Illis dum veritati inſiſto· nequaq̄
placere poſſum· ſed nec ob eoꝝ gra
ciam dignor non acquieſcere verita
ti· Non eſt tamen quod michi poſ
ſint opponere niſi ꝙ michi ꝟ illis
non conuenit· ꝟ ꝙ interdū aliqui a
micorum dum in manibus eorum
labitur· in aure ſuggero· Ne te deci
piāt aīmi ſub vulpe latentes· Hij
quidem imperatores ſunt curialium
nugatorum· quorū ſi vnū offende
ris oībꝰ alijs reus eris ¶ Gnatoni
coꝝ ergo cōſilio cōuenerūt ābicioſi
inuidi ſupſticioſi ⁊ ſimiles dicentes
ſibi bella parari· ⁊ me in eos velle ut
dici ſolet caninā facūdiā exercere cū
tamen id minime ꝓpoſuerī niſi aut
eoꝝ iniurijs vrgear· aut auctorita
te ſupiorisamici ad hoc ſtilum licet
hebetē impellēcis ¶ Eſt quidē quod
magis aīmus affectat vt curialibꝰ
cedens nugis illis quibus placent
faciam locū Nam vt de alijs taceā
nō poſſum ferre quietes gnatonis
q̄ ſibi nil actū credunt dū aliq̄s reſ
titerit· cuius oculos non obducant
ad tenebras reprobatis oleo pecca
toris· Quod ſi quis effugerit non
tam gnatonis q̄ꝫ principalū virorū
cenſetur hoſtis· Valeat ergo curia
cum tolerabilibus nugis· dum gna
tonicoꝝ factio abeat ſemper in ma
lam rem· ꝟ fiant iugiter nouiſſima
illius deteriora prioribus Ceteros
dies ſuus expectat ꝟ occū· ꝟ ſi inſe
cūdi pectoris anguſtia et oris aridi
tas infacūdi/non habeat penes ſe·
quod poſſit omnibus impartiri· Cu
quādo ambicioſos· ⁊ inuidos ceteroſ
q̄ꝫ domi noſtre latentes egredi velis

ſi t n̄ pmiſſi libelli placuerint expec
tanti denuncia· ⁊ in verbo tuo calca
tibus vrgebuntur· vt in publicum
prodeant Non enim omnes aggre
diendi ſunt pariter nec poſſet cōſer
tus eorū cuneus facile expugnari·
cum nec ipſe cohortes leuiter in nu
merū cadant· Non michi ſi centum
lingue ſint oraq̄ꝫ centum· Omnia
nugacū percurrere nomina poſſem·

Incipiunt capitula ſeptimi libri

¶ Qz achademici modeſtiores fue
rint alijs phis quos temeritas ex
cecauit ut traderetur in ſenſū reprobū·
Capitulum primum

¶ De erroē achademicoꝝ· ⁊ quos
eorum liceat imitari· ⁊ que ſunt du
bitabilia ſapienti Capitulum ſecū
dum·

¶ Unde dicti ſunt achademici· et
quis timor aut paſſio mentis ſcd̄m
agelliū ⁊ ſtoicos in ſapientē cadat·
Capitulum tercium

¶ Unde dicatur philoſophia et de
ſanno pithagora· et doctrina eiꝰ q̄
ytalicis philoſophandi auctor exti
tit Capitulum quartū

¶ De ionico genere phoꝝ ⁊ aucto
ritate ſocratis ⁊ dogmate platonis
ꝟ opinione eius poſt mortem· Ca
pitulum quintū

¶ De ariſtotile ⁊ opinione eius ⁊
ſtudijs ꝟ ꝙ varijs diſputationibꝰ
dubitationem achademicorum mo
uit ⁊ de regula eorum Capitulum
ſextum·

¶ Qz alia ſenſus/alia rationis. a lia religionis auctoritate pbant. et qꝫ fides in omni doctrina aliquod ſtabile initiū vēdicat. qđ pbari non debet. ⁊ qꝫ alia p ſe doctioribꝰ inno teſcūt. alia rudibꝰ ⁊ quatenꝰ dubi tandum ſit. Et qꝫ pertinatia verita tis inquiſitionem plurimū impedit

Capitulū ſeptimū

¶ Qz virtus vnica via eſt philoſo phandi ⁊ eūdi ad beatitudinē. ⁊ de tribꝰ gradibꝰ accedētium ⁊ de tribꝰ ſectis phoꝝ Cplm viij.

¶ De arrogantia multitudinis i perite. et qualit̄ legenda ſint q̄ pde ſ ſe poterunt et obeſſe. et qꝫ ingenio vel exercicio ſine grā ſapientia non ꝯtingit Cplm nonū.

¶ Oēs ſcripturas eſſe legendas. ⁊ de benedictione que p̄nugenis da ta eſt. et filijs noe et qꝫ boni/aucto ritas nullius gentilium preiudicet Cplm decimū

¶ Quid ſit vere philoſophari ⁊ ad quem finem omniū ſcripturarū ver gat intentio Cplm xi.

¶ De ineptijs nugatorum. qui ſa pientiam verba putant. et qꝫ aliter legēdi ſūt libri diuini. aliter genti les Cplm duodecimū

¶ Que ſint neceſſaria. et q̄ſi cla ues philoſophandi. et q̄no ſimplici tas amica veritati eſt. et quid ſit luctari cū angelo. vel ābare eum. et quid ſit aut proſit ad vacationē ſa piētie relinq̄re patriā Cplm xiij.

¶ De ſeptima claue diſcentium. Cplm xiiij.

¶ In quo epicurus et ſui ſummū bonū conſtituant. et qꝫ p labores multos it̄ ad voluptates Caᵐ xv

¶ De amore diuiciarū. et qꝫ in eis aia nō quieſcit. Cplm xvi.

¶ De ābitiōe ⁊ qđ cupiditas ſtul ticiam comitatur ⁊ q̄ ſit oꝛtꝰ tyrā nidis. ⁊ de diuerſis vicijs ambiti oſorum. Cplm xvij.

¶ Qz ambitioſi diſſimulāt ſe nolle qđ maxime appetāt. ⁊ q̄bꝰ excuſati onibus ꝓpoſitū tegāt Cplm xviij

¶ De hijs qui ipudētius irruūt ſi ne diſſimulatōe ambitionis. quos neqꝫ ratio nec auctoritas repͥmere poteſt. Cplm xix.

¶ De legibus ſclariū principū q̄ bꝰ curiales ⁊ officiales arcētur ab honoribꝰ ecciaſticis. et quibꝰ exem plis cardinice. ⁊ ab yrarite nitātur obtinere Cplm. xx.

¶ De ypocritis quomō ambitio nis labē falſa religiōis ymagine ni tūtur occultare Cplm xxi.

¶ De eiſdē et ezechia qui theſau ros q̄s oſtētauit amiſit Caᵐ xxij

¶ Qz cartuſienſes dū moderatio nis habenis auariciam cohibent. ⁊ magni montis noua religio dū om nia mūdana ꝯtempnens. ⁊ de craſ tino non cogitans repellit oīa. aua riciā excludit. ab ypocritaꝝ nota ⁊ noīe longiꝰ abſūt. ⁊ qui ſint ſecula res ⁊ religioſi. ⁊ que regula actiuo rū. ⁊ que ocioſoꝝ. et quis ſit finis ypocriſeos Cplm xxiij.

¶ De inuidis ⁊ detractoibꝰ Ca. xxiiij

¶ De libtat̄e amore ⁊ fauore. ⁊ de hijs q̄ libē dcā pacīēti aīo maiores tulerunt ⁊ de dira lectorie ⁊ ſcoma te Cplm xxv.

¶ Expliciūt capl̄a ſeptimi libri.

¶ Incipit prologus in librum ſep
timum policratici

Egreſſus aulā curi
aliū declinaſſē con
ſortia nugatorū /
niſi me ī ipſo limi
ne abeuntē tue ꝑ
ceptionis detinuiſ
ſet auctoritas Cum enī tibi cordis
mei āguſtias denudarē: ⁊ de tēporis
⁊ vite iactura ꝯquērer· omnia me
quoad deꝰ aliud reuelaret· ſtatuiꝫ
reformaret in melius· forti aīo per
ferre ꝑcepiſti· ſuadēs vt more labo
rantiū/qui cantilenis et vocū dulce
dine laboris tedia propulſāt· aut
minuūt· terū tempiſ qꝫ diſpēdia cō
penſare Nā ⁊ itinerātibꝰ via facili
or videtur ⁊ breuior· ſi iocūde nar
ratiōis ſenſibꝰ aut vocis dulciſſone
modulis recreetur Hic ⁊ me lectio
nis aut alteriꝰ officij ſtudio iubes
inſiſtere· ⁊ ſi aliud nō ꝯcedit de me
ipſo ⁊ varijs fortune formis· ꝯque
ri ſaltē michi ⁊ muſis Grandis ei
ꝓfectꝰ eſt ad phiam aſpiranti virtu
tis in ſe deplorare defectū· ¶ Ad hec
quid tibi reſpōdeā ꝯuincꝰ ſuggerit
quia oēs cū valemus recta conſilia
egrotis damꝰ Tu aūt ſi hic ſis ali
ter ſentias Dic ſic a captiuatꝭ quo
rū organa in ſalicibꝰ ſuſpēſa ſunt· q̄
runtur verba cantionū· que cantari
oīno nequeūt aut non ſolent in ter
ra aliena Licet enim virtꝰ iniurias
captiuitatis ignoret· aut ſuo ꝑuari
nō poſſit officio· rarꝰ eſt admodū·
q̄ philoſophicas et curialibꝰ officijs
ſufficiat morē gerere· cū hec ſibi ple
rūqꝫ ꝯſtat aduerſari Unde te ferre ī
poſſibilē videris imparē· ꝑſertim cū
ego ſim hō ſub poteſtate ꝯſtitutus·
vel iuitꝰ faciam plurima neceſſitate
obſequēdi et in hijs q̄ ꝓprie volun
tatis ⁊ ſapiētie inſtinctu gerēda ſūt·
michi vix tempꝰ indulgeatꝭ ad pau
ca Dies ⁊ nox neceſſarijs ⁊ alienis
occupationibꝰ trāſigūtur· vt nec rei
familiari curā impēdere liceat· ⁊ tu
hortaris vt ſcribā· homo q̄dē impe
ritꝰ ſine ſciētia ⁊ ſermone Et unde
qđ non accepi alijs erogabo? Na
uē ſi poſcat ſibi peronatꝰ arator In
fert iudis exclamat melicerta ꝑiſ
ſe frontē de rebus ¶ Di itaqꝫ vis
vt ſcribā/ da/ vel poaꝰ ab eo q̄ ſcienti
arum dn̄s eſt· ſcientiā impetra vn̄
ſcribā· da tempꝰ expeditū· ⁊ neceſſi
tatū domeſticarꝫ exclude moleſtias
Nā ſi virgilio piū ⁊ tolerabile de
ſit· hoſpiciū· cadērēt oēs a crinibꝰ
ydri ¶ Preterea vereor ne dum ad
obſequiū deuotus accingor· diſpen
dium pudoris faciēs emulorum ꝓ
uocem linguas· qui mala aliena fa
cilime carpunt· ⁊ bona difficilime
imitātur· Cꝫ autem ſi aliud non
licet· vis vt de fortune calculo mi
chi et muſis querar· ſuadente quidē
mentis anguſtia facilimū eſt cum
teſte gregorio nazanzeno nichil ſu
auius videatur hominibꝰ q̄ꝫ aliena
loqui· vel aliena curare· ſed a ꝯpoſi
te mentis arbitrio videtur alienū·
¶ Decet enim ſapientem mētem
componere/ vt ad omnem fortune
impetum querelis excluſis/ ſcutum
rationis quaſi volubile pretorium
philoſophantis opponat· Qui enī
cum ſtatus ſui qualitate ꝯcratur·

niſi forte de pari corruptione lāgui
dꝰ ingemiſcat· nondū philoſophan
tis ingreſſus eſt viam· De me qui
dem merito queri poſſum/qui exigē
tibus culpis meis in id miſerie pro
iectus ſum: vt in flagella paratꝰ vi
dear· et os meum nocte doloribꝰ ꝑ
foretur· ⁊ qui me comedūt nō qui
eſcant Cū ergo dolor meꝰ in ꝯſpcū
meo ſit ſemꝑ· putas ne calami poſ
ſit vel ſtridētis fiſtule ſuauitate mul
ceri? Faciā tn̄ vtcūqꝫ auctore dn̄o
quod hortaris· ⁊ inť varias opes ⁊
delicias nationū quibus affluis ie
iuni pectoris et aride lingue qualia
cūqꝫ munuſcula tuo nomini cōſecra
bo ¶ Non enim de ſubtilitate ſnīa
rum aut vborū venuſtate pſumo·
ſed de ſinceritate deuotiōis in te cū
quouis oratore contendam Certꝰ
ꝙ eā pre auro ſapientum ⁊ eloquē
tiū argento acceptabis· diſcipulus
illiꝰ qui duo minuta vidue ꝓpoſi
oblationibꝰ diuitum ꝓtulit Erit e
ciā fauore digna ſimplicitas· ⁊ nō
quē ſenſum prima facie vba ſignifi
cent· ſed ex quo ſenſu vel ad quem
ſenſum fiāt· fidelis lector attendes·
Hic enim nugis ſeria immiſcētur/
⁊ falſa veris· vt ad ſūme veritatis
cultū oīa ex ꝓpoſito referātur· Nec
moueat te· ſiqua eoꝝ q̄ hic ſcribun
tur aliter inueniantur alibi/cum et
hyſtorie i diuerſis geſtorum caſibꝰ
ſibi inuicē reperiantur contrarie· ſed
ad vnū vtilitatis ⁊ honeſtatis ꝓfi
ciūt fructū· Nam periculū veri ſtatu
endi michi non facio· ſed que apud
diuerſos auctores legi· ad vtilita
tem legentiū ſine inuidia cōmunica

re ꝓpoſui· Nam ⁊ apl̄us/nō queca
qꝫ ſcripta ſūt vera ſūt ait· ſed quecū
qꝫ ſcripta ſunt ad noſtrā doctrinam
ſcripta ſunt· licet vniuerſitas eoꝝ
de quibꝰ loquitur/ad illa ſola poſſit
aptari q̄ i lege ſcripta ſūt ⁊ ꝓphis·
de quoꝝ veritate nemo ābigit/ni ī
q̄ fidei catholice nō cōcordat ¶ Qu
dam vero q̄ in libris auctoꝝ nō rep
peri· ex vſu cotidiano ⁊ rerū expe
ria· quaſi de quadā moꝝ hyſtoria ex
cerpſi Hic q̄ vero ad grauioris phi:
exercitatione videť accedere· acha
demicorū more inueſtigandi aīo ꝗ̄
ꝑuicacia cōtendēdi ſi cōſtet eſſe ꝓpo
ſita· vt in examinatione veri ſuū cu
iqꝫ iudiciū liberū reſeruetur ⁊ inuti
lis ſcribētium cenſeatur auctoritas·
vbi ſentētia potior refragatur· Pro
poſitum tamē eſt in hijs ꝓpue ver
ſari vn̄ pnicāē error nō ꝯhit· ⁊ ad il
loꝝ diffinitionē ꝓſūptiōe temeraria
nō aſſurgere· in q̄bꝰ ſīn periculo nō er
rať· Nemo āt in iniuriā ſuā reputet
q̄ppiā dicā cū nulla ſit derogatio ꝑ
ſonarū· ſꝫ fugiēdoꝝ ſola ꝯuictio vicī
orū In q̄ quidē me ꝓſtitū ire obſeqū
tū malē ꝙ̄ bonis arbitror dū i hijs
approbať qꝺ faciūt/⁊ hij notatē vi
cijs poſſint ꝓficere vt ꝓbenē Dꝫ h̄
hactenꝰ Cur āt achademicos ꝓ ce
teris placeat imitari: ſermo ſucce
dens aperiet· ¶ Capl̄m ꝓmū· De a
chademicis modeſtiores fuerūt alijs
phis quos temeritas excecauit· vt
traderenť in ſenſum reprobū

H Aliquos quidem phi
loſophos floruiſſe in
genijs ⁊ ſtudio ꝓfeciſſe
iā nō celebris opinio ē·

ſed omnib9 in cōmune pſuaſa ſnīa
Ad deos enim ex natura fere incōpre
henſibiles ſtudio ⁊ exercitatiōe vi
am ſibi fecit ingeniū·⁊ illoꝝ benefi
cio plurima publicata ſunt poſteris
quibus gaudem9 ⁊ miramur inuēt
Mundū dimenſi ſūt· celum ſuis re
gulis ſubiecerūt·nature varias ſcru
tati ſunt cauſas·⁊ vniuerſitatis o
pificem de factis quodāmodo ſunt
oculis cōtemplati·Quaſi ergo mo
le gigantea ſubuecti·⁊ iam non hu
manis virib9 roborati intumuerūt·
induxerūtq; bellū grē dei·de vigorē
rationis ⁊ libero confiſi arbitrio·ac
ſi ſcdm fabulas eſſēt celo captiuo v
tutū quibus efferebantur brachia
iniecturi·Deiecti ſunt itaq; dū alle
uarentur·⁊ dicentes ſe eſſe ſapien
tes·ſtulti facti ſunt·⁊ obſcuratū eſt
inſipiens cor eorum·vt qui omnia
fere pnouerant perniciosiſſime erra
rent·in maximis ⁊ varijs diſtracti
opinionib9 eciā minima ignorarēt
Si aū vero fabularum inſtrumē
ta vileſcūt·licet ⁊ ab hoſte doceri ſa
pientis anim9 nō detrectet/ cum pe
culiaris populus dei auro/argento
veſtib9/⁊ toto ornatu egyptiorum
reſplendeat·ſi gentiliū iniquā figmē
ta vileſcūt·ſic dū in campo ſenaar
fundamenta babilonis iacit impie
tas/dum turris elationis/⁊ contra
dictionis machia/in celum erigitur
de alto precipicij a deo facta eſt lin
guarum diuiſio·ſubtractoq; impije
verbi cōmercio/ex neceſſitate ſecuta
eſt ſeceſſio populorū·Hic et philoſo
phi dum ingenij ſui machinas ſuo
quodam theomachie genere i altū
erexerūt· eis vere incōmutabilis et
indeficientis veritatis ſubtracta eſt v
nitas/⁊ ignorantie nebulis obuolu
ti / eorū q̄ ab vna ⁊ ſingulari veri
tate vera ſunt: maximam noticiā p
diderūt· vt i reprobū ſenſū dati eſſe
conuincerentur ab opibus ſuis/⁊ tā
q̄ recedente duce/ ſpū ſcilicet verita
tis / diſpergerentur in varias ſectas
erroris et inſanias falſas·Et eo q̄
de miſeriores effecti ſūt· qꝛ i hijs de
fectū ſuū minime cognoſcebāt·Hic
ē qꝛ dū pnoen ſuā ſtoycus veneratꝰ
oīa neceſſitatis lege ꝯſtringit·Epi
cur9 econtra/dū rerū tuetur liberta
tem·diſpoſitionē euacuat·⁊ oīa ca
ſibus fluctuare contendit·E regiōe
cōſiſtūt·vtrūq; cultores ⁊ de ſingul
fere rerū articulis dimicant /⁊ qua
ſi palladis ſacramēto aſtricti/ſolas
paradoxas loquūtur/ aut kyrriadox
as et eas vſq;quaq; veras eſſe con
firmant Achademici vero vitan
tes pcipiciū falſitatis·in eo quidē
modeſtiores ſunt·qꝛ defectū ſuū mi
nime diffitentur ⁊ in rerū ignorā
tia poſiti fere de ſingulis dubitāt·
Quod quidem longe tuti9 eſt q̄ in
certa temere diffinire·Achademico
rum quoq; iuuat opinionē qꝛ non
modo eraclides ponticus ⁊ cicero nē
in ſūma ingenioſorū viroꝝ laude
recepti tandē ad eos tranſierūt·ſed
et alij plures·quos pcurrere lōgū
eſt·Nonne ergo preferendi ſunt a
lijs: quos et aſſerēdi modeſtia·⁊
tātorū viroꝝ cōmēdat auctoritas?
Capl̄m ij·De errore achademi
corū·⁊ quos eoꝝ liceat imitari·⁊ q̄
ſunt dubitabilia ſapienti·

Non tamen omnes q̄ acha
demicoꝝ cenſentur nomi
ne hāc dico modeſtie regu
lam tenuiſſe· cum et profeſſio ſaſſa
ſit· et pro parte tam riſui pateat q̄
errori· Quid enī ineptius q̄ fluctu
are in ſingulis· ⁊ nullius rei habere
certitudinē/ ⁊ nomē philoſophi pro
fiteri? Nam qui de oībus dubitāt
eo q̄ nichil habeant certū· tam a fi
de q̄ a ſciencia alieni ſūt· Licet enī
fides ad ſciencie brauiū non perue
niat· dum quaſi per ſpeculū verita
te abſentiū contuetur· habet tamē
certitudinē caligine ambiguitatis
excluſa· Porro ſi de ſingulis acha
demicꝰ dubitat· de nullo certus eſt
niſi forte et hoc ipſum incertū habe
at· an contrarijs exiſtentibus in eo
dem· circa idē poſſit et dubius ⁊ cer
tus eſſe· Vƺ an dubitat/ incertū ha
bet dū hoc ipſū neſcit an neſciat
Cum vero homo in eo ceteris ani
malibus preſtet q̄ ratione viget ⁊
intelligentia· nam in ſenſibus qui
licet aīe ſint corporis eſſe dicūtur·
facile ſuperatur· neq̨ linci valeat eq̄
ri perſpicacia oculorū· ſue auditu p̄
valeat· vultur aut canis odoratu·
guſtu cymea· aranea tactu· cū īquā
diſcernendi et intelligendi viribꝰ/
homo precedat· quis preſtantiorē
beſtijs· aūt potiꝰ quis nō inferiorē
ꝟ ut ita dicā q̄s brutiorē nō credat
hominē· cui ratio non diſcernit· in
tellectus non ſapit· cū et bruta ad
quādā rationis ymaginē quodāmo
do videantur aſſurgere? Nam ⁊ ca
nis ſuos diſcernit affectus· benefi
ciorū memor eſt· familiaritatē cum

homine ab experiencia rerū et vſu
contrahit ꝟ amicicie pre ceteris q̄ſi
fidē familiaribus exhibens ratioīs
et intellectus quodā nobilitatur in
genio· Vƺ ⁊ minutaƺ memoria
camelo tenacit̄ reſidet· ⁊ rinoceros
qui et vnicornis eſt· virginis inte
gritatē ſic agnoſcit· vt dūtaxat il
lius fere amplexibus capiat̄· Odo
re panthere cetera ſequūtur anima
lia· ꝟ q̄ mirabiliꝰ eſt piſces in gur
gitibus ad ſpeciē auri cōueniūt Vn
de ⁊ ſeuiē tis luxurie imperator nero
aureis vt dicitur rethibus piſcabat̄
Quid multa? Toruа leena lupū
ſequitur· lupus ipſe capellā· floren
tem cithiſū ſequitur laſciua capella
ꝟ in hunc modū voluptate ſua tra
hitur pluma· quod vt credo eue
nire non poſſet· ſi de affectibus ſu
is vel bruta animalia dubitarēt
Qui ergo ad ſingula neſcij ſint· q̄
temeritate vel impudentia philoſo
phandi profeſſionē arripiūt? Nā
ſicut ab eo quod notū eſt notio· ſic
et ratio ab eo quod ratum eſt id eſt
certū ⁊ firmū grāmatice denomina
tur Et profecto inanis eſt ratio ho
minis cui nichil perſuaderi poteſt·
qui ſemper ꝟ in omnibꝰ/ opinionū
lubricis vacillet· Quid enī ei philo
ſophia confert qui ſemper fluctuat
in omnibus· et cui in oſtendenda fe
licitatis via/ rationis lumen extin
guitur· ⁊ q̄ſi oculū eruit· vt cautꝰ
ꝟ rectiꝰ pergat viator cui oſtē ſura eſt
viā? None ⁊ plurimū obeſt illi qui
excecat̄· q̄d potiꝰ ſeq̄tur q̄ tāta ꝯtra
rietate diſtrahit̄? Hanc ad patriā
nemo peruenit· niſi q̄ vnā ſeq̄tur viā

et qui omni verbo autē accōmodat
nūq̄ quietus erit. Nonne ſimilioꝛ
eſt letargico aut inſipiēti ſiue inſa
no q̄ philoſopho. q̄ cū ſompnij me
minerit an doꝛmierit dubitat et cū
cibo ſaciatus eſt an ieiunus ſit neſ
cit. ⁊ nullius eoꝛum que egit vel in
pꝛoximo ſciētiā habet. Deinde qua
nam via in philoſophie inueſtiga
tione pficiet. cui ratio nichil perſua
det quod teneat. aut ſequatur. ſed
eſt ad oīa ſemper incertus? Talis
vtiq̨ achademicꝰ cū nec brutis ani
malibꝰ valeat adequari. nec dignꝰ
eſt hoīs nedū philoſophi vel hono
re vel noīe. Et quidē aduerſꝰ pſ
toꝛū ineptias magnus pater et fi
delis doctoꝛ eccleſie auguſtinus. ſed
⁊ cicero validis rationibus ⁊ ſermo
ne elegantiſſimo diſputant copioſi
us. Veruntamē ad illos qui de ſin
gulis dubitant que ſapienti faciūt
queſtionē: cicero ſeipſo teſte trāſiuit
Nec eos noſter auguſtinꝰ perſequi
tur. cū et ipſe in opibus ſuis acha
demicis vtatur tēperamēto frequēti
us ⁊ ſub āmbiguitate pꝛoponat mul
ta. que alij confidentius ne magis
temerarie diſputanti nō viderentur
habere queſtionē. Michi tamen nō
videtur quiſq̄ eo loqui ſecuriꝰ. qui
ita circūſpectus eſt in verbo ne pꝛo
labi poſſit ad falſa. Sunt autem
dubitabilia ſapienti que nec fidei
nec ſenſus aut rationis manifeſte
perſuadet auctoꝛitas. ⁊ que. ſuis in
vtrāq̨ partē nituntur firmamentis
talia quidē ſunt/ que queruntur de
pꝛouidentia. de ſubſtantia. quātita
te viribus. efficacia. et oꝛigine ani

me. de fato ⁊ facilitate nature. caſu
⁊ libero arbitrio. de materia ⁊ mo
tu ⁊ pꝛincipijs coꝛpoꝛū. de pꝛogreſ
ſu multitudīs/ ⁊ magnitudinis ſec
tione. an terminos oīo nō habeāt
an eos dumtaxat alogos tantē in
ueniant. de tempoꝛe et loco. de nu
mero et oꝛatione. de eodē et diuer
ſo. in quo plurima attritio eſt. de
diuiduo ⁊ indiuiduo. de ſubſtantia
⁊ foꝛma vocis. de ſtatu vniuerſaliū.
de vſu ⁊ fine. ortuq̨ virtutū et vicio
rū/ an omnes virtutes habeat qui
vnam habet. an omnia ſint peccata
equalia et equaliter puniēda. Itē
de cauſis rerū. et adiuīcēe cauū vel
repugnātia. de effluxiōe. ⁊ de fluc
tiōe oceani. de ortu nili. de humo
rū in aīalibus coꝛpoꝛibus augumē
to et diminutione/ ad motū lune.
de varijs latentis nature ſecretis.
de officijs/ ⁊ varijs figuris cauſaꝝ
que in contractibus. aut quaſi con
tractibus maleficijs. aut quaſi ma
leficijs. aut alijs rerū foꝛmis varie
oꝛiuntur. de natura/ ⁊ operibus eiꝰ
de veritate/ ⁊ primis rerū inicijs. in
quibus humanū ingeniū deficit. an
angeli omnino ſua nō habeāt aut
qualia coꝛpoꝛa. et que pie de ipſo
deo queruntur. qui totius nature ra
tionalis excedit inueſtigationē ⁊ ſu
per oīa que mente poſſūt capi exal
tatur. Poſſēt in hūc modū enarrari
q̄plurima q̄ ſic dubitationē ſapiētis
admittūt. vt tū dubitatio ipſa vul
gū pteręat. In hijs itaq̨ facile cre
diderī achademicos tāto modeſtiꝰ
dubitaſſe: quanto eos temeritatis
ſapiciū diligētius pcauiſſe reperio

Ideo quidem vt cum apud ſcripto
res in locis nõ paſſim dubijs verba
quodammodo ambigua qualia ſũt
hec. ſi forte fortaſſe ⁊ forſitan ꝑſe
ũtur ; achademici dicantur vſi te
peramento. eo ꝙ teꝑratiores ceterꝭ
fuerint achademia . qui oẽm veriti
ſunt temerarie diffinitiõis ſubire no
tam ⁊ ꝑ̃piciũ falſitatis ¶ Capl̃m
tercũ. Vñ dicti ſint achademici et
quis timor aut paſſio mentis ſcd̃m
agellium et ſtoicos in ſapientem
cadat.

H

Achademici quidẽ dicti ſũt
ab achademia . vñ plato
extitit ociũd9 . qui eũdẽ ſue
natiuitatis locũ ⁊ ſtudẽdi vſu. ⁊ diſ
cipulorꝫ frequentia. meritorũqꝫ ſu
orum celebritate fecit inſignem. Il
lum vero locũ ceteris pretulit. eo ꝙ
ad incuciendum timorem quo vicia
reꝑmerẽtur. et agnita ꝯditione ſui /
modeſtia fideli9 ſeruaretur. maxime
diſuꝰeſt ex frequẽti terre motu quo
ſepe collidiur eſſe ydone9 Timor
enim ſicut modeſtie cognatus eſt .
ita familiaris eſt ſapienti. Nõ ille
tamen qui mentem turbat. ⁊ quaſi
turbine quodam rationis et intelli
gentie preſtringit oculum. ſed q̃ cõ
ponit aĩm / et quaſi humilitatis fa
mes hominem reddit ad omnia v̉
tutis officia aptiorem . Unde in li
bris noctium acthicarꝫ ſcribit agelli
us vir elegãtis eloquij. ⁊ multe ſci
entie ſe aliqñ nauigaſſe cũ quodam
philoſopho. eoqꝫ nobili iter ſtoicos
Illis autẽ ex magna parte in ſentẽ
tiam ſedit . timori locũ nõ eſſe aĩo
ſapiẽtis. cũ oĩa ex neceſſitate ꝯue
niant ſtultũqꝫ ſit timere quod vita
ri non poteſt. ⁊ contra vnicũ ſit re
mediũ vt vir prudẽs fortitudinis
vires ꝑ̃paret ⁊ robore patientie q̃ſi
ſolidiſſimo animi inuicti clipeo oĩa
tela neceſſitatis excipiat. Cũ ergo
nauigium turbato mari / ventorꝫ ve
hementia celoqꝫ minaci periculoſiſſi
me iactaretur. philoſophus vi timo
ris expalluit . Deinde cum tẽpeſta
te tranſacta ſecuritas ꝓ̃buiſſet collo
quendi. vt ſit et cõgarriendi locũ.
ſociorum vn9 diues luxurioſus aſia
ticus cepit compellare ph̃m ⁊ illude
re ei. eo ꝙ contra profeſſionem ſuã
palluerat timore . cum ipẽ qui mi
nime ꝑ̃habatur mãſiſſet intrepid9
in eo ꝙ impẽdebat excidio At ille ari
ſtippi ſocratici reſponſũ retulit. Qui
cum in re ſimili ſimiliter ⁊ a cõſimi
li argueretur . reſpondit illum pro
anima nequiſſimi nebulonis meri
to non fuiſſe ſollicitum. ſe aũt timu
iſſe debere pro anima ariſtippi. Di
uitis ergo queſtione depulſa. acceſ
ſit agellius non animo exagitãdi
ſed diſcendi familiariter querens q̃
nam eſſet cauſa timoris ſui . cum ꝓ̃
ceptum ſit diſcipline ſtoicorum ne
mortis timeatur aduentus . quam
conſtat eſſe indubium terminum vi
te Ille aũt cum diſcendi auidita
te grauiter accenſum vidiſſet homi
nem librum expitecii ſtoici de man
tica protulit . in quo ſcripta erant
ea que congruebant decretis zeno
nis et criſippi . qui dicuntur fuiſſe
principes ſtoicorum. ¶ Cum ergo
librum in manibus agellius tenu
iſſet. inuenit ſtoicꝭ placuiſſe nõ eſſe

in poteſtate hominis vt viſa/quas
fantaſias appellant · in aīmū veni
ant aut recedāt · et cū venerint ex
terribilib9 reb9 aut ꝯtra neceſſe eſſe
aſſerunt · ⁊ aīm moueri ſapientis ·
vt pauliſper metu trepidet · triſticiā
a ꝯtrahatur / dilatetur leticia/cupi
ditatib9 moueatur · tanq̄ hijs paſſi
oīb9 p̄uenientib9 rationis ⁊ men
tis officiū · nec tamē ideo ꝯſcientiā
mali in mente verſari · nec approba
ri iſta · aut eis aliquem indulgeri ꝯ
ſenſum · Hoc enī eſſe volūt in poteſ
tate · Idq̧ intereſſe cenſent int̄ aīm
ſapientis ⁊ ſtulti · q̄ ſtult9 conſenſu
mentis paſſionib9 cedit · ſapiens āt
licet ea neceſſitate patiatur · retinet
tamen de rationabiliter appetēdis
vel fugiendis / verā ⁊ firmam incō
cuſſa mente ſentētiā · Hec quidē illi
auctore agellio · ⁊ pro parte elegā
ter et vere ¶ Errant tamē ſi iſtarū
paſſionū q̄ neceſſarie ſūt · rep̄ſſionē
⁊ caſtigationē citra grām/viꝛib9 ſu
is aſcribūt · eo q̄ ſoli9 miſerentꝭ eſt
dei · nō vtiq̧ currētis hoīs aut vo
lentis · vt hee in vſum iuſticie con
uertantur · Hoc autem ſufficiat de
monſtrare q̄ timore modeſtia diſ
penſatur et philoſophandi prima
ſternitur ⁊ diſponitur via · Siqui
dem ſcriptum eſt · quia inicium ſapi
entie ⁊ finis modeſtie timor domi
ni · ⁘

¶ Cplm̄ quartum · Vnde dicatur
philoſophia · et de ſamio pytagora
⁊ de doctrina ei9 q̄ ytalicas phandi
auctor extitit ·

IPſum vero philoſophie no
men a pytagora ytalico
inuentum eſt · qui tante fuit aucto
ritatis apud antiquos vt preiu
diciali opinione ſententias omni
um ſuperaret · eſſetq̧ ſatis ad quā
libet ſententiam roborandam · ſi
hoc ipſe dixiſſe doceretur · Ipſa nam
q̧ vox pro nominis vſurpatione
quadam / proprij nominis exple
bat officiū · Fuit autem hic natione
ſami9 negociatorꝭ diuitꝭ filius · cui
nomen maratus erat · ſ; pnte lōge
ditior · eo q̄ negociatio patris tāta
nequit acquirere · quāta filius con
tempnere maluit · q̄ habere · Mag
nis itaq̧ ſapientie format9 īcremē
tꝭ/ egiptum primo · mox babiloniā
ad perdiſcendos ſyderum motus · o
riginemq̧ mundi ſpectandam pro
fectus / ſummam ſcientiam conſecu
tus erat · Inde regreſſus cretam · et
lacedemona · ad cognoſcendas mi
nois ⁊ ligurgi inclitas ea tempeſ
tate leges contenderat · Quib9 om
nib9 inſtructis ad crotonioꝝ vrbem
appliant omnino reſolutam et ſoli9
virtutis opera indigentem · Fortune
ſiquidem indignantes oderant ar
ma que aduerſus locrenſes infelicī
ter ſumpſerant · mutaſſentq̧ vitam
luxuria · niſi eis pytagoras philoſo
phus obſtitiſſet · Ex quo patet quā
tum homo preſtet homini · cum vni
us perſone auctoritas/iam lapſum
ad frugem melioris vite reuocaue
rit populum · Laudabat virtutem
cotidie / ⁊ vicia luxurie denudabat ·
et cauſas et caſum vrbium perdita
rum enunciabat · Tantum quoq̧
ſtudij ad frugalitatem multitudi
nis puocabat · vt aliquos ex hijs

luxuriatos eſſe icredibile videt̃ur ·
Matronarum vero ſeparatam a vi
ris doctrinam et puerorū a parenti
b9 freq̄uēter habuit· Docebat nūc
has pudiciciam ⁊ obſequia ī viros
nūc illos modeſtiam et lr̃arum ſtu
dium Inter hec velut genitricem v
tutum/frugalitatem omnib9 ingere
bat· Conſecutuſq̧ diſputationū aſ
ſiduitate cāt· vt matrone auratas
veſtes ceteraq̧ dignitatis ſue orna
menta quaſi luxurie inſtrumenta
deponerēt/ eaq̧ omnia delata in iu
nonis edem/ipſi dee conſecrarent ·
preferens vera ornamēta matronarū
pudiciciā nō veſtes eſſe In iuuentute
q̊q̧ quātū pſligatū ſit · victi feriarū
ꝯtumaces animi manifeſtāt Dz tre
centi ex iuuenibus cū ſodalicij iure
ſacramento ſeparatam a ceterꝭ ciui
bus vitam agerēt · quaſi cetum clā
deſtine coniurationis habentes ad
verſus pitagoram / ciuitatem in ſe
conuerterunt· Que eos cū in vnā
domū cōueniſſent· cremare voluit ·
In quo tumultu·lx̃·ferme perire· ce
teri in exilium profecti ſūt · Ab hoc
itaq̧ philoſophorum gen9 ythalicū
nomēq̧ phie exortum eſt Tant9
aūt extitit ī illa parte phie que ſpe
culatiua vocatur· vt ei quiſq̄ phan
tium vix valuerit adequari Tātus
in inocētia· vt ab oīm amātū tēpe
raſſe credatur edulio Tāt9 ī cultu
iuſticie vt populos illi9 partis ytha
lie q̄ antiquitus magna grecia dcā
eſt· etiam poſt mortē nominis eius
auctoritas rexerit ¶ Cum vera an
tea ſapientes dicerentur qui videbā
tur alijs preſtantiores eſſe· interro
gatus quid ſe profiteretur· phm̃ ſe
eſſe reſpondit·i· ſtudioſum vel ſapi
entie amatorem· quoniam ſapien
tem pſiteri arrogantiſſimū videba
tur· Deniq̧ cū ad propulſandā la
bem morum·xx· annos egiſſet cro
tonc· metapontum migrauit· ibiq̧
deceſſit Cuius tanta ammiratio fu
it vt ex domo eius templum facerēt
ipſumq̧ pro deo colerent /nacti for
te occaſionem ex verbis eius dicen
tis · mentem phantis eſſe ſacrari
um ſapientie et veriſſimum dei tem
plum· Traditur etiam perſuaſiſſe
hominibus animas eſſe immorta
les· et poſt diſſolutionem corporis
vite precedentꝭ premia recepturas
Impic tamē fabulam mille ānorꝝ
p̄m9 dicitur induxiſſe ¶ Cplm̃ ·v·

De ionico genere phorꝝ et auctori
tate ſocratis et dogmate platonis
et opinione eius poſt mortem·:·

Alterum vero philoſopho
rum genus eſt · quod ioni
cum dicitur· ⁊ a grecis vlte
rioribus traxit originem · Horum
princeps fuit taleſimileſius· vnus
illorum ſeptem qui dicti ſunt ſapiē
tes · Iſte cum rerum naturam ſcru
tatus inter ceteros emicuiſſꝫ maxi
me ammirabilis extitit q̄ aſtrolo
gie numeris comprehenſis · ſolis
et lune defectus predicebat · Huic
ſucceſſit anaximāder eius auditor
qui anaximenem diſcipulum reliq̄t
et ſucceſſorem · Dyogenes quoq̧
eiuſdem auditor extitit · et anaxa
goras qui omniū rerum quas vide
m9 effectorē diuinū animū docuit ·
Ei ſucceſſit auditor ei9 archilaus·

nuꝰ diſcipulus ſocrates fuiſſe ꝑhibe
betur· magiſter platonis· qui teſte
apuleio primo ariſtotiles dācis eſt·
ſed inde a latitudine pectorꝫ plato
⁊ in tantā eminentiā phie/ et vigo
re īgenij/et ſtudij exercicio/et omni
moꝝ venuſtate / eloquij quoqꝫ ſua
uitate et copia ſubuectꝰ eſt/vt qua
ſi in throno ſapientie reſidēs/ ꝓcep
ta quadam auctoritate / viſus ſit tā
a ꝑdeceſſoribꝰ ꝙ̄ ſucceſſoribus phie
imꝑare· Et primꝰ quidē ſocrates
vniuerſam phiam ad corrigendos
componendoſqꝫ mores flexiſſe memo
ratur cū ante illū omnes phiſici id
eſt rebꝰ naturalibꝰ ꝑſcrutādis maxi
mam operā dederint · probe quidē
⁊ ſapienter cū ad vtilitatē ſuā opor
teat oīa retorq̄ri paritqꝫ ꝓſit nouiſ
ſe opa dei q̄ ſunt omnia valde bona
⁊ creatori ſuo ꝯſequēter ſimilia· ni
ſi quis id ꝑ̄pue agat ne malꝰ ſit
ipſe· Preclara igitur vite mortiſqꝫ
fama ſocratis/phie ſue reliquit plu
rimos ſectatores qui ꝑtiti ſunt vba
eiꝰ ꝑ diuerſas ſectas· de quibꝰ in ſe
quētibus pauca dicentur· Porro tā
te multitudinis diſſidētiam plato q̄
ꝑ̄minebat auctoritate cohibuit· ⁊ ī
ſe attētionē omniū diuiꝰ prouoca
uit ⁊ tenuit· Sunt qui credant
platonē non ariſtidis filium· ſed
auguſtiore ꝯceptu natum / eo ꝙ ap
pollinis figuratio matri eiꝰ perictiōi
ſe miſcuerat· quā conſtat a ſolone ſa
pientiſſimo fundatore legum actica
rum traxiſſe originem· Natꝰ eſt au
tē menſe q̄ apud acticos targelion
dicitur· die qua apud delon latona
peperiſſe creditur appollinem ⁊ dy

anam Pridie quidem ſocratem ge
nitum ferunt· Talis igitur ⁊
de talibus oriundus non ſolum he
roum virtutibus preſtitit· ſed equi
paraſſe dictꝰ eſt deorum poteſtates
Nam pſeuſippus domeſticis docu
mentis inſtructus ⁊ pueri eius acre
in percipiendo ingenium ⁊ ammirā
de verecūdie indolem laudat· ⁊ pu
beſcentes primicias labore atqꝫ a
more ſtudendi imbutas refert· et in
viro harum incremēta virtutum cō
ueniſſe teſtatur· Ex iſdem genitori
bus glaucus et adamantus ei frēs
fuerunt· Doctores habuit ī prima
litteratura dyoniſium in paleſtra a
riſtonem argis oriundum· Tātos
progreſſus ei exercitatio contulit·
vt phice luctando certamina vice
rit· picture non aſpernatus artem·
tragedi quoqꝫ ⁊ ditiri iambis ſe v
tilem fixit· Jamqꝫ carminum confi
dentia elatus· actorem ſe profiteri
cupiebat niſi ſocrates humilitatem
huius cupidinis ab eius animo ex
puliſſet· et vere laudis ei gloriam
ingerere curaſſet· Et antea quidem
eraclidis ſecta fuerat imbutus· De
rum cum ſe ſocrati dediſſet· non ſo
lum ingenio atqꝫ doctrina ceteros
ſocraticos vicit· ſed etiam labore· et
elegantia ſapientiam illuſtrauit·
eiqꝫ recta aſſertione ſenſuum et ma
ieſtate verborum plurimum adhi
buit dignitatꝭ· Socrate q̄dē dece
dēte ſe ad pytagorē ꝯtulit diſciplinā
Quā ⁊ ſi ratiōe diligēti ⁊ magfica
videbat inſtructā· verū tamē ꝯtinēti
am ⁊ caſtitatē magis cupiebat imi
tari Deīn theodorū cireneſē adijt·

vt geometriam diſceret. Inde egip
tum periit. vt aſtrologie vacaret.
ibiq; a pleriſq; creditus eſt didiciſſe
oracula ꝓphetarũ. vñ rurſus in yta
liam rediit. et pitagoricũ tarentinũ
architam ſecut9 eſt. atq; ad indos.
medos. magos. aĩm intendiſſet: ni
ſi eũ procedere vetuiſſẽt bella caletica
Quapropter inuenta parmenide
⁊ zenonis diligenti9 exſecut9: que
apud magnos philoſophos ãmira
tioni fuerant/ſingula in libris ſuis
collegit vniuerſa/docens ꝑus ſtudi
a phie/non modo nõ eſſe ꝯtraria. ſꝫ
inuicem neceſſaria ſibi. eo ꝙ mutu
is auxiliis vniũſa conſiſtũt. Multi
auditorũ ei9 vtriuſq; ſexus in phi
loſophia floruerũt. Patrimoniũ in
ortulo qui achademie iunct9 erat.
in duob9 miniſtris et pathera qua
diis ſupplicabat reliquit. Auri tantũ
habuit quãtũ puer auricula geſta
uerat in nobilitatis inſigne. Tres
aduentus ei9 ad ſiciliam mali diuer
ſis opinionib9 carpũt. Pꝫ primo
vt hyſtoriã nature cerneret ĩ ethna
et incendiorꝫ intelligeret ratioẽꝫ: il
luc ꝓfectus eſt. Secũdo petitu dyo
niſii. vt ſiracuſanis aſſiſteret: et vt
municipales ꝓuincie illi9 diſceret le
ges. Tercio vt fugientem dyonẽ
reſtitueret patrie ſue venia a dyoni
ſio impetrata. Sed in hiis omnib9
adeo diligens extitit. vt a ſtudiis
aut officiis philoſophie nullo vnꝗ̃
tempe ſuſpenderetur. Itaq; cũ
ſtudium philoſophie partim in acti
one partim in contemplatione uer
ſetur ſocrates actiuam exercuit/mo
res inſtitueẽs quibus fideliter ad be

atitudinem vite traſigitur. pitago
ras contemplatiue inſtitit ꝑ quam
ingenium exercetur et propagatur
ſcientia. Proinde plato vtramq;
iungẽdo alteri philoſophiam perfe
ciſſe laudatur. quam in tres partes
diſtribuit ethicã. phiſicam. ⁊ logicã
id ẽ moralem. naturalẽ. ⁊ rationa
lem. qua verum diſcriminatur a fal
ſo. ⁊ ſine qua diſſeri nequeunt que
vel in actione vel contemplatiõe ꝟ
ſantur. Putatur a nonnullis ꝙ
in peregrinatione ſua ihereniam ꝓ
phetam vidit. audiuitq; in egip
to ⁊ legerit ſcripturas propheticas
ſed ſupputata ratio temporum que
in cronicis continentur hyſtoriis do
cet eos nequaꝗ̃ contemporaneos
extitiſſe cum ortus platonis vix eta
tem illam apprehenderit. ⁊ inter la
bentibus centum annis temp9 quo
prophetauit iheremias attigerit.
Et ſcripture prophetice poſt mortẽ
platonis annis ferme. lx. regnante
ptholomeo qui litterarum ſtudio
ſus a iheroſolimis lxx. aſciuit inter
pretes: egiptum intrauerint. Opi
nio tamen illa conualuit. qꝛ in li
bris platonis inueniuntur multa
dictis conſona ꝓphetarum. Nam ĩ
thimeo dum cauſas mundi ſubtili
us inueſtigat manifeſte videtur ex
ꝓmere trinitatem que de9 eſt/effici
entem cauſam ꝯſtitueẽs in potentia
dei/in ſapientia formalem/finalẽ
in bonitate. que ſola induxit eum
vt omnem creaturã bonitatis ſue
participem faceret prout natura ci
iuſꝫ capax btitudis eſſe pt. Vnã tñ
in hiis viſ9 eſt intellexiſſe ⁊ docuiſſe

ſubſtantiam dum opificem vniuerſi
tatis ⁊ formatorem vnū deū aſſe
ruit·quem ob inſigne bonitatis et
dulcis affectus dixit omniū genito
rem·quem propter infinitatem ma
ieſtatis/potētie/ſapientie/⁊ bonita
tis ſue tam eſt inuenire difficile: ꝗ̄
inuētum profari digne impoſſibile·
Eundem quoqꝫ remuneratorē ſpe
rantiū in ſe eſſe et colentium ſe vide
tur aſtruere/dicens ſapientem eſſe
cultorem dei philoſophū/qui aīmo
et voto accedit ad ſapientiā·⁊ eum
eſſe amatorem dei qui ſicut cōſtitu
te vniuerſitatis cauſa eſt ā̄mirabi
lis: ita bibende felicitatis idem eſt
fōs indeficiēs ⁊ ſingularis Moy
ſes auctor eſt quia in principio crea
uit deus celū ⁊ terram ⁊ in medio
eorum aquam collocauit ⁊ aerem
Plato ꝗ̄ ab inicio vt mūdus qui ſo
lidus et viſibilis futurus erat · vi
deri poſſet ⁊ tangi/deus iecit duo p̄
ma mūdani corporis fundamenta·ig
nem et terrā· et eis concordi ꝯporci
one media ſociata inſolubili vincu
lo intercederet·niſi tamē voluntas cō
ditoris que ſola tante firmitudinis
nexus fideliſſim9 eſt vt diſſoluanť
admittat Omne ſiquidē quod iūc
tum eſt·natura diſſolubile eſt· ꝫ vt
bone conciliatiōis fedus pereat nō
eſt volūtas dei volentis bona dum
taxat Ait moyſes Qui ē miſit me
ad vos et illum ſingulari verbo et
prerogatiua ſignificatione cenſuit eſſe ꝗ̄
ſemper idem eſt·vt ei nec preteritū
tranſeat·nec futurum īmineat · ſit
qꝫ īmunis omniū motuum Nam
illa ſubſiſtendi dedignatus eſt ver

bo/qui cū tempore feſtinant ad nō
eſſe· ⁊ ſingulis momētis ꝑ varios
motus ſui proficiſcuntur in mortem
Et de hoīe quidem planū eſt·quia
vita eius non ſtatus eſt· qui verbo
ſubſtantiuo debeat exp̄mi·ꝫ tranſi
tus de vtero ad tumulū·⁊ quaſi fu
ga aut vmbra exiſtendi· Plato q̄
dem id quoqꝫ ſolum ꝓprie dicit eſſe
quod ſemꝑ eſt idem·nec motib9 va
riatur· Que vero ſint obnoxia mo
tui nō quidem ſūt·ſed videtur eſſe ·
et nequaꝗ̄ manent·ſed iugiter eua
neſcunt· et fugiūt·nec ſpectant ap
pollinem Sunt preterea platoni
cis ⁊ noſtris multa ꝯmunia·vt ſint
oīno inexcuſabiles dum veritatem
dei in mendacio detinēt Magn9 pa
ter aug9 auctor eſt ſi tamē que ſub
noīe eius concepta legi credo fide
liter quod in libris platonicorum
inuentum ſit·quod beatus iohānes
euangeliſta clarius celo intonuit· et
vltra ꝗ̄ humana mens ꝑcipere que
at· licet auris vtcūqꝫ poſſit audire
Inuentum eſt inꝗ̄ quod ait ab inici
o euangelij · in principio erat ver
bum ⁊c· vſqꝫ ad locum quo ait·et
lux in tenebris lucet· ⁊ tenebre eā
nō comprehenderunt Ego quidem
niſi in patrum ſcriptis legeretur·ne
quaꝗ̄ alicui infidelium conceſſū cre
derem· vt os in tante lucis oraculū
aperiret: ꝗ̄ oculus mūdanus nō ſuf
ficit intueri· Apoſtolicum tamen et
familiaritatis intime priuilegium
aſtruit quod verbum fidei boni ope
ris perſeuerantia illuſtrauit · cum
philoſophi euanuerint non modo
in cogitationibus ſed opibus ſuis

Deſcripſit libr̃os plurimos. et po
litia hoīs merita/contemplatio nō
repreſſit. ⁊ ꝯtemplatiōis acumē/ac
tionis neceſſitas/non extixit. Sed
lib q̃ de dogmate ei9 ē ꝯtēpnit̃ ī lau
dem eius. origenes. iheronim9. au
guſtin9. oīm philoſophoꝝ atteſtati
onibus freti ſuffiaūt ¶ De morte
eius diuerſi diuerſa ſcripſerūt. Sꝫ
ꝓbabili9 eſt cum q̃ innocēter vixe
rat ⁊ phīe ꝑcepta fuerat ꝓ virib9
inſecut9 vitam riſui nō ceſſiſſe. Nā
ꝙ de eo nōnulli tradūt. q2 verecūdi
a mot9 emiſit ſpiritū. eo ꝙ nauta
rum ꝓpoſitam non potuit ſoluere q̃ſ
tionem: conſtat nominis errore cō
poſitū Quicquid enī de eo grecorū
loquūtur fabule. hoc de homero nō
platone valeri9 maximus refert Ex
eo tamen ⁊ hoc vulgatū eſt. q2 fu
erūt q̃ homerū equiuocū platonis
dicerent. ꝓpter excellētiā ſapiētie.
ſermonis elegantiam. latitudinē
pectoris. Nam viros nobiles certū
eſt polinomios extitiſſe. Deceſſit
itaqꝫ octoginta ānis / ⁊ vno exple
tis in tāta reuerentia oīm. ⁊ integri
tate auctoritatis. vt diu dubitatū
fuerit. dijs an ſemidijs eſſet poti9
aggregand9. Sed et cū etate illa
deficiente. merita virtutū eius tan
q̄ incredibilia quodāmodo ad antiq̄
tatis fabulas vergerent. ipm inter
ſemideos venerandū labeo ſcribit.
vt q̃dē magis hoīe. min9 deo fuiſſe
doceatur ¶ Caplm vi. De ariſtotile
⁊ opinione eius. ⁊ ſtudijs. ⁊ ꝙ va
rijs diſputationibus dubitationē
achademicorum mouit et de regu
la corꝫ.

SOl e celo viſus eſt cecidiſſe
qua die phōrum princeps
plato rebus exceſſit huma
nis. et quaſi lucernā mūdi extinctā
defleuerūt qui ad thronū ſapiētie
cui ille diu ꝑſederat ſua arbitrabāt̃
ſtudia referēda. Sed cum ei ariſtoti
les diſcipul9 vir excellentis īgenij.
⁊ platoni impar eloq̃o. ſꝫ multos
facile ſuperans ī docendi officiū ſuc
ceſſiſſet: quaſi matutinū ſydus ef
fulſit hominibus. ⁊ quibuſdā mul
tiplicis philoſophie ꝑcept̃ velut va
rijs ſapientie radijs illuſtrauit or
bem. ⁊ tanq̄ oculorū deterſa caligi
ne ad contuendā veritatis ſpeciē /
mētes hoīm reparauit Sectam hic
peripatheticā ꝯdidit ſic vtiqꝫ dcām.
ꝙ deambulans diſputare conſueue
rat. plurimoſꝫ diſcipulos ꝑclara fa
ma excellens/ ⁊ arte ſuadendi. vi
uo ad h̄ preceptore ī ſuam hereſim
congregauit. Tractauit quidem
omnes philoſophie partes. et ꝑcep
ta dedit in ſingulas. ſed pre ceterꝭ
ſic rationalem redegit in ius ſuum.
vt a poſſeſſione illius videatur om
nes alios excluſiſſe. Ita tamē in a
lijs viguit vt cōmune nomē omni
um phōrum/ anthonomaſice id eſt
excellenter ſibi propriū eſſe meruē
rit. Dicit enim vrbs romam ma
ronem poeta exprimit. Sic ⁊ phi
loſophi nomen circa ariſtotilem vtē
tiū placito contractum eſt. Fuit au
tem facundus eloquio. ſed vberior
ſenſibus. ⁊ doctus ſententijs om
nium obuiare. Hic eſt qui prim9
ſtudiorum genera in agroaticum
et exotheriaum dicitur diſtinxiſſe.

Nam familiares ⁊ quaſi domeſticā
admittebantur in agratiam Exothe
rica vero nō modo extraneis · ſ; hoſ
pitib9 patebant ⁊ pegrinis // Fue
runt qui eū incubi demonis filium
crederēt ꝓpter agilitatē corꝑis · per
ſpicaciā ingenij · ⁊ glorie appetitū ·
ꝗ̃ multiplicē induſtria omnibus p̄ri
pere cōſueuerat Teſtatur de eo va
leri9 maxim9 · quia ſupme vite reli
quias ſenilibus ac rugoſis mēbris
in ſūmo lectum odio vix cuſtodiens /
adeo valēter ꝓ ſalute patrie incubu
it · vt eam ab hoſtilib9 armis ſolo
equatā in lectulo athenienſi iacēs
quidem macedonū manib9 quibus
abiecta erat eriperet Ita vrbe ſtrata
atq; euerſa alexandri familiarita
te qua reſtituta eſt · ariſtotilis opus
notū eſt Licet aūt noīm et verborū
turbator habeatur · nō modo ſubtili
tate qua ācutis celebris eſt · ſ; mira
ſubtilitate dicēdi eualuit adeo qui
dem vt platoni merito ꝓxim9 fuiſſe
videatur Eum laudis fuiſſe cupi
diſſimū vel ex eo conſtat ꝙ cū theo
decti diſcipulo libros art̄ oratorie
vt eos ederet cōceſſiſſet moleſte fe
rēs poſt ea tantū laudis ⁊ glorie ti
tulū ſe alij ceſſiſſe ꝓprio volumie q̄
buſdā rebus inſiſtens planius ſibi
de hijs in theodectis libris dictum
adicāt Vnde valerius maxim9 Ni
ſi me tam late ⁊ tam patētis ſciētie
verecūdia teneret / dicerē dignū phi
loſophū / cui9 ſtabiliendi mores alti
oris aīmi philoſopho traderentur ·
¶ Ceterū gloria ne ab hijs quidē
qui contēptū ei9 introducere conan
tur negligitur? Nam ⁊ volumib9

nomina ſua diligenter adiciunt · vt
quod ꝓfeſſione leuāt vſurpatione
memorie aſſequantur Hic eſt cui9
diſputationib9 effectū eſt vt acha
demia moueat · magis rationū ꝗ̃
colliſione ventorū Licet ei peripate
ticis nō achademicis cenſeatur · ea
tamē ſollicitūdie de ſingulis maxime
cepetūt platonici qui relicti erant ſe
re de omnib9 dubitare // Si quidē
poſt mortē platonis euſippus ſoro
ris ei9 filius et xenochrates dilect9
ei9 diſcipulus in ſcolam que achade
mia vocabatur eidē ſucceſſerunt · ⁊
ob hoc ipſi ⁊ ſucceſſores eoꝝ acha
demici appellabantur a loco · ſicut
platonici a magiſtro Ex quib9 val
de nobilitati ſunt greci · plotin9 · ia
blicus · ⁊ porphirius catholice veri
tatis vt dicit peſſim9 impugnator
In vtraq; vero lingua · greca ſcilicet
et latina nobilis extitit apuleius
offer; vir magnus in primus · ⁊ q̄
venuſtate morum et diſcendi copia
ſocraticum fontem ⁊ torrentem pla
tonicum facile redoleat · vel tenuiter
ſapienti · Ab hijs fluxerunt et alij
multi · qui dubitalia diſcutere ſicut
nulli preiudicaretur maluerunt; ꝗ̃
auſu temerario diffinire · maxime
cum occultam crederent veritatem
eorum / de quibus in vtramq; par
tem probabiliter diſputatur Vnde
et achademicorum antiquiſſima re
gula eſt · vt quiſq; quod ſibi occur
rit probabile ſuo iure defendat ·
¶ Capitulū ſeptimū De alia ſen
ſus alia rationis · alia religionis auc
toritate probantur · et ꝙ fides in
omni doctrina aliquod ſtabile iniciū

cendicat· quod probari non debet·
⁊ ꝙ alia per ſe doctioribus innoteſ
cunt· alia rudibus ⁊ quatenus du
bitandum ſit · ⁊ ꝙ pertinacia veri
tatis inquiſitionem plurimum im
pedit·

Sunt etiam nonnulla que
ſenſus/rationis/aut religi
onis ꝑſuadet auctoritas ·
Horum dubitatio infirmitatis/er
roris notam habet aut criminis ·
Querere enim an ſol ſplendeat· al
beat nix· ignis calcat hominis eſt
ſenſu indigentis At vero an terna
rius maior ſit binario · ipſum quo
ꝗ totum ⁊ medietatem eius conti
neat querere ⁊ an quaternarꝰ ſit
duplꝰ binario indiſcreti eſt ⁊ cui eſt
ratio ocioſa · aut deeſt omnino ·
Qui vero an deꝰ ſit deducat in queſ
tionem ⁊ an idem potens ſapiens
ſit an bonus ⁊ nonmodo irreligio
ſus ſed perfidus eſt ⁊ pena docente
dignꝰ eſt inſtrui ¶ Sunt eni in om
nibus phiſicis diſciplinis/ quedam
prima · ⁊ vt ita dicā certini verbo
primitiua principia de quibus eo
rū auctore dubitarē nō licet/niſi hijs
quorum labor in eo verſatur/ne q̄d ſci
ant Nam ſicut quedam ſe corpore
is ſenſibus ingerūt· vt apud ſenſa
dolatere non poſſint· quedam ſubti
liora ſunt vt niſi familiarius adhi
bita· ⁊ perſpecta diligentius ⁊ per
tractata ſint non ſentiantur· ſic ſūt
aliqua tanta ſui luce perſpicua ⁊ vt
latere non poſſint rationis aſpec
tum · ſed cōmuniter videantur ab
omnibꝰ magis tamen ⁊ minus ⁊
pro capacitate ⁊ viribꝰ ſingulorum

¶ Alia quidem ſūt que quaſi quo
dam ſcrutinio indigent ⁊ quia iſto
rum ꝯſecutiua ſunt/diligentius per
ſcrutantem latere non poſſunt· Et
hijs tn̄ ⁊ illis q̄dā videt̄ anteriora
eſſe/q̄ rō phic/q̄ſi i fidei fundamēta
ꝯſtitute· petes vt ſpe ꝓfficiēdi/ea ſibi
gratuito cōcedantur Sic ⁊ geome
tre/pmo petitiones quaſdam/quaſi
totius artis iacīūt fundamēta· dein
de ꝯmunes animi ꝯceptioēs adiciūt
⁊ ſic acie ordinata/ad ea que ſibi ſt
demonſtrāda procedūt· ſed et petiti
ones ipſi adeo conſentiūt rationi ⁊
vt ꝓtervire videntur quiſquis eas
vel hoſti nō cōcedit· Hic tamen ne
quaq̄ꝫ agitur de hijs que ad cultū
religionis pertinēt/quoniam ⁊ ibi
nōnulla quodāmodo petuntur ⁊ que
vt fides amplꝰ mereatur experiēti
am rationis excedūt· Sed hec ipſa·
⁊ ſi ratio nō vrgeat debētur pieta
ti· vt in ſacramētis vbi ratio deficit
adhibeatur fides ⁊ multis beneficijs
magniſ ꝗ miraculis ꝓmeruit xp̄s
cui nō credi/impium eſt· ſicut a pro
babilibꝰ diſſentire pertinaciter / eſt
protervū· Quis enim niſi inſanus
aut protervus negauerit· quin ab
omni puncto ad omne punctum op
poſitum/poſſit linea recta procedi ⁊
Nam ſicut in edificijs neceſſe eſt a
liquid fixum eſſe ⁊ ſtabile cui erigē
da ſtructura poſſit inniti· ſic in omni
doctrina aliquod ſtabile iniciū pro
cedendi/neceſſitas conſultiſſime ra
tionis expoſcit Alioquin quicquid
opifex adiciat nutat/ac ſi in lubrica
arene aut bituminis quis edifi
cet· aut ſcribat in fluminis lapſu·

Nam incertis certiora faciūt fidem
Si ergo nichil ſequitur. niſi aliud
antecedebat. ſi mot9 oīa quiete p
cedit. quis poteſt ei probatiōis eſſe
proceſſus/qui nuſq̄ q̄eſcit aut nulli
acquieſcit? Si namq; cui omnia e
q̄ probabilia ſunt. nichil ꝓbari po
teſt // Sed ⁊ coꝝ q̄ perſpicua ſūt.
alia ſunt omnib9 nota Alia doctori
bus tantum. vnicuiq; ſcd̄m propri
am facultatē Nā numerū omnem
parem eſſe vel imparem ita publice
notū eſt/vt nec pueros lateat. qui
bus licentia etatꝭ indulget ludere.
par impar/equitare in arūdine lon
ga/edificare caſas. plaſtello adiun
gere muros Hoc autē ꝙ oīs multi
plex quoto loco diſtat ab vnitate/
tot ſup particulares ſui generis an
tedit/hijs dumtaxat innotuit q̄ nu
meris operam impēderūt // Mathe
maticus aūt ꝯſulacōe nouit quia di
uerſa ſūt id qđ eſt. ⁊ eſſe rei Et ſic
in ſingulis diſciplinis/q̄dam ſuis
opificib9 innoteſcunt. qui nōmodo
vulgo. ſ3 alijs philoſophis occultā
tur // Habet ꝗ religio quelibet pre
cipua ſua. q̄ aut ratio ꝯmunis/aut
pietas ꝑſuaſit. quibus ꝓficiat in cul
tu dei ⁊ moꝝ exercicio ad beatitudi
nem obtinēdam Eſt aūt vnū oīm
religionū principiū. quod pietas/
gratis ⁊ ſine vlla ꝓbatione ꝯcedit
deum. ſ. potentē. ſapiētem. bonū. ve
nerabilem. ⁊ amabilē eſſe Nam e
picureoꝝ/deū eſſe negantiū/et cu
ſui ſubicientiū omia iam p̄dem auc
tore deo hoīe/exploſa ſententia eſt
Obuiare ergo pncipijs aut rebus
ꝑ ſe notis. ſiue de hijs ambigere in

ſenſati eſt aut vecordis. ſiue quod
deterius eſt criminoſi Sed nec de
hijs dubitare licet. q̄ ex pncipijs cō
ſequūtur. dū ea tamē ſequi planū
ſit Interim namq; queſtionib9 ſunt co
gitāda. dū illoꝝ ad pncipia. vel cō
ſecutiua eorū coherētia nō pateat.
Nam de ſingulis iſtoꝝ dubitarē nō
eſt inutile Et quidē in talib9/donec
apprehēderēt veritatem/ achademi
coꝝ ꝓbabiliū diſceptatio vertebať
Quid enī refert aut quoꝝ intereſt.
ſi qui ſemꝑ ꝗ oīa querebant diſcen
tes. ꝗ nūq̄ ad ſcientiā veritatꝭ per
uenientes. quia nichil certū habere
nouerāt? // Hāc ergo legem acha
demicoꝝ p̄ſcribit cicero/ vt cu phi
loſophandi ꝓpoſitum eſt. dum res
obſcura eſt/querāt/dum probabileꝭ
eluceſcit veritas/acquieſcat Ait enī
Nos qui ſeq̄mur probabilia. nec vl
tra id quod ꝓbabile occurrit/ꝓgre
di poſſum9. ⁊ refellere ſine iracūdia
ꝗ refelli ſine ꝑtinacia pati ſumus.
Hec enī duo inuētioni veritatꝭ plu
rimū aduerſantur. ſi aut vera dicen
ti/quis ſuccenſeat. aut ꝑtinaciter in
falſitatis defenſione laboret Nam
vt ait ethicus Impedit ira animū
ne poſſit cernere verū. ꝗ veritas ipā
īcarnata receſſit ab eis. q̄ in corozai
im et bethſaida ſpūi ſcō pertinacius
reſtiterūt Sed ⁊ iudeos pertinacia
excecauit. vt adhuc oculos eoꝝ ve
lum templi teneat/qđ dn̄o patiēte
ſciſſum eſt a ſūmo vſq; deorſum.
¶ Capitulum octauū De virtus
vnica via eſt philoſophandi ⁊ cun
di ad btitudinē. ⁊ de trib9 gradib9
accedentiū. ⁊ de trib9 ſectis phoꝝ.

Veritatamē quia nō omnes
oīa poſſūt· ⁊ ſpūs vbi vult
ſpirat· ꝫ frequēs eſt· vt ea
rum q̄ a doctoribꝰ profertur multi
tudinis ſit multiplex intellectꝰ · ex
vbis ſocratis ⁊ platonis ſecte mul
te profluxerūt· oēs tamen ad vnū
ſed quaſi p varias ſemitas ꝓperan
tes· Illud aūt quo oīm racionabili
um vergit intētio vera beatitudo eſt
Nemo etenī eſt qui nō velit eſſe be
atus Sed ad hoc qd̄ deſiderat/nō
oēs incedunt vna via· Vna tamē
eſt omnibꝰ via ꝓpoſita· ꝫ quaſi ſtra
ta regia ſcindit̄ in ſemitas multas
Hec autem virtus eſt Nā niſi per
vtutem nemo ad beatitudinē pgit
Citra vtutis opa/forte quis/et p
culdubio ſine operibꝰ/ ad beatitudi
nem trahitur· ſed eo nullus niſi vir
tutis paſſibus pgit· Virtꝰ ergo feli
citatis meritū eſt· felicitas vtutis
pmium· Et hec quidē bona ſūt ſū
ma· Alterū vie· alterꝫ p̄ie Nich
il enī vtute preſtāciꝰ · dū exul pere
grinatur a dn̄o· nichil felicitate me
lius/dū ciuis regnat ⁊ gaudet cum
dn̄o· ſūt aūt hec omnibꝰ alijs pre
ſtanciora· qꝛ vtus oīa agenda· felici
tas oīa optanda cōplectitur· Felici
tas tamē vtuti preſtat· quia ī om
nibꝰ preſtāciꝰ ē ꝓpter qd̄ aliquid ꝫ
q̄ꝫ qd̄ ꝓpter aliquid· Non enī felix
eſt quis vt recte agat· ſed recte agit
vt feliciter viuat· Vn̄ et ſocratiū il
lud in ſaturnalium libro laudatur·
Multos hoīes ꝓpterea velle viuere
vt ederent ⁊ biberēt· ſe/ bibere atqꝫ
eſſe/vt viueret // Vnum igitur ⁊ ſin
gulare ſū nū oīm bonoꝝ beatitudo
eſt· ſed ab eo ē aliud quodāmō quo
rundā collectioē ſūmū · ⁊ eo ipō ſupi
us alijs q̄ ad illud · quod vere ſin
gulariter et vnice ſūmū eſt familia
rius accedit Ceterum ad neutrꝰ
apprehēſionem niſi philoſophia du
ce humana infirmitas conualeſcit·
Quiſquis enim ſine ea ad beatitu
dinis viam tendit quaſi cecus in lu
brico tendens ad alta preſumptio
ſue cadit· Vnde eam diuinarum ⁊
humanarum rerum cōpotem eſſe cri
ſippꝰ aſſeruit· nec vnq̄ ſatis poſſe
laudari que vicia expellit· virtutes
oſtendit ⁊ confert· et in humana in
firmitate diuinā quodāmodo repa
rat integritatem· Et vt ſenſum ſuū
expreſſius proferat· omnes qui nō
ab illa vel ad illam vigilant qd̄ ta
men ab illa eſt· brutis animalibus
dicit eſſe cōformes· immo et ſtupē
dum contra naturam miraculum/in
corporibus humanis brutos homi
nes eſſe· Tria vero genera homi
num/qui homines ſunt· alios enim
brutos eſſe aſſeruit Alij enim iam
iocunditate ſapientie pfruuntur ꝫ
hij ſapientes ſunt· alij accedunt vt
fruantur· ⁊ hij philoſophi ſunt· alij
aſpirant ad accedēdum ſcilicet qui
nōdum ſunt ꝫ eſſe philoſophi cōcu
piſcunt Cōſtat enim eſſe q̄pluri
mos qui nōdum philoſophantur· ⁊
vitā philoſophoꝝ ſi nō opeꝛ ſaltim
deſiderīo emulant̄· Ego ſentētiā ciꝰ
tanto ſecurius approboꝛ quāto eā
m̄ videre videor ſci ſpūs auctorita
te ſubnixā dicēte ꝓpha· Concupiuit
aīa mea deſiderare iuſtificatiōes tu
as· ī omni tempore In quo m̄ tres

premiſſos ordines manifeſte videt
expreſſiſſe ¶ Cū enim plato ſapi
entem dicat eſſe auctorem dei quis
alius habēdus eſt ſapiēs ꝙ ille qui
moratur in iuſtificationibus dn̄i et
mulcente ſe ↄſciētia bonorū operꝝ/
vere felicitatꝭ ſaporē tota mētis aui
ditate iam pḡguſtat ⁊ ſētit. Procul
dubio nequaꝙ illius expers eſt. cui
agnita beatitudo dulceſcit ⁊ ei expe
tibiliū cumulꝰ adeſt. qui ī vita guſ
tat et vidit: ꝙ ſuauis eſt dn̄s Phi
loſophus autē cuius intentio dirigi
tur illuc. vt ſapiat. eodem auctore/
amator dei eſt. ⁊ vicia ſubigens. re
bus agnoſcēdis applicat animū vt
hijs agnitis ad verā beatitudinem
poſſit accedere Hec enī hominē bea
tum faciūt ſi et viciorū ſoluātur vin
cula. et quaſi quibuſdā gradibꝰ con
templationis luadū ⁊ indeficientem
fontē boni detur inuiſere. Nā felix
qui potuit rerū cognoſcere cauſas.
et vt ait poeta Nobis enim vnde
cūꝗ proueniāt placent incitamen
ta virtutum Felices anime quibus
has primū cognoſcere cauſas Inꝗ
domos ſupas ſcādere cura fuit Cre
dibile eſt illos pariter vicijs̄ iocis̄:
Altiꝰ humanis exeruiſſe caput Nō
venus et vinū ſublimia pectora fre
git Officiūꝗ fori. miliciere labor.
Non leuis ābitio perfuſaꝗ gloria
fuco Magnarūꝗ fames ſollicitauit
opum Admouere oculis diſtātia ſy
dera noſtris Etheraꝗ ingenio ſup
poſuere ſuo Sic petitur celū non vt
ferat oſſan olimpus Sūmaꝗ pelia
cus ſydera tāgat apex ¶ Nullum
tamen officiū eſt milicie aut domi.

quod nō philoſophia ꝑtractꝫ/quip
pe q̄ ſola excludit vicia et ſine qua
recte nichil inter homīes geri poteſt
Sicut aūt morari ī iuſtificatioibꝰ
id eſt ī expletioē mādatorꝫ dei ſapi
entē facit Nā ⁊ ꝓpha dicit. a māda
tꝭ tuis ītellexi. ſic aīm explēdis ap
tare ea demū veriſſima phia eſt Sꝫ
ſunt qui nondū explent aut aptan
tur explendis approbāt tamen qd
ſuſpiciūt in alijs. ⁊ illis auctore deo
deſiderant ↄformari. Eſt ergo gra
dus eminentiſſimus eorū qui in iuſ
tificationibus occupātur. Medius
quorum animus expeditus eſt a vi
cijs. vt ex amore occupetur in illis
Infimus. qui deſiderāt expediri. vt
hoc ipſum concupiſcere poſſint. Qui
et ſi non ſint. deſiderāt tamen eſſe
philoſophi Horum perſonam īdue
rat propheta dicens. Concupiuit
anima m. d. iuſti. t. in om. t. Eius
namꝗ tanta eſt pulchritudo quod
ſi vt ait plato videri poſſꝫ oculis cor
porꝭ amore ſapiētie mirabiliter ho
mines inflāmaret. adeo quidem vt
primo aſpectu neceſſe eſſet ōnes in
amorem incidere Hanc amat et ex
quirit a iuuētute ſua fidelis anima
cuius ſenectus conſtat in grauitate
morum ⁊ puerilis etas in ignoran
tia et lubrico viciorū Sup ſalutem
inquit ⁊ oēm pulchritudinē dilexi
ſapientiā. ⁊ ꝓpoſui ꝓ luce habere il
lam. venerūt michi oīa bona parit
cū illa ¶ Si ergo bona oīa ſapie
acceſſoria ſt̄ ⁊ phia ſtudiū ſapie. ꝓ
fecto phiandi cōtēptus bonorꝫ oīm
excluſio eſt Vnde colligitur ꝙ ꝗto
quis philoſophie diligentiꝰ īſiſtit:

eo fidelius et rectius ad beatitudi
nem ꝑgit. Nam virtutes quibus
itur in ſingulis officijs illa diſpen
ſat. Sed quia veteres licet ex par
te animas crederent immortales:
vite eterne que poſt iſtam futura ē
nondum inſtructionem acceperant.
ſummū bonū in virtute cōſtituerūt
quo plane nichil meliꝰ eſt. niſi fruı
eo qui ſūme bonꝰ et ſummū bonū
eſt. vſus enim virtutis optimꝰ eſt.
ꝛ vtendi deꝰ ipē eſt fructus. Cū er
go v̄tus ſola beatū faciat/ ad thro
nū eius/ſumpta occaſione ex tradi
tionibꝰ doctioris ꝑ varios calles aſ
cendere conati ſunt. Stoicus ei vt
verū ꝯceptū doceat in mortis medita
tione v̄ſatur Perypatheticus in in
quiſitiōe veri volutatur in volupta
tibus epycurus. Et licet ad vnū te
dant/varias ſentēcias quaſi vias be
atitudinis auditoribꝰ ſuis aperiūt
De quibꝰ dubitare ꝛ querere liberꝫ
eſt. donec ex collectione propoſitoꝝ
quaſi ex quadā rationū colliſiōe ve
ritas illuceſcat. Sed de hijs latiꝰ
in ſequentibus dicetur. Nūc ſuffici
at oſtendiſſe in quibus achademi
cos vacillantes liceat imitari

¶ Capitulum nonū De arrogan
cia multitudinis imperite ꝛ qualit̄
legenda ſint que prodeſſe poterunt
ꝛ obeſſe. Et quod ingenio vel exerci
cio ſine gracia ſapientia non contin
git.

PAuci tamen ſunt qui acha
demicorum imitatores eſ
ſe dignentur. cum vnuſq̄ſ
ꝗ pro libitu potiꝰ q̄ꝫ ratione eligat
quid ſequatur. Alij namꝗ proprijs:
alij doctorū opinionibus. Alij mul
titudinis conſortio diſtrahuntur.
Quid enim dubitat qui iuratus in
verba magiſtri. non quid. ſed a quo
quid dicatur attendit. Quid vis
enim clatrat acriter. ꝛ quo imbuta
eſt puerilis etas: de intimis philo
ſophie abditis erutum putat/para
tus. ꝛ de lana caprina contendere.
credens inopinabile ſi quid igno
tum auribus eius inſonuit. nec rati
onibus acquieſcit quē doctoris cap
tiuauit opinio. Quicquid enim ꝓ
tulit autenticū. Et ſacroſanctum eſt.
Ille tamen faciliꝰ contradicit. Et ꝑ
tinacius reluctatur. qui in paucitate
addiſcenda rerum ꝯſumpſit etatem.
Et tanta verborum anguſtia premi
tur. vt ſi verbum vnū aut duo ſub
duxeris/eliguis fiat: ꝛ q̄uis ſtatu
a taciturnior. marmoreum putes.
Et in auditorio pytagore / aut mo
nachorum clauſtro/non tam vſum
q̄ꝫ neceſſitatem ſilencij didiciſſe.
Si quis iſtorum in manꝰ tuas for
te erudiendus inciderit. merito faci
es quod thymotheū q̄ in arte tibia
rum excellebat feciſſe refert quintili
anꝰ in libro de inſtitutiōe oratoris
Hic quidem duplas mercedes exi
gebat. ꝛ accipiebat ab hijs qui fu
erant male preinſtituti: q̄ꝫ ſi omni
no rudes accederent. Error enim
duplicē laborē exigit. cū et euellen
da ſint ꝑuerſe inſtitutionis ſemina
et bone ſint fidelius inſerenda.
Suſpice ad moderationis philoſo
phorum temporis noſtri. illos qui
altius preconantur. quos auditoꝝ
multitudo circūſtrepit diligēt̄ attēde

eos in regula vna aut duobus aut
pauculis verbis inuenies occupatos
Aut vt multū pauculas queſtiões
aptas iurgijs elegerūt. in quib9 in
geniū ſuū exerceāt. ⁊ ꝯſumāt etatē
Eas tamen nō ſufficiūt enodare. ſꝫ
nodū ⁊ totam ambiguitatem cum
intricatione ſua ꝑ auditores ſuos
tranſmittūt poſteris diſſoluendum
Eo loci vt cōgrediaris. inuitant. in
ſtant. poſtulantq; conflictum. ſi dif
feras manū conſerere. ſi paululū mo
raris inſiliunt. ſi accedis. ſi tandem
īuitus congrederis. ſi premis. late
bras querunt/variant faciem. verba
diſtorquēt. ꝓſtigijs ꝯformātur. lu
bricum ꝟ volubilem prothea mica
beris redijſſe. niſi ꝙ teneri facilius
poteſt/ſi in eo perſtiteris. vt quocū
q; verba defluant ꝟ voluātur. quid
velint intelligas. ⁊ quid ſentiāt in
tanta varietate verborum ꝟ tandē
vincientur ſenſu ſuo. ⁊ capietur ver
bo oris ſui. ſi ſententiā eoꝝ que di
cūtur attigeris/firmiterq; tenueris
Ea tamē de quibus diſceptatur in
utiliora ⁊ alijs viliora ſūt. cum pa
tuerīt Si ꝓgrederis. ſi pudet et pi
get in nugꝭ diucius occupari ad di
uerticula ꝓpoſite queſtionis relabi
tur: ⁊ quaſi ad ſinū mris recurrens
more antei ab eo in quo genit9 eſt
⁊ nutritus vires repare contendit.
Hic circuit. tot facit anfractus. vt
ad vſitata recurrat ac ſi laborintū
oporteat circuiri Serpente ciconia
pullos Nutrit ⁊ inuēta ꝑ deuia ru
ra lacerto Illi eadem ſumptis que
runt aīalia pēnis. vultur iumēto
⁊ canibus cruribus ⁊ relictis: ad ſe

tus properat. partemq; cadaueris
affert Hic ē ergo ab9 magni quo
q; vulturis. ⁊ ſe paſcentis. propria
cū iam facit arbore nidos. Sed le
porem aut capream famule iouis
⁊ generoſi: i ſaltu venantur aues.
tunc preda cubili ponitur Inde au
tem cum ſe matura leuauit/proge
nies ſtimulante fame feſtinat ad il
lam: quam p̄mam rupto predam
guſtauerat ouo Si ergo eos a ver
bis ſuis ſuſpenderis. fere inopie eo
rum in omni facultate poteris miſe
reri Sunt enim qui preſtare videā
tur in ſingulis. ſunt qui partes phi
loſophie vendicent vniuerſas. nec
min9 tamen ſunt in ſingulis philo
ſophie copia deſtituti Sunt qui ab
vna perfectionem ſperent. ſunt qui
vniuerſis inuigilant. inopes ſingu
larum. Nec facile tamen dixerim
quos magis credam eſſe erroneos
cum nec ab vna perfectio conſtet. ⁊
nemo fideliter queat omnibus inſ
ure Qui tamen ab vna petit oīs
ieptior eſt. arrogantior qui omnes
profitetur In vno ad omnia occu
pari deſidis eſt. ſed faſtidientis ꝟ
non proficientis/omnia circuire.
Ceterum qui multa percurrit. vt
eligat cui ſit potius inſiſtendum cir
cumſpectus eſt. ⁊ alijs examinatis
ꝑelectioni ſue fidelius ſeruit Eo for
te ſpectat preceptū ethici legere li
bros precipientis In libello quoq;
pueri iniciantur vt virtutis inſtruc
tio et vſus/teneris ebibitus aīmis
facile nequeat aboleri. quoniam ⁊
teſta diu9 ſeruat odorem eius quo
ſemel eſt ībuta recens: ait vel cato

vel alius· nam auctor incertus est·
Multa legas facito perlectis perle
ge multa Quo quidem aliquid ẽẽ
vtilius ad scientiam aspiranti facile
nõ crediderim· preter obseruãtiam
mandatoꝝ dei· in qua singularis ⁊
vnicus indubitanter est philosophã
di profectus ¶ Hic tamen omnia
legenda sunt· vt eorũ aliqua cum
lecta fuerint negligãtur· reproben
tur nõnulla· aliqua videãtur in trã
situ· ne sint oĩo incognita Sed pre
omnibus maiori diligentia insisten
dum est· que aut politicam vitam si
ue in iure ciuili siue ĩ alijs ethice p̃
ceptis instituũt aut procurãt corpo
ris ⁊ anime sanitatem Cum enim
illa que precipua est ĩter liberales
disciplinas sine qua nemo recte doce
re aut doceri potest· sit in transitu· ⁊
q̄si a limine salutãda· quis in alijs
censeat ĩmorandũ· q̄ aut intellectu
difficiles/ aut effectu inutiles· vel p̃
niciose nõ faciunt hoiem meliorem
Nam ⁊ ea ipsa quorum vsus neces
sarius est· si hoiem ĩmoderacius oc
cupauerint perniciosissima sunt ¶
Poetas· hystoricos· oratores/ ma
thematicos· probabilis mathema
tice· q̄s ambigit ẽẽ legendos/ maxi
me cũ sine hijs viri esse nequeant·
vel nõ soleant litterati? Qui enim
istorum ignari sunt/ illitterati dicun
tur· ⁊ si lr̃as nouerint Cum tamen
quasi in ius suum vendicant aĩmũ·
⁊ si polliceantur noticiam rerum/ v̄
tutis tamen dedocent ⁊ submouẽt
cultum Vnde cicero cum de poetis
ageret vt diligentius audiatur ex
clamat Clamor et approbatio po
puli quasi magni cuiusdam ⁊ sapiẽ
tis magistri ⁊ qui ad commendatio
nem sufficiat plausu suo· quos vult
facit autenticos· At illi qui tantis
laudibus efferuntur· quantas ob
ducunt tenebras· quos inuehunt
metus· quas inflamãt cupiditates
Hij stupra· adulteriaq; conciliant/
varias doli reparant artes· furta· ra
pinas· incendia docent que sũt aut
fuerũt ymo que fingi possunt· ma
lorum exempla proponunt oculis
multitudinis imperite· Que incen
dia celi succẽsi· aut maris inundatio·
aut terre hyatus· tãtas fecit plõꝝ
strages· q̄tas isti faciunt morũ Co
micus qui pre ceteris placet/ ĩ eunu
cho refert adolescentis libidinem in
flãmatã· cum tabulam picturam vi
deret continẽtem· quo pacto deus q̄
celi templa sonitu concutit· per ipluui
um auro misso inclusam terre ⁊ sep
tam custodibus corruperit danem·
Similes ĩ singulis picturas videt·
miratur ⁊ laudat multitudo Nam
que virtutis incitamenta sunt raris
spectator attendit Ecce que res in se
neq; consilium· neq; modum habet
vllum/ eam consilio regere non po
tes In amore hec omnia insunt vi
cia· iniurie· suspiciones· inimicicie·
induacie· bellum· pax rursum Incerta
hec si postules· ratione certa facere·
nichilo plus agas q̄ si des operam
vt cum ratione insanias Et quod
nunc tute tecum iratus cogitas ego
ne illam· que illum· que me: que
non: sine modo· mori me malim·
Senciet q̄ vir Hec verba vna me
hercule falsa lacrimula q̄ oculos

terendo miſere vix vi expreſcit teſtin
guet et te vltro accuſabit. et dabis
ei vltro ſuppliciū ¶ Ad depellendū
meretricū ɔtumelias racio euidens
eſt quā ſeru9 induxit. ſed quicquid ī
hāc partē loquūtur ita accipitur ac
ſi inſanū amatorem deuocet ſeruus
Eos tamē alibi ɔmendat plurimū
idem cicero dicens. Poetas et vari
os ſcriptores ciuium aut rerū geſta
rū/ſolus ille ɔtemptibiles facit qui
nō veretur ɔtēpni. Nam et Vtutis
habet vſum et philoſophādi mate
riam p̄bent. Notant eni non docēt
vicia. ⁊ aut vtilitatꝭ cauſa grata ſit
aut voluptatꝭ Hic aūt ꝑ morꝝ diſ
crimina trāſeunt. vt Vtuti faciāt lo
cum Nā ꝑ tela ꝑ ignes. per mare
varias procellas. ꝑ tot motus ſedi
ciones. ⁊ inſidias populorꝝ ſcillā ꝑ
trāſijt et caribdim. vt ad patriā ſu
am ſaltem in ſenectute vlixes repe
daret. Socios varijs exilij amiſit
caſib9. ſed eos aut fortune violēcia
aut nature īfirmitas. aut animi vo
luptas abſūpſit. Horꝝ tamen oīm
iocūda relacio eſt. cuncta p̄uiſus caſ9
et amatus ſi ſit. proficit ad cautelā
et quo familiarior fuerit cū labentꝭ
ſocietas. eo caſus quēq3 magis ab
ſterret Siquidē exēplis ſepe magis
ɔficitur q̄ p̄ceptis. Mala eni vitā
tur facili9. quo fideli9 p̄cognita fu
erint. vix ⁊ quodāmodo ſolus euaſit
vlixes. ſic ad ph̄ie iocūditatē ⁊ q̄ſi
patrias voluptates pauciores eua
dunt ¶ Cōſonat ei ſi liricū/conticē
te lyra/dignatꝭ audire. flacc9. aut
ſi magis oraci9. qui pl9 honeſtatꝭ
et vtilitatis ſe apud meonidem in

ueniſſe gratulatur. q̄ plurium ſtoi
corꝝ ſit p̄ceptis expreſſū. Ait enim
Troiani belli ſcriptorem maxime
lolli Dū tu declamas rome p̄neſte
relegi. Quicquid ſit pulchrum q̄d
turpe. quid vtile. quid nō. Pulchri
us ⁊ meli9 criſippo ꝟ cantore dicit
Fabula qua ꝓpter paridis narratur
amorem. Grecia barbarie lento col
liſa duello. ſtultorꝝ regum et popu
lorꝝ cōtinet eſtus. Antenoris cenſet
belli ⁊ p̄ſcindere cauſas. q̄ pariis vt
regnet ſaluus. viuatq3 beatus. cogi
poſſe negat. ſedicione dolis. ſcelere
atq3 libidine. et ira: yliacos intra
muros peccatur et extra. quicquid
delirant reges plectūtur achiui. E
go aūt in illorū ſententiā facilime
cedo / qui non credunt ſine lectione
auctorum poſſe fieri hominem litte
ratum Jtacum tamen copia nequa
q̄ philoſophum facit. Gracia ſiqui
dem eſt que ad ſapientiam ſola per
ducit ¶ In ſumma ſiquidem copia
litteratum. aut ignorancia interdū
aut negligencia veritatis eſt. ſine q̄
impoſſibile ē quemq̄ fieri ſapiētem
Vnde ⁊ doctor ille eccleſie cuius ne
mo ſatis memor eſſe poteſt auguſti
nus. varronē arguit quem tamen
vt litteratiſſimum fuiſſe doceat. ait
poſt cetera quibus ſingulari precō
nio commendatur. Deniq3 ⁊ ipſe tul
lius huic tale teſtimonium ꝑhibet
vt in libris achademicis dicat. eam
que ibi verſatur diſputationem ſe
habuiſſe cum. M. varrone. homine
inquit omnium facile acutiſſimo ꝟ
ſine dubitatione doctiſſimo. Non
dit eloquentiſſimo uł facūdiſſimo.

quoniā reuera in hac facultate mul
tum impar eſt· ſed omniū facillime
acutiſſimo et indubitāter doctiſſimo
In primo autē libro cū eiuſdem
varronis litteratea opera ꝑdicaret:
nos inquit in noſtra vrbe peregrinā
tes errāteſq̄ tanq̄ hoſpites/tui libri
quaſi domū reduxerūt· vt poſſem9
aliquādo qui ⁊ vbi eſſemus agnoſ
cere· Tu etatē patrie tu deſcriptio
nes temporū· tu ſacrorū iura· tu ſa
cerdotum· tu domeſticā· tu publicā
diſciplinam· tu ſediū regionū· loco
rum tu omniū/diuinarū humanarū
q̄ rerū nomina· genera· officia· ⁊ cās
aperuiſti Iſte igitur vir tā inſignis
excellentiſq̄ pericie· qui tā multa le
git vt ei aliquid ſcribere vacaſſe mi
remur tam multa ſcripſit q̄ multa
vix quemq̄ legere potuiſſe credam9
Iſte inq̄ vir tātus ingenio· tantuſq̄
doctrina· ſi rerum velut diuinarū de
quib9 ſcribit oppugnator eſſet atq̄
deſtructor· caſq̄ nō ad religionem· ſꝫ
ad ſuperſtitionē diceret ꝑtinere: neſ
cio vtrū tam multa ī eis ridēda· con
tempnenda· ⁊ deteſtanda conſcribe
ret Cum ergo viri acutiſſimi et
ſine vlla dubitatiōe doctiſſimi cicerō
ne teſte/ſupſtitio ſcriptꝰ ꝓpriꝫ ſcīā ꝯ
uincētib9 arguatꝰ ꝯſtetq̄ ſupſtitionē
falſitatꝰ viciū v̄tuti q̄ ī ſola veritate
ꝯſiſtit eſſe oppoſitā· ⁊ ſapiētiā ſine
v̄tute eſſe nō poſſe· q̄ ex ſola lectio
ne niſi aſſit grā illuſtratrix creatrix
viuificatrixq̄ virtutū credat hoīem
poſſe fieri ſapientem? Eplm x·
Omnes ſcripturas eſſe legendas
et de bn̄dictione q̄ primigenis data
eſt· et filijs noe· ⁊ q̄ rationi aucto
ritas nulli9 gentiliū preiudicet·
Omnes tamē ſcripturas le
gendas eſſe ꝓbabile eſt· ni
ſi ſint reprobate lectiōis cū
omnia nōmodo q̄ ſcripta· ſꝫ etiā que
facta ſūt ad vtilitatē hominis (licet
cis abutatur īterdū) inſtituta credā
tur· Nam ⁊ angeli quodam modo
propter animā· ⁊ mundus corpore
us ſecundū aſſertionem patrum ad
corporis vſū inſtitutus eſt Ab initio
benedixit deus homini dicēs Creſ
cite et multiplicamini· ⁊ replete ter
ram· et ſubicite eam· ⁊ dominamini
piſcibus maris ⁊ volatilibus celi et
vniuerſis animātibus que mouen
tur ſuper terram Et adiecēs· omnē
herbam afferentē ſemen· et vniuer
ſa ligna in vſu ſuo (Nam a carnis
edulio ante diluuiū credūtur abſti
nuiſſe) conceſſit eis in cibū Illis quo
q̄ quos a peſte diluuij archa prefi
guratrix eccleſie liberauerat· bene
dixit et legem dedit dicens· creſcite
et multiplicamini et replete terrā ⁊
terror veſter ac tremor ſit ſup cūcta
aīalia terre ⁊ ſup oēs volucres celi
cū vniūſis q̄ mouētur in terra Oēs
piſces maris manui vrē traditi ſunt
et omne quod mouetur et viuit:
erit vobis in cibum Quaſi olera vi
rentia tradidi vobis omnia· excep
to/q̄ carnem cum ſanguine non co
medetis Ecce quia primigenis
et filijs noe eadē bn̄dictiōis collata
eſt grā· eadē auctoritas dignitatꝰ ea
dem ⁊ ciborū fere ꝯceſſa eſt īdulgen
tia· augmētū naq̄ ⁊ multiplicatio/
gtē dilatatioēꝫ exꝑmit/dn̄ium etc·
beſtiarū terror· priuilegiū poteſtatꝰ

victualium vniuerſitas· eſt indiciū
libertatis Omnia ſiquidem munda
mundis Nec recolo huius benedic
tionis priuilegium alio indultum
tempore ꝙ quo innocencia per crea
tionem data eſt·aut per medicinam
ſacramēti vel penitentie reparata ·
Nam et hijs ſtatim poſt diluuium
⁊ illis āte peccatum ideo forte dictū
eſt creſcite et multiplicamini·vt illi
us dumtaxat augmentum et mul
tiplicatio acquiratur/qđ de9 homi
ni contulit ꝑ naturam aut reforma
uit per graciam· Hic autem et creſ
cere iubetur in ſe ⁊ quodāmodo mul
tiplicari in ſobole· In ſe quidem ad
meriti profectū In ſobole numeroſa
quadam propagacione virtutum ·
Cum vero natura ſit viciata ꝑ cul
pam/vt creſcere et multiplicari iube
atur non memini· Licet autem que
premiſſa ſunt ſtare queant ad litte
ram · cum omnia in vſum vite ho
minis cedant· et ea ipſa que viden
tur eſſe mortifera eciam viſu odora
tu·auditu/ne dum tactu vel guſtu·
qualia ſunt nocencius venenoſa · ci
bus ſint hominis·aut eius vertan
tur in cibum· Poterit tamen et ali
um ſenſum ſcrutator miſticus inue
nire· Senſum tamen hyſtoriacū co
borat· ꝙ piſces ſaniſſimos·⁊ feras
quarū carnes vtiliſſime ſūt·videm9
crebro venenatiſſima reptilia deuo
rarē·⁊ ipſa venena inſecutur medica
mētis·quib9 non mō natura ſuſten
tatur humana·ſed ea cā īfirmitas ꝯ
ualeſcit · Cū vero pmū ſit exactē
duo ſenſus hyſtoric9 · quicūqꝫ aīm
vľ ad fidē· vel ad opa fidei que ſūt

boni mores magiſ informat· lauda
bilior et plane vtilior eſt· Hoc enī
lectione ſemꝑ querendū eſt·ut hōſe
ipō melior iugiter fiat· Verū cum
lrā precedēs vtiliter ad multa poſ
ſit referri·⁊ ad hoc poſſe aptari con
ſencio·vt ꝑ grāz ex benedictione dei
collatā/ad virtutis incrementum ⁊
multiplicationē/liberū exercetur ar
bitriū·⁊ virtutibus multiplicať ꝑ
grām/adiciatur ſubiectio terre·quā
cum inſeipō homo ſubiceret/ domi
niū ſui aliorꝫ qꝫ ꝯſequitur·vt cūctis
animātib9 platus·timorē et tremo
rem incuciat omnib9 que mouentur
in terra Dūt ergo ei cūcta in abū·
qua in omnib9 creaturis/ei vba ſa
lutis ſue loquitur dn̄s·plone cibať
in cunctis/quib9 ad vitam/aut mo
res ꝯponendos/ vita hominis ꝑſi
cit Conſtat enī ꝙ omnis edificatio
morum a dn̄o eſt·⁊ cum quis ad vir
tutem aut ab ope aut a verbo·aut
quocūqꝫ modo inſtruitur/ꝯceſſis ſi
bi a domino vtiliter cibať· Omnis
enim inſtrucio ſalutis quodammo
do vbū dei eſt·et a quocūqꝫ veritas
doctrine profertur acceptanda eſt/
eo ꝙ veritas incorrupta ſemꝑ et in
corruptibilis eſt ante diluuiū ⁊ poſt
dum ſanguine in quo ſedes eſt ani
me abſtineretur·conceſſus eſt omni
um vſus·⁊ ante baptiſmum ⁊ poſt·
dummodo peccatum vitet nemo vn
decūqꝫ inſtrui prohibetur· Si apoſ
tol9 eſt aliquib9 odor mortis ī mor
tem quid prohibet et vaſa mortis
alicui prodeſſe ad vitam· Cum
ergo dicitur quicquid viuis preter
ſanguinem comedes · perinde eſt ·

ce ſi quadā ymagine dicatur. dum
modo vicia fugias quod volueris le
ge. Dicit i eſas carnalibus quedā
ſunt que digeruntur utiliter/quedā
vertuntur in crudos humores: alia
p vim expulſiuā eiciūtur omnino.
quedā ſunt que ſanis ſi tamen mo
deſte ſumantur conferūt. ⁊ obſunt
egrotatiuis. quedā debilioribus ſa
nūt minus tamen conducunt ſanis
et ſanatiuis. Nā hec ipſa nō adeo
naturā roborāt delicatiora ſi quidē
minus nutriūt magis comunia et
alimenti vt ita dixerī pinguioris.
ſic ⁊ in libris ſunt que omnibꝰ pro
ſunt/dū tamen legantur modeſtia
diſpenſāte/vt que nichil continent
niſi edificationē fidei et morū: ſunt
que ſolidioribus animus faciāt/ ha
beda quidē procul a lectione ſimpli
ciū. ſunt que natura bone mētis om
nino eiciāt. ſūt que digerant in vſū
morū aut eloquētie. ſunt que indu
rent aīam/et in fide et bonis operi
bus ſolā faciant eruditatē. Vix aūt
inuenietur ſcriptū in quo ſi non in ſē
ſu/vel in verbis/non reperiatur aliqd
quod vel prudens lector emittit
Ceterū libri catholici tutius legū
tur et cautius. ⁊ gentiles ſimplici
bus periculoſius patent. ſed in vtriſ
qꝫ exercitati fidelioribus ingenijs vti
liſſimū eſt. Nam exquiſita lectio ſin
gulorū doctiſſimū. cauta electio me
liorū optimū facit. Vt eni in libro
ſaturnaliorū. ⁊ in epiſtolis ſenece
ad luciliū legitur. Apes quodāmo
do debemus imitari que vagantur
⁊ flores carpunt. deinde quicquid
attulere/diſponūt. ⁊ per fauos di
uidūt. ⁊ ſuccū variū in vnū ſaporē
mixtura quadā/ex proprietate ſpiri
tus ſui/mutant ¶ Nos quoqꝫ quic
quid diuerſa lectiōe queſiuimꝰ / cō
uertamꝰ in vſū virtutis. vt omnia
in ordinē gerendorū / rationis iudi
cio digerēte/coaleſcāt. Nā ⁊ in aīo
melius diſtincta ſeruātur ⁊ ipſa diſ
tinctio nō ſine quodā fermento quo
conditur vniuerſitas/in vnius ſapo
ris vſū varia libamenta confundit.
vt etiā ſi apparuerit vnde ſūptū ſit.
aliud tamen eſſe q̄ vnde ſumptū
noſcetur appareat. quod et in cor
pore noſtro facere videmꝰ ſine om
ni opera noſtra naturā. Alimenta
que accipimus q̄ diu in ſua qualita
te perſeuerāt. ⁊ ſolida innatant/ma
lo ſtomacho oneri ſunt. At cum ex
eo quod erant/mutata ſunt. tūc de
mū in vires tranſeūt. Sanguis ex
diuino mandato didua[illegible]tur. dum vi
cia declinantur. Paſtor eccleſie rep
tilia et īmunda mactare precipitur.
et comedere. Quod licet ad vocatio
nē gentiū proprie referatur. vel ex
empli cōformitate doceri poteſt. vt
iugulatis erroribus gentilium dog
mata nequaq̄ horreamꝰ. Dum in
nocentiā. frugalitatē. cōtemptū mū
di docent. pythagorica audiantur.
dum animas quas in celū euexerūt
retrudunt in corpora beſtiarū. iugu
letur vel plato. Nā in eo pithago
rā nimis ſecutus eſt. q̄ ſicut mortu
os ex viuis. ita ex mortuis recipro
ce viuos fieri docuit. ⁊ per varia
corpora pro morum qualitate mi
grare. Vnde illud. Ipſe ego iam
memini troiani tempore belli. pan

toidres enſorbꝰ erã cũ pectore leuo:
heſit ab aduerſo grauis haſta mino
ꝛatride Hic ergo legatur vt auc
toritas non ꝑiudicet racioni Nam
⁊ vrtica dũ roſa legit᷑·q̄nq; manũ
tangentis vrit ¶ Sapientia ſiqui
dẽ eſt fons quidã de quo egrediũtur
flumina q̄ irrigant omnẽ terrã· et
nõ modo cetũ deliciarũ diuine pagi
ne replent· ſed eciã ad gentes ꝑtrã
ſeunt· vt nec eciã ethiopibus omni
no deſint Inde ſũt floridi· redolẽtes
⁊ fructiferi orti gentiũ· Quos ſi for
te ſimplex lector ingredit᷑ ſemꝑ poe
tã illꝰ meminerit Qui legitis flo
res· ⁊ humi naſcentia fraga· Frigi
dꝰ o pueri fugite hinc latet anguis
in herba· Nam et poma heſperidũ
q̄ draco ꝑuigil ſeruat· nullꝰ aſpor
tat ignauꝰ· aut qui ſcripturas non
quaſi vigilãs legerit· ſed q̄ſi dormi
tans ſompniauerit· ac ſi ad finem
legendoꝝ vtẽs calcaribꝰ properet·
Certũ eſt quia fidelis lector ⁊ pru
dens· ⁊ qui litteris ex amore inuigi
lat: vicia ſemꝑ excludit ⁊ i omnibꝰ
accedit ad vitã Hinc eſt illud docto
ris doctorum iheronimi· Ama ſci
entiam ſcripturarum ⁊ carnis vicia
non amabis

¶ Capitulũ vndecimum· Quid
ſit vere philoſophari ⁊ ad quem fi
nem omnium ſcripturarum vergat
intentio

Hoc aũt vere philoſopha
ri eſt· ⁊ hic eſt multe lectio
nis iocundiſſimꝰ et ſaluber
rimꝰ fructꝰ· Ipſa ſiquidẽ oĩm rerũ cõ
tinet diſciplinã· ⁊ oĩm moderatur
vniuerſis humane vite actibꝰ / ⁊ ꝟ̄
bis/ ⁊ cogitacõibꝰ / modũ ⁊ termi
nos ipſa cõſtituit· Eſt tñ cui nec ip
ſa nouit terminũ ꝓfinire Eſt cui in
eo ꝓſcribit modũ vt nõ habeat mo
dum· Quicquid agit aut loquit᷑/il
luc tendit/ qđ apud recte philoſophã
tes nõ habet terminũ· Nam ⁊ eiꝰ
ſubſtãcia in eo conſiſtit vt illud neq̄
ꝙ̄ terminet᷑· Si enim ſcđm plato
nem philoſophꝰ amator dei ẽ· quid
aliud ẽ philoſophia niſi diuinitat᷑
amor ? Hoc ẽ vtiq; qđ terminari
nõ vult ne et ipſa qđ nõ expedit fi
niatur Qđ enĩ finitur eſſe deſinit·
⁊ ſi amor dei extinguit᷑/philoſophi
e nomẽ euaneſcit· Hic et incarnata
ſapiẽtia dei· cũ multis ꝓſcribat mo
dũ/ deũ ſine modo ꝓcipit diligẽdũ/
niſi q: caritati modꝰ ille ꝓſcribitur·
vt deꝰ ſine termino amoris diligat᷑
Qui enĩ ait diliges primũ ſicut te
ipm: idem ꝓmiſit· diliges dñm de
um tuum ex toto corde tuo ex tota
mẽte tua· ⁊ ex totis viribꝰ tuis Idẽ
quoq; adiecit· In hijs duobꝰ ꝓcep
tis pẽdet tota lex ⁊ ꝓphete· Si er
go oĩa que ſcripta ſunt ꝓphis famu
lantur ⁊ legi· i· ſi omnis doctrina il
luc tendit vt hõ ſubiectꝰ ſit legi dei
quis ambigit ad regnũ caritat᷑ vni
uerſa referri? Qui vero philoſophã
do caritatem acquirit aut dilatat/
ſũmum philoſophantis aſſecutus
eſt finẽ ¶ Hec eſt itaq; vera ⁊ imu
tabilis philoſophanciũ regula· vt
ſic in omnibꝰ legẽdis aut diſcẽdis
agẽdis/ ã omittẽdis q̄ſq; ꝟſet᷑· vt
ꝓficiat caritati Ipſa vo nũq̄ ianis
aut ſola eſt· ſꝫ honeſtatem· modeſti
am cum ſobrietate· pudiciciam et

aliarū venerabiliū virtutū cetū in
ipſū hoiem quē pietati ꝯſecrat· q̄ſi
in templū domini introducat· Que
quid alioꝛſū vergit in artibus/ſiue
quibuſq; ſcripturis· nō philoſophie
dogmata/ſed inanes fabule ſunt· ⁊
figmenta eoꝝ ſuper quoꝝ impieta
te ira dei de celo reuelatur/quicquid
illi garriant recte philoſophanti in
eptū videtur inſipidū et inſulſū· Au
di non me· ſed prophetā dicentē de
talibus· Narrauerūt michi iniqui
fabulationes ſed non vt lex tua Lo
qui ergo vera vel iuſta/philoſophan
tibus ⁊ non philoſophātibus comu
ne eſt· vera ⁊ falſa loqui· bona doce
re ⁊ mala: nō philoſophātiū eſt Dꝫ
⁊ rcā dūtaxat īterdū docet van9 phi
imitatoꝛ· ſꝫ q̄ recta q̄ docet ſeq̄t· vere
phs ē ¶ Ca^m xij· De ieiūijs nu
gatoꝝ q̄ ſapiām v̄ba putāt ⁊ ꝙ alr̄
legēdi ſint libri diui· alit̄ gētiles·

Errant vtiq; ⁊ impudenter
errāt qui philoſophiā in ſo
lis verbis conſiſtere opinā
tur· errāt qui virtutē verba putāt·
vt lucū ligna Nam virtutis cōmen
datio conſiſtit ab opere· vel ſapientiā
virtus inſeparabilit̄ comitatur Vn
de conſtat quia illi qui verbis inhe
rent· malunt videri ꝙ eſſe ſapiētes
Plateas circūeunt· terunt limina
doctioꝛū· queſtiūculas mouent· /in
tricant verba: vt ſuū vel alienū ob
ducāt ſenſū· paratioꝛes ventilare ꝙ
examinare· ſi q̄d difficultatis emer
ſit/ verentur tamen prodere imperi
tiā ſuā/ iactatoꝛes ſapientie non a
matoꝛes· et id quod neſciūt prauo
pudoꝛe neſcire· ꝙ q̄rere ⁊ diſcere ma
lunt· preſertī ſi aſſint alij quib9 no
tū arbitrentur quod ipſi neſciunt /
Faſtū tamen cecū ferre non poterit
De omni materia loquūtur/ſubito
diiudicant omnes· alios culpant· ſe
ipſos predicant· iactant ſe inueniſſe
de nouo quod tritū eſt ab āntiquis·
et teſtimonio libroꝛū ꝑ etates mul
tas ad tempoꝛa noſtra perductum·
Verba multiplicant· vt ſepe min9
intellecti ſint onere et multitudine
verboꝛū: ꝙ rerū difficultate ¶ Cū
enī ne intelligeretur efficiat/arbitra
tur ſe meruiſſe· vt pre ceteris philo
ſophus videatur· et ſepe qui pauciſ
ſima nouit pꝛoponit plurima: que
nec ipē pithagoꝛas ſufficeret expla
nare· Interdū eadē replicat· ⁊ reuol
uit· et qꝛ nō habet quo diuertat la
boꝛat miſere· Idē terit et eaſdē circū
nat auras Dū eum proaul audis·
terciū cathonē e celo miraberis cecī
diſſe· Quēlibet enī hoīem attuliſſe
videbitur ¶ Si profeſſionē queris
aut artē: eſt grāmatic9 rethoꝛ· geo
metr̄· pictoꝛ· aliptes· augur· ceno ba
tes· medic9· mag9 Omnia nouit·
⁊ eſuriente greculo longe preſtanti
oꝛ· Nā ⁊ ſi iuſſeris ibit in celū· ⁊ de
dalo doctioꝛ teipſū quo volueris in co
lumē per mare traiciet Accede vt do
ceatis q̄d in ſcriptis ſuis doctoꝛes ſē
ſerūt diligent̄ inq̄re· exacte lrām· ſta
tim increpabit duriciā tuā· ⁊ aſino ar
chadie te dicet tardioꝛē Plūbo ebe
tioꝛ es dū quid latet in lrā interro
gas· littera inutilis eſt· nec curādū
eſt quid loquatur· Si inſtas/mo
nebens fugere· qm̄ perniciosa eſt et
occidit Caue ne ſerpēs ſis· q̄ terrā

comedit omnibus diebus vite ſue.
aut ludendum aut fabulandū ⁊ aut
diſceptandum eſt tibi. Nā qui ver
boſioꝛ eſt. videtur doctioꝛ Nec curā
dū eſt vnde aut quid de quo ſentiat
aut pferat aliquis dum loquatur.
Nec refert qua quiſqꝫ ratiōe nitatꝰ
dū non inſtantiam ſed vmbꝛā eius
quiſqꝫ dare ſufficiat. Quid verum
aut falſū. ꝙ pbabile aut non pba
bile ſit. fruſtra queritur cū omnibꝰ
ymago pbabiliū pferatur. Statue
quod volueris. ſtatī illud aliqua ſili
tudo euacuat. Nā qđ obtines in v
no ſimili. velꝰ nolꝰ in aliquo obtine
bit. Cōſtat tamē qđ veꝛ ſimile eſt
non ſtatim eſſe verum. ⁊ qđ falſum
videtur nō ſꝑ eſſe falſū Si ꝓpoſita
tū ſimiliū diſſimilitudinē niteris a
perire rem inanē aggrederis. aut ci
te vel clamoꝛe ꝑpediet. aut ſupfluā
opam deridebit. cū oīm ſimiliū ali
quā eſſe diſſimilitudinē opoꝛteat.
Alioquin nō tam ſimilia ꝙ eadem
merito eſſe dicentur. docere cur ita
nō ſit nonmodo friuolū. ſed irriſiōe
digniſſimū iudicatur. Statī queri
tur an velis ꝯcionari. dicit ſe vt pe
ripatheticū nō emargoꝛeū audiat
ꝯueniſſe. cū tamē deambulatione
⁊ circuitione viarū potius ꝙ diligē
ti inquiſitione rerū peripatheticos
imitetur. ¶ Si tamen hec ad copi
am eloquētie comparandam exerce
atur diſceptatio ⁊ ſimilia ⁊ diſſimi
lia conquirantur. exercitiū quidem
laudabile eſt. ⁊ quo aliud eſſe cōdu
cibiliꝰ iuuentuti nō facile dixerim.
dummodo fallaciarū nube multipli
ci ſibi nequaꝙ oculos ꝑſtringi pati

antur. Nichil enī vtiliꝰ. nichil ad
gloꝛiā aut res acquirendas cōmodi
us iuuētuti/ꝙ eloquentia / q̄ ex ea
plurimū ꝯpatur ſi rerū in mente. ⁊
in oꝛe copia ſit verboꝛū. Verba nā
qꝫ pferre rebus incognitis. deſipiē
tis potiꝰ ꝙ docentis eſt/ aut diſcen
tis. Multos videbis huiuſmodi qui
totū longo detinent ſermone diem
⁊ nichil omnino dicit aut minimū
Tu defeſſus es audiendo/⁊ is ni
ſi verboſioꝛ eſſet/loquendo ꝑfatiga
ri potuerat. quo tamē tendat. aut q̄d
velit nondū intelligis. Tu finem
expectas. ille nondū iniciū fecit Pꝛe
fer tamē vt videas qua exiturus ſit
Recollige tandē que cōtexuit ⁊ oc
currēt tibi velut egri ſompnia va
nas fingētꝰ ſpecies. vt nec pes nec
caput vni reddatur foꝛme. Turba
ti cerebꝛi hominem credas. ⁊ qui ex
defectu rationis linguam continere
non poſſit. Putes eum noctes cōti
nuare inſompnes. ⁊ ſopita ratione
melācoliā ſolā in eo excitatam.
Si foꝛte miſeratiōe ductꝰ ei modeſ
tiam ꝑſuaſeris ſuccendetur. ⁊ queli
bet in quēuis finget obpꝛobꝛia. cū
patientibꝰ/et deridētibꝰ eque cōuici
abitur. nec amicus nec hoſtis ab
eo niſi conſputus abſcedat. Si ce
piſti pferas neceſſe eſt. aut pꝛoca
cis lingue ſuſtinebis iniurias. De
ſiſte ergo niſi ſoꝛdida lingua malu
eris inquinari. Nam et immunda
quo magis mouētur eo plus fetēt
Viri pꝛudentis dictum agnoſces.
quia veſanum tetigiſſe timent. fu
giuntqꝫ poetam. qui ſapiunt agi
tant pueri. incautiqꝫ ſequuntur.

¶ Licet autem apud priuatos aut
ſeno vincētes · homo huiuſmodi rec
tiſſime videatur inutilis · commodus
tamen eſt in cetu multitudinis que
hilaritatis et iocularis leticie mate
ria gaudet / optimū enim inſtrumē
tum eſt ad riſus conciliandos / ꝛ effi
cacior · quo vis nummo · Ut venenū
ei9 effugias / patientiā indicas auri
bus · morē geras inſano qui nulli p̲
cit · ꝛ ſi eum forte vis reprimere be
nigniſſime obſecra · vt i docēdo · aut
diſputando / ſentēcie plus apponat /
ꝛ eam verboꝝ deductione compen
ſet · Nam qui verba reb9 · ꝛ res tem
poris oportunitati cōtemperat / mo
deſtiſſimam tocius eloquencie regu
lam tenet · Illa vero copia laudem
parit / cui veritas / virtuti et oīb9 offi
ciis amicicia · cōſentit · Multa ſiquidē
ꝛ fallaciter loqui · nugigeruli eſt · et
famā oīno negligētꝭ · ꝛ i ſe / vir cetū
grauiū prouocantis odiū et ꝯtemp
tum · Nam et ſpūs / ſapiētie auctor
eſt · qꝛ qui ſophiſtice loquitur odibi
lis eſt Non mediocris tn̄ vtilitas
eſt in depꝑhendēdis importunitati
bus ſophiſticis ſine quarū noticia qͥſ
quis ad examinationē veri et falſi
ventilationem ꝓgreditur / quaſi mi
les inutilis · qui aduerſus exercita
tum et īſtructū hoſtem ꝓcedit exar
matus · ¶ Licet ergo ad exerciciū
colloquentem viciſſim fallere · ꝛ qͥſi
in campi doctoꝝ ſcola inter uecio
culatē miliciā exercere · Sed vbi ſe
colloquentiū intentio ad phie ſobri
etatē erigit ; importunitates ſophiſ
tice deliteſcūt · Et ſi forte ab alter
cutra parte emerſerit · ſic a ſapien
tibus corripiuntur / ſicut in re publi
ca / inter contrahētes dol9 malignā
tiū cohercetur · Ceterū verba reb9
res temporib9 cōtemperate · et inter
uenientes fallacias prudēter argu
ete · nō paucoꝝ dictū eſt aut leuis
opera · Unde plurimi accedētes abe
unt retrorſum · et aliquā veſtiū phie
porciunculā pſerētes gloriantur a
pud indoctos · ac ſi in iuriſdictionē
eorum tota ceſſiſſent · Ut eni ait q̄
dam verbis nāqꝫ manentib9 nomē
excidit · Garcio quiſꝫ duas poſtq̄
ſcit iungere partes · ſic ſtat ſic loquitꝰ
velut / oīs nouerit artes ¶ De ge
neribus et ſpeciebꝰ noua affert ſē
tentiam · q̄ boeciū latuit quā doctꝰ
plato neſciuit · ꝛ quā iſte felici forte
i ſecretis ariſtotilis nup̲ inuenit De
terē paratus eſt ſoluere queſtionem
in qua laborans mūdus iam ſenu
it · in qua plus temporis cōſumptū
eſt q̄ in acquirendo et regēdo orbis
imperio conſumpſit ceſarea domus ·
plus effuſum pecunie ; q̄ in omni
bus diuiciis ſuis poſſederit creſus ·
Hec enim tam diu multos tenuit ;
vt cum hoc vnū in tota vita quere
rent · tandem nec iſtud nec aliud in
uenirent · Et forte ideo quia curio
ſitati non ſufficiebat in eis qđ ſolū
potuit inueniri Nā ſicut i vmbra cu
iuſlibet corporis fruſtra ſoliditꝭ ſba q̄
ritꝰ · ſic i hiis q̄ itelligibilia ſūt dūtax
at ; ꝛ vniūſalit̃ ꝯcipi · n᷑ vniūſalit̃ ēē
q̄ūt · ſolidioris exiſtētie ſba neq̄q̄ i
uenitꝰ In hiis etatē terere nichil agē
tis et fruſtra laborātꝭ ē Nebule ſiq̄
dē ſūt rerū fugatiū · ꝛ cū q̄ruꝰ auidi
us ; cici9 euaneſcūt · Expediūt hāc

auctores multis modis· varijſ ſer
monib9· Et dū indifferenter verbis
vſi ſunt: varias opiniones inuenie
ruſi ſunt· ꝛ litigioſis hominib9 mul
tam contēdendi materiā reliquerūt
Inde eſt quod ſenſibilib9 alijſ ꝙ ſin
gularib9 apphenſis quoniam hec
ſola veraciter eſſe dicūtur· ea in diu
ſos ſtatus ſubuehit p̄ro quoꝝ rati
one i ip̄is ſingularib9 ſpecialiſſima
generaliſſimaꝗ ꝯſtituit· ¶ Sūt q̄
more mathematicoꝝ formas abſ
trahūt· Et ad illos quicquid de vni
uerſitatibus dicitur referunt· Alij
diſcutiūt intellcūs· ꝛ eos vniuerſa
liū nominib9 cenſeri cōfirmant Fue
rūtꝗ ꝛ qui voces ip̄as genera dice
rent eſſe ꝛ ſpecies· ſꝫ eorum iam ex
ploſa ſententia eſt· ꝛ facile cū aucto
re ſuo euanuit· Sūt tamen adhuc q̄
deprehendūtur in veſtigijs eoꝝ· licet
erubeſcant auctorem· vel ſn̄iam pro
fiteri· ſolis nomīb9 inherentes· Que
reb9 ꝛ intellectib9 ſubtrahūt/ſermo
nib9 aſcribūt Magno ſe quiſꝗ tue
tur iudice· ꝛ ex verbis auctorū qui
indifferenter noīa pro reb9· vel res
pro nominib9 poſuerūt ſuā aſtruit
ſentētiam vel errorem· Oriūtur hic
magna ſeminaria iurgioꝝ· ꝛ colli
git quiſꝗ quo ſuā poſſit hereſim cō
firmare· A generib9 ꝛ ſpeciēb9 neq̄
q̄ꝫ receditur· ſed eo applicabit vnde
cūꝗ ſit ſermo inſtitutus· Poctiāu
illū te ſubito mirabere inueiſſe pic
torem qui ad oīa que neceſſitas ex
igit ſcit fortaſſe ſimulare cup̄ſſum·
Deſipit ita ruſus· in venia a qua
enim teſte coquo null9 caſ9 euertit
Nam quicquid agit ruſus nichil ē
niſi venia ruſo· Si gaudet· ſi flet· ſi
tacet· /aut loquitur· Cenat propi
nat· poſcit· negat· innuit· vna/eſt·
venia· ſi nō ſit venia mut9 erit Res il
la ad ph̄andū videtur aptior ī qua
liberior eſt licentia fingēdi quod vo
lueris· Et minor ē ex rei difficultate
aut diſceptātiū imperitia certitudo
Deꝑe ſicut ad hoſtem impediendū
facil9 ſalebras ꝛ anguſtias tranſe
undi miles cauti9 obſeruat· ſic diffi
ciles quis aut a ſcripturis aut a ra
tionib9 excitat queſtiones aut ſi ali
ud ꝓpoſitum eſt· ex īduſtria in eas
quaſi ex incidenti ꝓlabitur· Et ſi ſa
tiſfacere non ſufficias· qꝛ nemo eſt q̄
oīa que etiam ab imperitis queru
tur ſufficiat explanare ſtatim annu
it oculis/diſtorquet vultū· brachia
iactat· clamat ſalit· ꝛ transfigurat
geſtib9· q̄ in quouis hyſtrione vel
mimo videātur inepti Nō vtiꝗ ſa
tiſfacies/ niſi ei reſpondeas verbis
ſuis· ꝛ id tantum dicas quod cōſue
uit audire· Ipſe tamen licet ſcrupu
loſior ſit· vacuus eſt ſolutionis igna
rus· In vno tamē ſibi forte ꝓſpex
it cauti9· quod in marſupio / oīa q̄
b9 inflatur ingeſſit· Facile tamen Et
quaſi acu veſicā hanc ꝑforando· q̄c
quid loq̄citatis in follib9 impiti gut
turis reſonabat interdū vno ſapien
tis verbulo conq̄eſcet· Nec illos ad
ph̄andū credideri aptiores· qui oī
verbulo lōgam orōnē obiciūt· ac ſi
ad oīa q̄ q̄rūtꝰ ſermo ſit ad ꝓplixū fa
ciēd9 Regulariter ſiq̄dē ꝓditū ē q̄ q̄
plus vel min9 reddet q̄ꝫ ab eo q̄rit
lineā rōē diſputādi ignorat Cete
rū cū q̄s docēd9 eſt· illa ſūt dicenda·

dumtaxat que ſolutionis ꝓpoſitoꝝ
ãminiculum preſtant Vnde illos q̃
in ſingulis legunt omnia / et dū v
nū q̃ritur nitũtur oīa expedire pla
nū eſt recte docentiū formulam non
tenere. Aut enim neſciũt quis ſit.
recte docēdi mod9. aut diſſimulatio
ne officij vendicãt forte ingenia ſu
a. Et vt ait cicero. nō quid ꝓpoſita
diſciplina: ꝫ quid ipi poſſint oſten
tant. Qui ergo porphiriū omnib9
phie ꝑtibus replent. introducēdoꝝ
obtūdūt ingenia. turbant memoriã
et qui inſtituend9 erat tanta graui
tate cōmiciūt. vt on9 reputet impor
tabile quod ſuſcepit. ¶ Diuine pa
gine libros quoꝝ ſinguli apices di
uinis pleni ſunt ſacramentis / tãta
grauitate. legendos forte conceſſerī
eo ꝙ theſaurus ſpūs ſãcti cui9 digi
to ſcripti ſunt. oīno nequeãt exhau
riri. Licet enī ad vnū tantūmō ſenſū
accommodata ſit ſuperficies littere.
multiplicitas miſterioꝝ intrinſec9
latet. et ab eadē re ſepe / allegoria fi
dem / tropologia mores / varijs mo
dis edificet. Anagoge quoqꝫ multi
pliciter ſurſum ducat. vt littera non
modo verbis ſed reb9 ipis inſtituat
At in liberalib9 diſciplinis vbi non
res. ꝫ dumtaxat verba ſignificãt.
q̃ſquis primo ſenſu littere contēt9
nō eſt aberrare videtur michi / aut
ab intelligentia veritatis quo diuti
us teneantur ſe velle ſuos abduce
re auditores. Plane porphiriolū in
ceptū credo. ſi ita ſcripſit. vt ſenſus
eius ītelligi neq̃at. niſi ariſtotile
platone ⁊ plotino prelectis. Vale
at / quicūqꝫ me in aliquam diſcipli
nam diſponit introducere compen
dio tali. Ego ſiquidem illū ſequar
q̃ lrãm aperit. ⁊ q̃ſi ſupficie patefac
ta ſenſum vt ita dicã hiſtoricū docet

¶ Cpl'ꝫ xiij Que ſint neceſſaria ⁊ q̃
ſi claues phandi. Et ꝙ ſimplicitas a
mica veritati ē. et q̄d ſit lucrari cū ã
gelo vel abire cū. ⁊ q̄d ſit q̄ ꝑſit ad
vocationē ſapiētie reliq̄re patriam.

Que vero ſunt diſcendi cla
ues ⁊ que phantib9 ad itu
endam ſpeciem veritatis /
via eo tendētis expediūt. ſenex car
notenſis paucis expreſſit. Et licet
metri ei9 ſuauitate nō capiar. ſenſū
approbo / ⁊ phantiū credo mētib9 fi
deliter ingerendum. Ait ergo Mēs
humilis. ſtudiū querēdi. vita quie
ta / ſcrutiniū tacitū / paupertas. ter
ra aliena. Hec reſerare ſolent mul
tis obſcura legēdo. Quib9 aūt dare
grãm dn̄s ⁊ ill' veritatis ītelligētiã
ꝯfert q̄ timore īiciati ei ī dilectiōe ⁊
executione mandatorū ſuoꝝ fideli
ter adherēt. Nam ex teſtimonio ſa
pientis / q̄ cōfidūt in dn̄o intelligēt
veritatē. ſuperbis autē reſiſtit deus
Quis eo inuito phabitur. aut eo
renitēte ī aliquo obtinebit? Humi
litas eſt / vt nec perſonam docentis
contempnat q̄s. aut quãcūqꝫ ſciē
ciam. niſi forte quã religio reproba
uit. Si vt dici ſolet in vita humana
nichil recte aggredimur. quis ad
ſcientiam ſine eo perueniet qui ſciē
tiarum dominus eſt. Et in quo ſunt
omnes ſapientie theſauri abſcondi
ti? Hoc vtiqꝫ moliri arduum ni
mis eſt. et difficilius et longe ma
ius q̄ vt fabulatū vtamur verbis

clauam eripere de manu herculis.
ymmo certe lõge minus ẽ. quoniã
nichil eſt. ſi tamẽ quod õnino nich
il eſt aliquo maius aut minus eſt.
Quiſquis ergo viã philoſophandi
ingreditur. ad hoſtiũ gr̃e c9 humili
ter pulſet. in cuius manu liber õnĩũ
ſciendorum eſt. quẽ ſolus aperit ag
nus qui occiſus eſt. vt ad viã ſapi
entie ⁊ vere felicitatis ſeruũ reduce
ret aberrantẽ Fruſtra quis ſibi de ca
pacitate ingenij. de memorie tenaci
tate. de aſſiduitate ſtudij. de lingue
volubilitate blãditur. quia ſi hec in
ſũmo fuerĩt. quo efficacioꝛa videt̃ eo
lõgius aberrabũt Nã ⁊ equ9 quo
veloci9 aberrat. eo tardius domũ q̃ſ
q̃s inſidet redit ¶ Eſt aũt hũilitati
coniuncta ſimplicitas. ꝗ q̃ diſcentiũ in
telligentia plurimũ adiuuatur Hu
militas enim hijs q̃ ſcribũtur a doc
toribus acquieſcit. et ſimplicitas ſi
qua ſecus q̃ꝫ oportuit dicta videtur
in partem meliorẽ fideli interp̃tatio
ne retorquet Ineptus enim eſt qui
ſcripturis a quib9 inſtruendus eſt/
appetit dñari. ⁊ captiuato ſenſu ea
rum. ad intellectum ſuũ eas nitatur
trahere repugnãtes Nã in eis que
rere quod nõ habent / propriũ ſen
ſum obſtruere eſt. nõ addiſcere alie
num ¶ Nonne et diſcipuloꝝ oculi
tenebantur. ne ſapiẽtiã que eos comi
tabatur ex ardore agnoſcerẽt. quia
tardi erãt ad intelligendũ que pro
phete loquebãtur. querentes quod
aberat a mentibus prophetarũ. et
non attendẽtes xp̃iſtũ qui latebat
in littera? Sed quia caritatꝭ arden
tis ſtudio querebãt quod latebat. ſa
pientia que q̃rebatur affuit. ⁊ ape
ruit oculos eoꝝ vt itelligerẽt ſcrip
turas. ⁊ ſuam viſo dño tarditatem
arguerent Hic enim prodeſt querẽ
di ſtudium. ſi auditas ipſa ſciendi
referatur ad xp̃iſtum. Vnde nec ipſe
niſi in fractione panis agnoſcitur.
quia mens ſcripturarũ niſi refectio fi
dei. aut moꝝ detur anime/ õnino
non videtur Quiſquis enim ad vo
luptatem ſuã/ingenij aut ſtudij viri
bus\ſcripturarũ integritatem attẽp
tat. quaſi a ſacrario philoſophie ex
cluſus. ab intelligentia veri alienus
extat Nam ⁊ ſodomite/dum ange
los correptores malicie/et viri iuſti
hoſpites/corrũpere voluerũt/ceca
te percuſſi ſunt. ⁊ circa parietẽ aber
rantes palpãdo in meridie craſſis te
nebris obuoluti. iuſto dei iudicio ſub
merſi ſunt Sic dum elati ⁊ malig
ni oberrãt ad parietẽ ſcripturarum
ſenſum fidelem qui in domo ſimpli
cis cũ quo eſt ſermocinatio dei. ⁊ q̃
correptorẽ malicie videt angelum
non attingunt Angelus ſiquidem
ſcriptura eſt quam deo mittente cõ
ſtat ad increpãdã maliciã hoim i mũ
di ſodomã deſcendiſſe Audite inquit
verbum dñi principes ſodomoꝝ. au
rib9 papa verba mea ꝑplus gomor
re ¶ Seruiendũ eſt g̃ ſcripturis nõ
dñandũ niſi q̃s forte ſeipſũ dignũ
credat vt ãgelis debeat dñari Eos
vtiq3 viri iuſti adoraſſe ⁊ abũ miſ
traſſe legunt̃. et eis huãna temeri
tas vult ꝑferri? Cibãt̃ ãt fidei ⁊ bo
noꝝ operũ cibis. nã ⁊ magni ꝯſilij
angelum ad puteum ſic cibauit mu
lier ſamaritana. Et fortaſſe eos

adoraſſe nō proderit. ſi ābus ſubtra
hat Nonne q̄rendi ſtudio viguiſſe
ſcribitur patriarcha. qui ſcalā vidēs
cui9 ſūmitas celos tangebat. ange
los aſcendentes ⁊ deſcendentes vi
dit ⁊ ipſū dn̄m innixū ſcale. ⁊ cum
āgelo donec aurora illuceſceret luc
tamis certamen exercuit. nec ante
ab angelo fatigat9 acquieuit vt ce
deret. q̄ꝫ femore altero debilitat9 be
nedictionis gratiā voti compos ab
ſcedente angelo reportaret. Hec ei
in ſpiritu aut in figura cōtigerūt. ſꝫ
nobis apoſtolo teſte figuralia ſerui
unt In via ergo p̲egrinationis nr̄e
apprehēdam9 angelos ſcripturarū
et infatigabili certamine luctantes
cū eis. nō cedamus donec nos auro
ra veritatis illuſtret Nec ſolā noſſe
ſufficiat veritatem. niſi femore amo
ris temporaliū marceſcente eo vere
virtutis aditū/de benedictione āge
lica facilius cōſequamur. quo mag
eternoꝝ amore excitato. in appetitu
temporalium claudicem9 Eo enim
lucta iſta p̲ducit. vt triūphantis ho
minis teſtimonio. de9 ipſe qui ſum
ma veritas eſt. facie ad faciem vide
atur Quicq̄d eni boni in fide aut
operib9 apparet. ymago quedam di
uine viſionis eſt Et recte aurora ſi
ne benedictiōe nō expedit angelū.
quia noticia veritatꝭ ſine gracia bo
ne operationis ſane cōſcientie non
habet fructū Porro ad ſtudiū que
rendi nō modo domeſticis. ſꝫ etiā ex
traneis aīmamur exēplis Nam ſo
lon qui ſemp̲ ſūmo ſapiētie feruore
flagrauerat ſupmo die aſſidentib9
amicis et conferētib9. iam fere mer

ſum ſatis caput erexit. iterrogatuſ
q̄ꝫ cur hoc feciſſet/reſpondit vt cum
iſtud quicq̄d eſt de quo diſputatis
percepero moriar Pigraſſet p̲fecto
ex hoībus inercia. ſi eo animo vi
tam ingrederentur quo eam ſolon
egreſſus eſt Carneades laborioſ9
et diuturnus ſapientie miles in ſtu
dio. xc. expleuit ānos Ei ſiquidem
idē viuendi ⁊ philoſophandi finis
fuit Catho octogeſimū ⁊ ſextum
agēs ānū. aīo tn̄ iuuenili. virili ro
bore grauitate ſenili/in republica a
gēs. vt nec memoriā tardiorē ā la
teꝝ īfirmitatē. aut quaſſatā carnē.
mēbra torpentia. ā linguā īpeditā
q̄ſquā aīaduerteret Grecas etiā lit
teras appecijt erudiri. qui ſero ⁊ fere
ſenex latinas didicit. Cum vero ſi
bi eloquētie gloriam cōparaſſet. id
egit vt iuris quoq̄ꝫ ciuilis p̲itiſſim9
haberet. Ei9 vero p̲leſmirifica ⁊
p̲rē cathone digna. adeo doctrine cu
piditate flagrauit. vt ne in curia q̄
dē qua ſenat9 cogebatur temparet
ſibi. quo min9 grecos libros lectita
ret. qua quidē induſtria oſ̄dit aliꝭs
tp̲a deeſſe. alios ſup̲eſſe tp̲ib9
Vitā q̄etā nec̄ariā eſſe. vl̄ ethic9 do
cet q̄ ſtudentis mane exercicīū repu
tat. ſi ad hoſtiū e9 p̄mētiū ſe tumul
tuū turba pulſat Ait ei Quis loc9
īgenio. niſi cū ſe carmie ſolo. vexāt
⁊ dn̄is cure viſeq̄ꝫ ferunt Pectora
nrā ducās nō admittētia curas. mag
ne mētis op9. nec de lodice parau
da: attonite curr9 ⁊ eq̄s. faciēſꝫ deo
rū. aſpicē ⁊ q̄lis rutilū ꝯfundat eri
nis Nam qd̄ turba lumē veritatis
impediat. cecus euangelicus docet

quem turbe precedentes/et ſequen
tes increpabant pariter vt taceret.
Siquidē dicente dño/qui verſatur
in turbis turbatur erga plurima.
quo nichil ſtudijs aut bonis mori
bus exercendis preciosius eſt. Si
enim ſtudium vt cicerori placet eſt
vehemens applicatio animi ad ali
quid agendū magna cum volunta
te/profecto mens que turbata ad plu
rima diſtrahitur nequaꝙ̄ in vno v̄
tutis ope fideliter occupatur Sed
ſtudij tunc exercitatio plurimū pro
ficit cum virtus in ſingulis que le
git aut audit homo/tacito apud ſe
veri iudicij ſcrutinio conualeſcit. Ibi
namqꝫ ratio cuncta examinat ⁊ ſtruc
tum omnium appendit in ſtatera.
¶ Ceterū vita quieta eſſe non po
teſt. ſi nature neceſſaria ſubtrahūt̄.
et econtra ſi luxuriat anim9 in deli
cijs. rerū affluētia/lumen rationis
extinguit Vnde fecūda virorū pau
pertas. ꝫ vere humilitatis cuſtos ⁊
ſocia virtutū ꝑmiſſis adhibetur vt
luxuriam/moderatrix iſta ꝯpeſcat/
ꝫ ſtimulis ſuis/hominē ſui memo
rem/officio virtutis iugiter inſtare
compellat Honeſta quidem res eſt
vt ait ſapiens leta paupertas. nec
tamen eſt paupertas ſi leta. ſed cre
ſi diuicijs potior Vnde democritus
cum diuicijs cenſeri poſſet. q̄ tāte fu
erūt vt pater eius exercitui xerſis
epulū dar̄ ex facili potuerat. quo ma
gis vacuo aīmo ſtudijs lrāꝝ eſſet
patus/ꝑua admodū ſūma retenta/
patrimoniū ſuū patrie donauit Athe
nis aūt cū plurib9 ānis moratus.
omnia tpīm momēta ad ꝑcipiendā

ꝫ exercendā doctrinā conferēs/igno
tus illi vrbi vixit/quod ipſe quodā
volumine teſtat9 eſt ¶ Crates quo
qꝫ ille thebanus proiecto in mare/nō
ꝑuo auri pondere. abite inquit peſſi
mi male cupiditates. ego vos mer
gā ne ipē mergar a vobis ¶ Sed
ꝫ anaxagoras cū a diutina pegri
natiōe patriā repetiſſꝫ. poſſeſſioēſqꝫ
deſertas vidiſſet. nō eſſem inq̄t ego
ſaluus niſi iſte ꝑiſſent Socratici
fertur oraculū. neminē locupletē fu
turū vt doceat. niſi ſe ad diſcendum
pauperē et egenū credat Semp enī
diſcentib9 plura decrūt q̄ ſcitu icōā
da vel aut neceſſaria ſūt. ¶ Terrā
alienā phia exigit. ⁊ ſuā interdū a
lienam facit. ꝑmo alienā facit ſuā.
⁊ nullo vnq̄ grauat̄ exilio. h̄ ē q̄d
domeſticas ꝫ q̄ carnis ſt̄ abigit ſolli
citudies. vt homo totus quodāmo
do verſus in ſpiritū. omne q̄d ſapiē
tie profectum impedit. reputet alie
nū. vbiqꝫ tamen domi. ꝫ vbiqꝫ in
patria. q2 vbiqꝫ locorū apud ſe. ⁊
vbiqꝫ apud ſapientiam commoratur
Et forte huc patriarchā inuitat do
min9 dū eū exire de tr̄a et de cogna
tione ſua ꝑcipit. vt in peregrinatiōe
proficiens multiplicetur in gentem
magnam. ipſāqꝫ terrā acquirat fe
licter quam reliquit. dū ad vocati
onē ſapiētie oīa q̄ ſt̄ mūdana cōtēp
nit Si quidē virtus modeſte paup
tatis exercicio creſcit. ⁊ fortitudo faci
li9 diuicijs q̄ꝫ laborib9 expugnatur
Qui vero in cognatiōe temporaliū
quibus quodammodo ingenitus ē
pedem ſui figit affectus. ſeruit ⁊ mi
norat̄. et iure dñij feliciat̄ acq̄rūtur

omnia · que mūdi cordis affectioē
quaſi mētis pede calcātur · ¶ Sed
quis eſt qui hāc arduam viam · vel
intrare diſponat · Angelū forte q̄s
aggreditur · aut q̄s ſi aggreditur :
pſeuerat ? Nec tamē ſine diſcrimi
ne colluctandi videtur facies verita
tis · et niſi paupis exilij amaritudo
precedat · rachelis et lie cōiugatio nō
dulceſcit nec ſuccreſcat ſoboles nume
roſa · niſi in virtutis baculo iordanē
labētiū ſolitudo tranſierit : ⁊ in dua
bus turmis ſpūaliū et corporaliū
bonoꝝ in patriam diues ingreditur ·
qui etiā inter cognatos exul ī puro
contemplationis ⁊ recte operationis
labore diuci⁹ ſudauit · Qui vō alia
via pbari nititur errāt · ⁊ vrgente
fame pmogenita diſtrahēt · ſi tamē
inuenerīt germanū q̄ vel lenticulā
ſapiētie preciꝫ nomine largiatur · Eſt
enim vt fertur dixiſſe ariſtippus in
dulgere vicijs a legendi ſtudio tem
perare ¶ Capitulū decimūquartū
De ſeptima claue diſcentiū ·

IN libro q̄ntiliani de īſtitu
tione oratoris ſeptima cla
uis diſcētiū ponitur amor
doctētiū quo preceptores · vt parētes
amādi ſūt et colendi · Sicut enī illi
corpoꝝ · ita ⁊ iſti quidē ſunt genito
res animoꝝ · non quidē de ſeipſis p
pagando ſubſtātiā · ſed quaſi ſapien
tiam in auditoꝝ mentib⁹ gignunt
in meli⁹ reformādo naturam ¶ Et
hec quidem pietas / ſtudio / plurimū
confert · Nā et libēter audiūt quos
amant · ⁊ dictis credunt · ⁊ eis ſimi
les eſſe concupiſcūt · et pio faciente
affectu in ipſos cetus ſcolariū · leti a
lacreſq̄ cōueniunt · Emendati non
iraſcuntur · laudati non erubeſcunt ·
vt ſint ⁊ ipi kmi ſtudio merebūtur
Nā vt doctorū officium eſt docere ·
ſic auditoꝝ prebere ſe dociles · Alio
quin neutrum ſine altero ſufficit ·
Nam ſicut hominis cetus ex vtro
q̄ gignentium eſt confectus · et fruſ
tra ſporſeris ſemina niſi ea pre
mollitus fouerit ſulcus ita ſcientia
conualeſcere nequit · niſi ſociata tra
dentis accipientiſq̄ cōcordia · Hec
quidem quintilianus in preceptis
eloquentie · ſꝫ nichilomin⁹ ſūt ad īſti
tutionē ſapiētie applicāda · Profecto
nec eloquentia niſi in preceptis ſa
pientie cōpatur · et in forum illoꝝ
qui aures audiendi habent · nō mo
do ridiculoſus ſed quodammodo ve
ſanus irrumpit quemadmodū philoſo
phia vt loqueretur diligentius nō
inſtruxit · ¶ Septem alias claues
quas ad intelligentiam ſcripturarū
ticonius poſuit in lucem proferet li
ber qui de doctrina xpriſtiana inſcri
bitur · ſed nequaq̄ iſtis obuiāt / om
nes potius verſantur in vna iſtarū
Eas namq̄ ſtudium querendi com
plectitur · Ceterum de traditione
gentilium ſermo fuerat inſtitutus ·
ita tamen vt ad inſtitutionem fide
lium ex propoſito referatur · Vna
tamen eſt et ſingularis · ⁊ quaſi cla
uium clauis clauicula que aperit ·
et nemo claudit · claudit et nemo a
perit · et ſine qua ad intelligentiam
veri nullus accedit · quam quiſquis
aut non apprehendit aut nō tenet
potius cum inſanire crediderim q̄
philoſophari · : ·

Capl̃m xv. In quo epicurus et
ſui ſummũ bonũ cõſtituãt et qđ per
labores multos itur ad voluptates

Multa quidẽ ſũt et difficilia
quibꝰ pħantiũ pbatur vtꝰ
qꝛ ad ſũmũ nõ eſt iter niſi
ꝑ ardua. In ſpe tamen proficiẽdi
oĩa manſueſcũt ⁊ dũ laboris penſa
tur vtilitas. mens ad oĩa robora
tur. Et q̃dem ad ſũmũ tendũt oẽs
ꝫ via diſpari. nemo tamen vt opi
nor. illuc ſine labore ꝑtingit. aut tẽ
dit Cũ eni ſint tres pħantiũ ſecte.
que ⁊ ipſe ſcindũtur in ſemitas mul
tas. oẽs ⁊ ſi diſſimilit̃. laborãt tñ
in aſſequẽdo finem quẽ ſtatuũt Vi
quidẽ epicurus/ ⁊ totus grex ſodaliũ
eiꝰ vitã aſſerit q̃ ſemꝑ tanta iocun
ditate letatur. vt triſtiće ⁊ pertur
bationis nõ interueniat vel tenuis
motꝰ Vera quidẽ diffinitio eſt. Ꝟ q̃
nichil poteſt eſſe iocũdius. Ab ea ta
men plebs q̃ eũ ſequitur defluxit ĩ
voluptates: reputans ſe eaꝝ vſu be
atiſſimã eſſe futurã. Michi tamẽ ꝑ
ſuaderi nequit hoc aliquem hauſiſ
ſe de fonte ſocratico. q̃ tantã morũ
docuit puritatẽ vt a poſteris creditꝰ
ſit nõ huãnũ modo. ꝫ diuinũ ſpm̃
habuiſſe. Sed quia facile eſt aure
vel ore ĩſipiẽtiũ. dcã optima depra
uari: ad cõpendiũ immũdicie trac
ta ſunt: q̃ virtutis eſſe debuerãt in
ſtrumẽtũ. Caro ſiquidẽ opinata ẽ.
nã hoc vtiq̧ cordatus hõ nõ ſentit
ꝙ amore iocũꝫ/nil eſt iocundiꝰ. nil
ſuauiꝰ paraſitica vita aut eoꝝ qui
epulantur cotidie ſplendide/qui vi
no eſtuant. ſplẽdidis vtuntur veſti
bꝰ Deniq̧ oĩa q̃ mens. ligua. ma
nus. appetit. cogitare/loqui/et face
re/ ⁊ in nullo contra ire ſibi aut mo
tum ꝓprie reprimere volũtatis vitã
eſſe hominis/vera ⁊ ſũma felicitate
gaudẽtis Sꝫ nũq̃d huc ſine labore
venitur? Quot obices ne ſic viua
tur varietas humane ſortis interia
cit? Vt rebꝰ nãq̧ vtaris ad libitũ:
opulentia neceſſaria eſt Hijs enim
egenꝰ ita nõ vtitur qꝛ deſunt aut ꝑ
cit ſepe ne deſint. Sꝫ ponãtur adeſ
ſe. Inter multos cõpetitores. ⁊ tã
ta currẽtes auiditate: eas fortior
aſportabit. Viribꝰ itaq̧ opꝰ eſt vt
ſeruentur. Exigitur ergo et poten
tia. Nũquid hec gratis id eſt ſine
labore ⁊ ſollicitudĩe acquirũt? Sꝫ
in hijs contempni durũ quidẽ eſt ⁊
intolerabile. eo ꝙ amor commodi
innatus eſt homini. vt etiam q̃ nõ
agit vt bonꝰ ſit bonus videri velit
et in eſtimatione ſui aliorum credit
errare iudicia Nam vt bonus ſit nõ
cõmodi ſed iuſti amor efficiet. Que
ritur ergo reuerentia conuiuentiũ.
ſed hec ipa niſi fame beneficio ꝓtẽ
datur leuiter euanescit. At illa q̃
gloriam parit et prorogat. ex mul
tis ſurgit articulis. ſed maxime ꝗ
virtutum exercicio conualeſcit.

Patet ergo ꝙ laborioſus ſit tranſi
tꝰ ad beatitudinem ꝑ voluptates.
que ſufficientie cauſa diuicias cõge
runt/ vt potentia nitantur fugiant
contemptus/ampliores querũt dig
nitates. et conciliande celebritatis
gracia aſpirant ad gloriam. Hijs
tamen omnibꝰ nõ ea vita quã epi
curus deſcribit acq̃rit. et q̃ triſticie
ſit et totiꝰ perturbationis ignara.

Aut enim hec in vnũ quelibet non
concurrũt · aut nõ conferunt quos
pollicentur effectus · Ymo ⁊ ſepiſſi
me tamq̃ e regione conſiſtant que
rentiũ votis contraria operantur Si
nichi non credis / liber de conſolati
one philoſophie reuoluatur attenti
us · ⁊ planũ erit hec in contrariũ ce
dere · Et licet liber ille vbũ nõ exp̃
mat incarnatũ · tamẽ apud eos qui
ratione nitũtur · nõ mediocris auc
toritatis eſt cũ ad reprimendũ quẽ
libet exulcerate mentis dolorẽ con
grua aucꝫ medicamẽta ꝯficiat Nec
iudeus quidẽ nec grecus ſub preter
tu religionis / medecine declinet vſũ
cũ ſapientibus in fide ⁊ in perfidia
deſipientibus ſic viuide rationis cõ
fectio proficiat artificioſa · vt nulla
religio qꝺ miſceat abhoiari audeat ·
niſi quis rationis expers eſt Nũ dif
ficultate pfundꝯ eſt in ſententijs ·
in verbis ſine leuitate conſpicuus ·
orator vehemens · efficax demõſtra
tor · Ad id quod ſequendũ eſt · nunc
prolabitur ſuadẽs · nũc quaſi ſtimu
lo neceſſitatis impellens · Si huic
vt neceſſe eſt acquieueris · videbis
iſta laborioſe nimis queri ob aliud ·
et id cuius queruntur gracia ex eis
minime prouenire · Illud tamen cu
ius querũtur gracia verius ⁊ cõpen
dioſius poterat inueniri · ſi non aliũ
de q̃ a ſe quereretur · Sed iam fere
malicia inualenſcente non queritur
ſed neglectui ducitur pre iſtis · ecıã
ſi occurrat Nam cũ oia bona ſapiẽ
tie acceſſoria ſint ipſaꝗ ꝯſtet ſu
per ſalutẽ ⁊ oẽm pulchritudinẽ ap
petendã · ipſa ceteroꝝ collatiõs viles

cit · ⁊ ſola ſũt acceſſoria eiꝰ in p̃ſõ ·
Quis ei p̃hatur vt ſapiat? Nã vt
rebus abũdẽt · aut tpaliter floreãt
videbis multos / et ſi non philoſo
phẽtur tamen philoſophos imitari
Ceterũ facilius eſt vt diuicie phi
loſophantẽ impediãt · q̃ vt philoſo
phie quippiã conferant · Deo enĩ ⁊
mãmone fideliter nõ ſeruitur · Ne
veretis vt quis patriam deſerat ·
vt paupertatẽ ſpontaneã amplecta
tur vt ſtudio vacet · Nam ph̃ia ipſa
labor videtur inutilis · niſi fructꝯ opu
lentie conſequatur · Alios vt ſciant
curioſitas excitat · alios vt ſcire vi
deantur elationis ſtimulo vanitas
vrget · alios ad queſtũ peſtifera cupi
ditas inflãmat · Rarus eſt qui cari
tatis ã humilitatis pede / ſapie vias
ſcrutetẽ · vt doceat / ã doceat · Nã ad
imũde voluptatis · ã vane vtilitatẽ
ineptias oia referũtur · In hijs enĩ
finis eſt aĩe aberrãtis · Ph̃ia interĩ
viaticũ eſt paucorũ tñ / qꝛ alia via
lõge videtẽ eſſe ꝯpendioſior · Nã vt
dicĩ ſolet · Amor ingenij neminẽ vn
q̃ diuitẽ fecit Cam xvi · De amo
re diuiciaꝝ ⁊ ꝙ ı eis aia nõ q̃eſcit ·
Qui ſolas diuicias congere
re curant · nichil in vita po
tiꝰ credi volũt via quã cete
ris preualuerit · vt eiꝰ indigentia ex
plcatur · Diuerſa probantur a di
uerſis Nullũ graue periculũ eſt · ſi
ſpes doloſi nũmi refulgeat · Ipſam
fere naturã vincit amor pecunie · et
ree pene ipoſſibiles ad poſſibilẽ redi
git facultatẽ Auaro nichil vile vide
tur aut ſordidũ · ⁊ ſibilante populo
ſeipſm cõſolatẽ ymo ſibi ⁊ applaudit

ſimul ac nūmos cōtemplatur in ar
cha. Petronianū illud īgeſtū oib9
credas. Quiſq̄s hēt nūmos ſecura
nauiget aura Fortunāq̧ ſuo tēperet
arbitrio. Vxorē ducat danen. ipſū
q̧ licebit. Acriſiū iubeat credere q̄d
danaen. Carmina componat. decla
met. cōcrepet omnes. ⁊ pagat cau
ſas ſitq̧ cathone prior. Iuriſconſul
tus paret. nō paret habeto. Atq̧ eſ
to quicq̄d ſeruī9. ⁊ labeo. Multa lo
quor. quid vis nūmis pſentib9 op
ta. Et veniet clauſū poſſidet archa
iouem. Dum itaq̧ queſtū faciat.
nulla pes mūdi videtur iacceſſibilis
ꝗ ipſi9 tozride eſtū maior auaricie
ignis excupat. Inde eſt q̄ h̄ mutat
merces ſurgente a ſole ad eum quo
veſpertina tepet regio. Hic toto im
petu fertur in hoſtē/ cōcurritur hore
momento/ cita mors venit. aut vic
toria leta. Alius ſupbis gaudet aſ
ſidere liminib9. vt ex familiaritate
maiorū facilius ad opes q̄ deſiderā
tur accedat. Si poteſt verſatur in a
liquo miſterio ſinautē/ ſuffiat vel in
matricula curialiū eſſe cōſcriptum.
Sola ſiq̄dē ꝯſcriptio queſtuoſa eſt.
vt mimū locum pamonie faciat qua
nullū vectigal vtilius. Hus eni cō
modiſſime pat quē loculi exhibēt a
lieni. Vilitat̄ i curia uſq̧ ad canos
pmo ⁊ illos ꝯſumit curia. Vix ē vt
quem curia pduxit a canos. domū
redeat. vel exduſus. Si nugcauerīt
fame pereunt. quia vt ait ſydonius
eos nō tam bonus paſcit q̄ panis
alienus. Suauior enim eſt. ⁊ quid
dam ab alieno innate dulcedinis
habet. Neſcit vti ſuo qui ſemper
abuſus eſt alieno. Si honeſta fini
unt officia/ paſiti ptes nō erubeſcit
explere. vel numi. Que vis indig
na paciatur anteq̄ exeat. Apud mi
tonem trebiū cogites diſcūbētem.
Nā et huic idem ꝓpoſitum ꝗ ſem
per eadem mens eſt. vt bona ſūma
putet aliena viuere quadra ⁊ ea pa
ciēti pferre animo. que nec ſarmen
tus iniquas ceſar̄ ad menſas. nec
vilis galba tuliſſet. Innumerabi
les vie ſunt. quibus palam aut clā
culo ꝓperatur ad queſtum. ꝗ quem
non ſubigit amor pecunie interdū
ſuperat cupiditas ſpecierū. Equos
veſtes. aues armatas. venatores ca
nes. numeroſos greges armentoꝝ
et pecoꝝum. et variam mundi ſuper
lectilem. quoniā per ſingula curere
vires humanas excedit. Pleriq̧ pe
cunie preferunt. et totius hominis
vires exhauriūt in acquirēdis hijs
aut tenendis. Nam in hijs duob9
articulis furoꝝ totius auaricie con
ſtat q̄ imoderatius appetit aliena.
aut ſua tenacius ſeruat. Et quidem
imoderati9 appetit quiſquis quod
deeſt/ legem neceſſitatis excedens
⁊ q̄ vſus expoſcit. Tenent̄ quoq̧
auidius que vſu ſubtrahuntur. Ea
vero que ſine vſu poſſeſſoꝝibus ela
buntur. inutilia ſibi eſſe quis dubi
tat? Auariciam vel ex eo nō mā
fugiendam. ſed deteſtandam conſtat
q̄ a celeſtibus procul ſectatores ſu
os ꝗ a conſorcio diuinitatis et vſu
celeſtis beatitudinis remouet ⁊ elō
gat. Omnia ſiquidē que celeſtibus
viciniora ſunt minus cupiunt ⁊ con
gregant pcuiora. Volatilia celi ne

q; ſerunt neq; metūt. neq; nent. ne
q; congregant in horrea. neq; penū
conſtruūt. ſed omnem excludunt ſol
licitudinem craſtini. Econtra/ mu
res ⁊ reptilia congerunt in futurum
⁊ generationes perhibentur eſſe q̄
bus terra eſt in cibum. et eedem par
ce viuūt. nequando eis terra deficiat
at timentes In quam tamen paul
dubio ipſe reſoluentur. ¶ Sentiat
vnuſquiſq; quod vult. ego auarū
poſſe fieri compotem voti non credo
niſi forte ⁊ ydropicus famelicum et
siti aridum ⁊ languētem/ plene vo
luptatꝭ iocūditate frui ꝯſentiat Si
quidem vterq; famelicus eſt. ſed ꝑ
niciosius eſurit auarus qui ſemper
indiget ⁊ ſaciari non poteſt Maior
enim eſt hyatus mētis q̄ corporis/
et niſi ſeipſum deus infundat. omni
no nequit impleri Nam cum natu
ra ſpiritualis virtute ꝓpria/ ſic cor
poralia comprehendat. vt nulla q̄
titate diſtendatur nec res vna loco
preoccupato alterius impedimento
ſit quo minus illa comprehēdatur
⁊ quo plura concipiūtur eo pluribꝰ
locus eſt Luce clarius eſt q̄ res cor
poralis/ animā que ſpiritus eſt im
plere non poteſt Totus enim mū
dus anguſtus eſt ad anime quanti
tatem. Ex quo patet q̄ in eo toto
anima nō quieſcit. niſi forte in an
guſto clauſum ergaſtulo ſpūs ſup
poſitis incubantem ydropicꝰ quieſce
re molliter opinatur.

Capitulū decimūſeptimū De
ambitione ⁊ q̄ cupiditas ſtulticiā
comitatur et quis ſit ortus tyrāni
dis. ⁊ de diuerſis vicijs ambicioſoꝝ

Ordinare nituntur aliqui et
ſi nō maculam odibilem.
tamen auaricie notā. Nā
⁊ ab alienis videntur abſtinere et
ſuis cum res expoſcit libere vti para
ti ſunt. Eis tamen de fonte malo
rum oritur alicuius vicij vena que
ſeruitus eoꝝ a tramite vere felicita
tis auertat Dicit enim in octo de
licatum de vno fonte oriuntur flu
mina que fecundant ſuauiſſimi odo
ris agrum cui dominꝰ benedixit. ſic
in loco horroris et vaſte ſolitudinis
in terra ſcilicet obliuionis/ quam il
li inhabitant qui ſui obliuiſcuntur
in mundo. velut ſtupidus ludorum
vanitate captus i theatro. quaſi de
fonte vno omnium pullulant capi
ta viciorum. Hic autem puteus
cupiditatis eſt Eam vero ſic patrū
diffinit auctoritas. vt dicatur cupi
ditas amor eſſe eorum que quis a
mittere pt̄ inuitus Docet ei ſtulti
cia comes. ſuadens id amari et q̄ri.
qđ teneri nō pt̄ Et eſt ſtulticia eoꝝ
q̄ ſciēda ſ̄t viciosa ignorātia Hic eā
liber magni auguſtini de libero ar
bitrio pingit ¶ Si ei neſciatur qđ
ſciri non poteſt. in nomen ſtulticie
minime cadit. At cum ſui ignoran
tia quis tenetur. tranſit ad ſtultos
Si in bonis que minora patenter
ſunt maioribus prefert ſtulte iudi
cat. Si vicia ſequēs/ partem ſuam
deteriorē faciat. ſtulticie maledictione
dāpnatꝰ Si ergo error fuerit cupi
ditate ſuccenſus/ ꝑpicij via multi
plex patꝫ. cū ab errore ſit/ vt hō q̄d
ſequēdū ſit/ ignoret. ⁊ ipſū in inuio
abeūte fornax cupiditatis inflāmet

¶ Et quidem adhuc ꝑualent ver
ba iniquorum dum homo proprie
condicionis ignarus et debite ſub
iectionis detrectans iugum / fictici
am quādam affectat libertatem. ut
poſſit viuere ſine metu. ⁊ impune
quod voluerit facere / ⁊ quodammo
do iam eſſe ſicut deus. Non tamē
ꝙ diuinam velit imitari bonitatē.
ſed deum / dando impunitatem ma
lis. ad ſuam vult maliciam īdinari
¶ De radice ergo ſuꝑbie ſurripit
ambitio potencie ſcilicet cupiditas
et honoris. vt hinc vires habeat
ne premat͛. hinc proueniat re
uerencia ne vileſcat. Nemo enim
eſt qui non gaudeat libertate. et
qui vires quibus eam tueatur non
optet. Nichil eſt quod non in per
mutationem eius veniat ſi locus
aſſit Seruitus enim quedam yma
go mortis eſt. ⁊ libertas ſecuritas
vite Inde eſt ꝙ ad cōliciandā poten
tiā effūdūtur opes. ⁊ quāto q̄s po
tētie cupidior eſt: tāto eas facilꝰ ex
ꝑedit Cū vero potētiā nactꝰ eſt. eri
gitur in tirānidē. ⁊ equitate ꝯtemp
ta nature / ⁊ cōdicionis cōſortes deꝑ
mere inſpiciēte deo nō veretur Et li
cet oēs occupare nō poſſint ꝑncipa
tus ⁊ regna. a tirānide tn̄ oīo imu
nis eſt aut nullꝰ aut rarus ¶ Dica
tur aūt ꝙ tirānꝰ eſt qui populū vio
lēta dn̄atione ꝑmit Sed tn̄ nōmā
in ꝑplō. ꝫ in quātauis paucitate ꝑe
quiſꝫ ſuā tirānidē exercere Nam ⁊ ſi
nō populo: tn̄ quatenꝰ ꝑt quiſquis
appetit dn̄ari Non enī de hijs iſti
tutus eſt ſermo qui ſūt oīo aīmi de
fecati: ⁊ ſubiectione cōtinua gaudē
tes / aliculi in vitā preeſſe refugiūt.
Vita porius alicuiꝰ politicoꝝ exa
cienda eſt Quem michi dabis inter
illos qui non velit. vel vnū potētia
anteire? Quis eſt qui nolit ſibi ius
eſſe in aliquē? Quis eſt qui ſic ſub
ditum tractet ſicut vellet ſe tractari.
ſi ſubderetur? Dum ergo ambitio
īualeſcit / calcata equitate procedit
iniuſticia. et tirannidis parcans or
tum / omnia quibus illa creſcit exe
quitur. Qui ergo ſuis non preua
let / nititur virībꝰ alienis Eſt vide
re q̄plurimos aucupes poteſtatum.
honoꝝ procos adherere potentibꝫ.
et ſe reipublice munijs īmiſcere tēp
tantes viam qua ſe poſſint e latere
vel ex aduerſo in altum tollere quo
ꝑ alijs poſſint aut ſaltem poſſe raci
one conſorcij videantur Effundūt
primonia / labores imenſos aggre
diūtur ⁊ perferūt. inſtare obſequijs
⁊ ſollicitare blādicijs quos captāt
non verentur Nullum ergo officiū
gratuitum eſt non dux. aut iudex
centurio aut decanus. ſed nec preco
nec caupo niſi ad preciū fiet At hec
in prophanis tolerabilia. dum que
publica ſunt ambitio non corrūpat
Nam queciq̄ꝫ publica ſūt / pietati
debent ⁊ fidei conſecrari Ceterum
hec ambicioſioā ſūt et vix aut vnq̄
gratis in aliquem cadunt Sed po
terūt de hijs / que ſūt ab īſtitutiōe
traiani ſupius dicta / ſufficere ¶ Do
meſticas calamitates et thalamū
ſapientie expoſitum fornicatoribꝰ
et ſanctuarij interioris receſſum in
proſtibulum permutatū. ſine gemi
tu et lacrimis nequeo deplorare.

Domꝰ namq; orationis·negociati
onis(dn̄o ꝓhibente)facta ē domꝰ·
⁊ templū fundamentum in lapide
adiutorij·in latronū ſpeluncam v̄
ſum eſt Siquidem eccleſia data eſt
in direptionem/ alijs palam/ alijs
clam occupantibꝰ eam Nā ⁊ ipſa
occupanti conceditur·eo forte ꝙ in
nullꝰ bonis ē Nō eſt ei inētꝰ niſi
ꝑcatus qui accingatur gladio ſup
femur ſuum/ad preſūptionem am
bitionis reprimendam Illa namq;
machinas multiplices erigit vt eā
expugnet nemine defendēte Alius
enim de nobilitate confiſus/aut vi
ribus poteſtatū violenter in ſancta
irruit·⁊ ſi forte pulſat ad hoſtium
parietem aut limina ſuffodere non
veretur Nam ⁊ ſeditionem conata
bit in moyſen et alienū ignem inſe
ret in templū et vaſa ſanctuarij con
taminabit Alius ſperās in multi
tudine diuiciarum ſymone ducente
īgreditur/ nō inueniēs ibi qui eum
et pecuniam ſuam iubeat ire in ꝑdi
tionem Alius in muneribus ad pe
trā reformidat accedere·danaulo ta
men per impluuiū auri·ac ſi per te
gulas iupiter illabatur in gremiū
danes ſic in ſinū eccleſie procus deſ
cendit inceſtus Alius obſequio qua
ſi muneris ignarꝰ adeſt: ac ſi obſe
quia nō cedant in muneris ratione·
Profecto nullū maius eſt munꝰ·ꝙ
cū homo ſeipſū hoīs deuouet ſerui
tuti Aliū colliſione quadā vocantis
liberalitas ꝑuenit·ſed poſtmodum
collatā grām ſuo giezi plenꝰ ꝯpen
ſabit Alius agit ne ipſum pulſare
oporteat·ſed ad ingrediendū cōpel
latur inuitꝰ·⁊ quaſi obnubilās lu
cernam dei vt eū impune irrideat
fraudulentus Diu ſiquidē alius ſi
mulauit Ambitionē namq; multis
indicijs prodidit ⁊ ſe diuitem·potē
tem·inſignē velle fieri confeſſus eſt
ſed alia via·ꝫ in alio ſtatu·ſed ī mi
nori periculo·maiore libertate volu
it eſſe nobilis inter laycos·aut cer
te magnꝰ in clero Ob hoc principū
virorū queſiuit grām/familiaritatē
inijt·ab eis quaſcūq; ſuſcepit functi
ones Deinijs forte prelatus eſt
aut cōſignandi ſuſcepit officiū aut
aulij cuſtodiā·aut publicā claues
erarij·aut ratiocinij varias cautio
nes·aut ſi aliud neqt· vt corbilꝰ
preficeretur obtinuit·nō tamen ꝙ
ad eum ꝑtineat de egenis aut de
pauperibꝰ curam gerat·ſed quia fur
eſt·et loculos habet quos auaricia
ſoluit ad tempꝰ vt ſub ymagine pi
etatis eos ſacrilegus faciat/⁊ de
mendicitate ⁊ morte egentiū priua
tas ſibi diuicias paret·ſi enim vere
cōpaſſionis moueretur affectu·ſua
fidelius ⁊ vtilius paupībus eroga
ret·ꝙ ad diſpenſationē alieni mer
cator impurus accederet Iā palā
emūt oīa·niſi modeſtia venditoris
impediat·adeo enī ſacris altaribꝰ
auaricie ꝓphanus iminet ardor·vt
hec oīa quaſi parodica quedā prec
inātur Et quia ꝑ ſe non veniūt in
cōmercium·licite ⁊ iuſte creduntur
acquiri·ſi precempta·aut reempta
fuerint Quid enim? Nūquid in
forum approbante pretore non ve
niunt que iure antiquo ſic poſſident
a laycis vt tranſeant ad heredes

et titulo donationis aut ꝑmutatio
nis alienētur ab eis? Jus ergo ad
uocationis. aut patronat9 cũie q̃d
prohibet diſtrahi? Nã quia beatus
ābroſius hereſim ſimoniacã cõmitti
dicit in talib9/ ꝓuinciale decretũ in
terp̃tantur eſſe. et q̃d in ſola ytalia
⁊ inter lumbardos debeat obtinere
¶ At ꝯſtitutio apoſtolica inhibēs ne
illi qui dum eccias ambiũt quo ſa
alius ſubitrēt ius aduocationis q̃
runt; admittantur in eccias quatũ
aduocatio fraude queſita ē ad tmo
rem dictũ referunt ⁊ nequaq̃ eſſe ꝑ
petuũ. ſed pro loco et tempe diſpē
ſandũ Vt ait eni beatus cirillus in
eplã epheſine ſynodi/ diſpēſatiõis
mod9. nulli unq̃ diſpliceant ſapiētũ
Si diſpēſationis modũ quer̃/ pro
babilis quidē eſt. ſi erga diuites er
ga nobiles. erga potentes. ⁊ erga
les aut curiales rigor canonũ tem
peratur Nã de moribus vltima fiet
mentio. ⁊ iſtis lex canonũ nequaq̃
poſita eſt. Juſticie ſiquidē liberi ſũt/
⁊ eo ducũtur ſpiritu/ vt neceſſe non
habeant eſſe ſub lege ¶ Statuat
ergo lex q̃d placeat latori. Nã iſti
ꝑuilegij p̃ncipalis gaudētes benefi
cio. quicquid ambiũt ſibi compete
re opinantur Epos ad p̃ma benefi
cia obligant. ⁊ de futura ſucceſſiõe
pactiã nõ verentur Reſtat ergo vt
triſti pactio repleatur euentu/ ⁊ illi
us quiſq; animetur ⁊ armetur in
necem. cuius ambit ſucceſſionem.
Si eni cedere morcitur aduerſātur
rexant et multipliciter cõcuciũt poſ
ſeſſorem. Poſſeſſio namq; parit ad
uerſario actionē in rem Si vo pla

torꝝ quiſpiã ſue cõditionis memor
eis pro vota nõ obedierit/ amaras
illius audit hyſtorias/ eo q̃ idignũ
⁊ cõtumelioſum omnino reputãt.
ſi turpis ⁊ ihoneſta petitio repulſã
alicubi patiatur. Interim ergo ala
rum ſuarꝝ fruũtur remigio nidificãt
in prouincijs ſingulis Vix quot ni
dos habeant. vel ipi ſciũt Diurna
ad peragrandas alicuius orbis pla
gas eis ꝑparant hoſpicia. ⁊ i tāto
numero vix hoſpiciolo vno dona
tur hæridulus comes. Nã ſi quis
hoc fecerit. ꝓbate liberalitatis eſt.
Vtiq; ⁊ in ſignus prudēcie. ſi quis
tot quociq; mõ ꝯquirit altaria. vt
quaſi ritu memphitico cotidianas
hoſtias nouis poſſit altarib9 imo
lare Nolunt tamen ſacerdocio one
rari. aut ſeruire altario qui de alta
rio viuũt. ne vt popul9 arguit di
cam luxuriantur. Sed perſonatus
quoſdam introduxerunt/ quorũ iure
ad alium onera / ad alium referun
tur emolumēta/ ⁊ cum apoſtolus di
cat qui non laborat nõ manducet.
qui minimũ meretur plus percipit/ ⁊
in labores alienos ocioſus aut fla
gicioſus ingreditur. Quis ergo di
cat in hac emenda licencia cum non
res ſacra ſit. ſed prophana ſymoni
am poſſe cõmitti? Huc eni vt vul
go dici ſolet per argenteum pontem
tranſitur a ſordibus que tranſeun
tem vel ponte aureo perſequuntur.

¶ Capitulum decimumoctauũ.
Qz ambicioſi diſſimulant ſe nolle
quod maxime appetant. ⁊ quibus
excuſationibus propoſitum tegant

Sed ecce ad aliquem iſtoꝝ
ꝓmouẽdum aut cogitur.
aut circũuenitur eccia vt
dicat hoſti domeſtico amice aſcende
ſuperi9 Stupidi itaq; obſtupeſcũt.
nomẽ dignitatis abhorrent. refugi
unt onꝰ. Et vt auidius impellãtur
more vt dicitur arietis. vt fortius
feriat recedentis. cũ ſuſpirijs gemi
tibus et ſingultibꝰ interrũpentibꝰ
ſimulatas lacimas retrocedũt No
tum ſiquidẽ eſt. quia ſedes hec tra
hit et cõpellit inuitos / et quos no
tat ambitio repellit Nitũtur ergo
rationibꝰ ⁊ auctoritatibꝰ docere qua
re eos cpãri nõ deceat Non ſum in
quit medicꝰ. ⁊ in domo mea nõ eſt
panis. nec penes me theſaura ſũt.
vnde i neceſſitatis articulo noua et
vetera indigentibꝰ ꝓferam ¶ Poſ
ſum vtiq; vti excuſatione ꝓphetica
quoniã loqui neſcio. Et quia puer
ego ſum. Et ſi nõ etate tamen ſcien
tia ⁊ leuitate moꝝ Perdidis veſti
bus ab inicio idutus ſum. ⁊ eas nũ
q̃ in ſanguine agni. aut veſtibꝰ ſtu
dui dealbare Quomodo ergo ſãcta
tractabo pollutꝰ. aut (q̃d ſacerdotẽ
oportet) polluta mũdabo? Nam le
gem indeſinẽter ↄtẽpſi. ⁊ ſancta dei
increpãte ezechiele polluere nõ ceſ
ſaui. Mea ergo ꝓmotio. populi de
iectio eſt. Ruina ſiquidẽ populi ſacer
dotes mali Facti ſunt eni in laqueũ
populi exiſtẽtes in ſpecula. Et quaſi
rethe extenſũ ad inuoluẽdas aĩas
Terret me aggeꝰ parabola miſtica
ſacerdocij periculũ exprimẽs. ⁊ ma
nifeſte docẽs. quia populꝰ a ſacerdo
tum moribꝰ facilꝰ vicia ↄtrahit q̃
virtutes Interroga inquit ſacerdo
tes legem ⁊ dic eis Si caro ſãcta
vel vas ſãctum aliquꝰ veſtimentum
cõtigerit. ſi ſanctificat cũ eo q̃ cõtin
git Et dũ dixiſſent ſacerdotes. qui
a nõ ſanctificat / ait ſũ dixit ad eos
Si imũdicia ↄtigerit veſtimentum
mũdi / verũ polluat eũ? Et dixerũt.
quia polluit Tolerabilꝰ eſt ergo
me vnũ proprijs cõſumi vicijs. q̃
in multos viciorꝝ diffundi peſtem.
Adhuc ſi ꝑſona eſſẽ vſq;quaq; lau
dabilis. ſi nõ eſſem curie nexibus il
ligatus. me mucheas duriſſime re
pellit ab aditu nõ ferens ſyon edifi
cari in ſanguinibꝰ et iheruſalẽ in ini
quitate principũ fuerũt Hic ã nulla
ẽ. aut cõpulſa. aut ſimulata electio
Hanc quoq; partẽ protenſa diſpu
tatione ꝓſequitur ¶ Poſtremo ſe
promoueri nõ poſſe ſine ſuſpicione
ſymoniace prauitatis. cum ob hoc
ius ⁊ auctoritatẽ ſigilli aut cuntilij
aut ſcrinij emiſſe videatur Licet ali
a mente ad obſequiũ poteſtatis / ſi
cut preſens teſtatur dies / qua dela
tum honorẽ reſpuit / teſte ↄſcientia
acceſſerit Affectans vt ꝑ hoc ſine o
nere ſortiretur honorẽ Apoſtolicas
quoq; ſanctiones replicat et reuol
uit. quibꝰ pridem ſtatutũ eſt. vt a
ſacris ordinibꝰ ⁊ omni ꝓmotioĩs
ſpe arceantur. qui cuiuſlibet ſecula
ris curie emũt officia. aut q̃ vilcs
ã ſuilres obſcũdatioẽs p̃ncipibꝰ ꝑſ
tãt / ã quoꝝ electio nõ ẽ a clero in
eccia ⁊ ſine p̃noĩatioẽ cuiꝰ q; mũda
ne ptãtis cano ĩce celebrata Quos
ſi alit̃ elã fuerĩt. ſub periculo anathe
matꝭ vniũſalis eccia ꝓhibet cõſecrã

Vnus p̃ncipum nr̃ozum (noĩe ſſ
quidẽ imemoꝛ ſũ) ĩ cauſa ſimili egre
gium facinus egiſſe memoꝛatur (hẽ
ricus fuerit an robertus nõ multũ
refert) Cũ ambicioſus quidã mona
chus ad abbaciã quam p̃emeãt vo
caretur: ⁊ ille modeſtiã ſimulans
vt auidius peteretur on9 refugeret·
recuſaret honoꝛem· ⁊ ſe palã tante
rei fateretur indignũ Planc inquit
p̃nceps ĩdign9 es· quia cã clam da
ta michi tãta pecunia / ſũmã q; pecu
nie expreſſit· emiſti Sed qm̃quidẽ
ꝑ me nõ ſtat· quo min9 pactio ĩple
atur· liberũ me habere / iuſtũ eſt ⁊ tu
domũ redeas· ⁊ qui dign9 eſt deſti
tute p̃ficiatur eccĩe· Sed nũc lõge
aliter ſuccedit excuſatoꝛi ambicioſo
Hec enim et alia q̃pplura multiplĩ
cat· vt credatur nolle qð appetit· et
tandẽ gratis accipe qð p̃emit· Vñ
tãq̃ vir modeſtie ſingularis capit̃·
trahitur· ⁊ ad cathedrã cõclaman
tib9 turbis ⁊ ꝯcinentib9 choris· mul
titudine preſſus deducitur· Nec ig
nobilitatẽ ꝓdeſt precedĩſſe· carnis
aut ſanguinis· eo q̄ impatoꝛi non
queritur ſucceſſoꝛ· ſed piſcatoꝛi· fa
bri filio / nõ auguſto Sacciã accura
ta excuſatio prodit· ⁊ religioſ9 eſſe
cõuinatur ex eo q̄ inuitatus aſcẽde
re diuci9 recuſauit Viſus ẽ ei noluiſ
ſe qui diſtulit Que vero de canoni
bus ſibi oppoſuit· habita racĩõe lo
ci / tempoꝛ· ⁊ ꝑſone ſimili via tendẽ
tiũ ad honoꝛes ſocia multitudo diſ
penſat Si de p̃ſentib9 niti nequnt·
aut p̃teritis / futurꝫ vaticinãtur pro
fectũ Sic callidus mango dum qui
duci9 ꝑducit equũ aut pullũ probi

tatis incognite gradariũ promittiẽ
in futurũ· ⁊ fractis greſſib9 incedẽn
tem molli9· profeſſioĩ laude ĩ ſtabi
lum ĩcauti mercatoꝛis extrudit·

Capitulum decimumnonum· De hijs qui ĩpudencius irruunt ſine diſſimulatione ambitionis quos neq; racio neq; auctoꝛitas reprime re poteſt·

COnſiſtũt e rẽgione q̃pluri
mi nequaq̃ diſſimulantes
propoſitũ: ſed ambitionis
quaſi vt dici ſolet ĩſignia p̃ponãtes·
Predocõꝫ deridẽt ignauiã· velut mi
litũ qui miliciæ ſue titulos nõ aude
ant ꝯfiteri Hij licet impuri ſint· et
nec vitã ſuam velint erigere· nec ſci
ant inſtruere alienã· ĩmũdis vt di
citur pedib9 certatim irrũpũt in ſcã
ſcõꝫ· panes diuice propoſitionis / ⁊
carnes agni ĩmaculati / aſſas igne
paſſionis in cruce· nõ modo illotis·
ꝫ pollutꝭ ſi liceat manib9 tractaturi
Hij ſẽ qui licet p̃mo adito ac ianu
is habeantur indigni: continuo ta
men tendunt ad ſacerdocium· feſti
nãt ad tribunal· ⁊ repulſis ceterꝭ /
ſic ſacris altaribus incubant· vt iã
non ad foꝛmã ⁊ exemplum preben
dum plebi / credo ille videatur ĩſtitu
tus· ſed eſſe occaſio quedam inha
bũdantia ⁊ ſecuritate viuendi Nec
putatur officiũ diſtricto iudicio dei
obnoxium· ſed ſecura quedam ⁊ nuſ
q̃ diſcutienda amminiſtratio· Cre
das illud poeticum / voce preconis /
omnib9 ſonuiſſe· Occupet extremũ
ſcabies Inde eſt q̄ omnes quaſi in
ſtadij agone contendunt· anhelan
tib9 ſingulis ne ſpatiũ accipiat alẽ

Potis ergo ⁊ ſi nõ de plures nume
ro ſunt rectores: ꝙ illi quos regũt.
Nam qui regi velint ꝑpauci ſũt. cũ
quiſqȝ ut emãcipetur a iugo rectoris
ꝓprij totis viribus cõtat Priuilegi
o ſiquidẽ apoſtolico aut regio pcep
to/plurimi tuti ſũt. ne iudicib9 ſuis
obtẽperent. ne iuſticiã faciant. ne le
gi dei ſubditi ſint Nõ repħendo de
mentiã apoſtolice ſedis: ſed hanc in
dulgentiã eius ecclie dei nõ arbitror
expedire. Nichil tale in illa glorio
ſa familia xpi legim9 licet ⁊ in illis
cõtentio facta ſit. q̃s eoꝝ videretur
eſſe maior. Nullam emãcipationẽ
hmõi ab apoſtol' factam meminim9
licet paulũ ⁊ barnabã audierim9 ab
inuicẽ diſceſſiſſe Nullã in illa ſupna
ciuitate que ſurſũ eſt mater nrã/con
tradictionis materiã credimus. ſed
nec hic eſſe debere niſi vrgentiſſima
racio flagitet De hijs eni vt pa
ce multitudinis ⁊ eoꝝ qui illius fu
erent iniquitatẽ loquar. dicã quod
ſentio. ne q̃d ſubtrahã veritati aut
ꝓbabilitati. Dico ergo qd̃ indubi
tãter credo. qm̃ hij qui efferẽte ſup
bia huiuſmodi emãcipationes que
rũt a ceruice ſua iugũ xpi et patris
eius ſi fieri poſſet excuterẽt P9 di
co pmo ꝗ quãtũ in ipſis eſt excuti
unt et diuine ordinationi fallaciter
cõtradicunt. Nuſꝙ̃ ergo illud apoſ
toli. nõ omnes prophete. non om
nes magiſtri ſunt Omnes eni pro
phete et magiſtri ſunt. ita vt ſcd̃m
antiquũ prouerbiũ merito dicat̃ /
nũ ⁊ ſaul inter prophetas Et vere
ra ſicut ait gregorius nazanſenus
nulla hyſtoria tradidit. vel tantum
in eccleſia fuiſſe numerũ miniſtroꝝ
vel tam viliter congregatũ. Unde
religioni et doctrine xpiane ĝue op
probriũ naſcitur. ꝙ ſacerdotia. vel
miniſteria/ãbitione pcci9 et ad gra
tiã. ꝙ meritoꝝ iudicio deferũtur
Omes itaqȝ currũt. ſȝ cũ eo ventũ eſt
vnus accipit brauiũ Ille qui in cur
ſu ambicionis alijs velocior extitit.
⁊ q̃ pcucurrit ocij9 petro ⁊ q̃uis diſci
puloꝝ xpi Aſcẽdit eni illico et om
nẽ celeritatẽ feſtinate vocationis p̄
uenit Hij ſũt qui crebris muneribȝ
viſitãt poteſtates. laterales ⁊ fami
liares eoꝝ ſollicitãt. ecciam primis
ſe cõmendãt/applaudũt oib9 ⁊ eciã
magnaꝝ domoꝝ nõmõ officiales.
ſed ciniflones rogant vt cũ locũ vi
derĩt meminerĩt ſui Hij ſunt amici
omniũ. ⁊ qui nõ ſe ſed amicos in ſe
deſiderãt ꝓmoueri Hij ſunt qui vi
tã ſcrutãtur alienã: negligũt ſuã ⁊
infulatoꝝ annos dinumerãt/canic
letantur/phiſicos ⁊ genelliacos de
fatis preſidentiũ conſulunt/librant
humores ⁊ quaſi in ſtatera appẽdũt
elementa viuentiũ/⁊ quos diucius
ſupereſſe conſpexerint etatem neſto
ris debent excedere/⁊ coꝝu aut co2
nicis iam iplere menſurã Debiles
etate ul' morbo conatũr/eciã ſince
ros criminib9 incuſtant ſimulatis
ꝗ quaſi hẽdipede vacillantiũ cathe
dris inſidiantur turpiqȝ interuenie
te commercio. occupatarũ ſedium ſe
pe illicitas impetrant ſeſſiones Hij
ſunt qui de ſe coadiuuandis et pro
mouendis nefarias obligationes
interponũt. et tandẽ cũ ad te ventũ
eſt. immemores fidei contra fidẽ date

ſeipſos ambitionis/ ⁊ inuidie ſtimu
lis impediunt ⁊ repellunt. Hic ergo
plerumq; duꝝ ꝯpeditorū circa crudeſ
cat. ſapiētia dei per occultā ⁊ tectam
diſpoſitionis ſue viā/ fidelem incog
nitū introducat. de quo nequaq̄ pre
ceſſerat ſermo vel cogitatio Illi ta
mē ex ꝯtingentibꝰ nichil omittūt.
niſi forte in eo cōtingentia ꝑtermit
tant. ꝙ ambiēdo modū excedunt. ſi
tamē i eo eſt aliquis modi exceſſꝰ.
vbi nullꝰ eſt ōnino modus Pulſāt
itaq; ⁊ ꝑpitāt ptātes. ſi obſequia
nō ſufficiūt. ſi interceſſioēs nō pro
ſūt Vires ſuas ābitio exerit. ſue ⁊ a
liene facultatꝭ diuicias oſtendit Iā
palā loq̄tur et i monte elatioīs aſ
cendit ⁊ clamat Hec oīa tibi dabo
ſi a fūdamēto fidei cadēs ꝓmouerꝭ
me Hoc ſiquidē cadere eſt. cū certū
ſit ex auctoritate ſanctoꝝ patrū ꝙ
ꝑ hereſ i ſymoīacā a ſinceritate fidei
corruit q̄ſq̄s i ſpūalibꝰ id eſt i rebꝰ
ſacris ⁊ eccleſiaſticꝭ mercimoniū a
uaricie ꝯmittit Nec refert ꝙ pecuni
a itercedat i ꝯtractu. vel āte vel pꝰ.
tū oī tꝑe negociātes in talibꝰ dāp
natio ſymoniace ꝑuitatis inuoluat
Cū eni ꝑpetuo ꝓhibitū ſit ob hoc
accipere vel dare quippiā nūq̄ accipe
re vel dare erit licitū. qd ē vbiq; ꝓhi
ꝓhibitū Vt enī ait patriarcha tha
raſius. dare eſt quādocūq; dare. ⁊ ac
cipere quandocūq; accipere ¶ Egre
gium quiddā in talibus accidit in a
pulia temporibꝰ meis Regnāte ro
gero ſiculo. cōtigit vacare eccleſiam
auellanam campanie apulie ⁊ cala
brie Robertus predicti regis cancel
larius preſidebat. vir quidē in rebꝰ
gerendis ſtrēnuus ⁊ ſine magna co
pia litteratū acutiſſimus/ i primis
prouincialiū facundiſſimꝰ/ ceteꝝ nō
impar eloquio. ꝑuilegio poteſtatis
ꝑcedēꝰ oībꝰ. et moꝝ elegātia vene
rabilꝭ eoq; mirabilior i ꝓbꝰ illis:
ꝙ inter lombardos quos ꝑſſimos
ac auaros dicā eſſe cōſtat. faciebat
ſumptꝰ imēſos. ⁊ gentis ſue mag
nificentiā exhibebat. erat enī angli
cus natioē Ad cū vtiq; viri tres ac
ceſſerūt Abbas q̄dā. alter archidya
conus. terciꝰ laycus q̄dā prepoſitꝰ
regis. fratris ſui decia cauſā agēs
ſinguli clam pro iā dicto epiſcopatu
grādē pecuniā offerētes Quid mul
ta? Adhibitꝭ familiaribꝰ ſeorſū cum
vnoq̄q; eoꝝ ꝯuenit de ꝑcio Emptio
ergo ⁊ vēditio vndiq; ꝑfcā eſt/ de ſo
lutione iplēda ſufficiētiſſime cautū/
pignoribꝰ ⁊ fideiuſſoribꝰ datis dieſq;
ꝑfixus ē electioīs ſolēpnitꝭ celebrā
de. Cū itaq; ad diē archiepi. epi.
et multe venerābiles ꝑſoē ꝯueniſſēt.
ꝑfatꝰ cancellariꝰ cōpetitoꝝ cauſas et
quid cū vnoq̄q; eoꝝ egiſſet expoſuit
dicēs ſe exide ex epoꝝ ſnia proceſſuꝝ
Dāpnatꝭ ḡ ꝯpetitoribꝰ ſymoiacis
pauꝑ monachus ⁊ totius rei igna
rus canoice electus/ approbatꝰ. ⁊ in
troductꝰ eſt Illi tamē coacti ſūt ſol
uere id i quo ſe obligauerāt: vſq; ad
vltimū q̄drātē Vtinā ita ageret cū
ꝑcerꝭ nrīs. q̄ oēs ſedes ol faciūt/ attē
ciꝰ q̄dē ⁊ curioſiꝰ q̄ꝫ odorātꝰ curioſe
ſagacitas canum formellas lepoꝝ
aut feraꝝ latebras deꝑhendat Si
michi crederetur ſic excluderētur et
illi q̄ diſſimulata ambitione cedūt.
vt validius irrumpant in ſedem.

a qua ſicut ipſi fatentur/ fuerant re
pellendi Siquidē iuſtū fuerāt. vt de
ſe ſibi cōtra ſe crederetur Quid enī
in eis lateat. nemo fidelius nouit.
Plures tn̄ incōtinēt̄ abiunt ⁊ ipu
dēter Fruſtra ei vt queq̄ eorū exapi
as aliquē oppones titulū. qꝛ clamo
re cōductitio p̄ualēte delebit̄. cōcur
rētibꝰ exēplis ⁊ ſāctionibꝰ patrū Ig
nobilis eſt. ſꝫ nec petrꝰ patriaꝰ exti
tit q̄ aliacubi de claritate ſāguis glā
tur Junioꝛ eſt iheremiā ⁊ p̄aurſoꝛē
dn̄i habet auctoꝛes Puer eſt ⁊ mō
ſtrat ſenioꝛes a daniele puero ꝯdēp
natos Illitteratꝰ eſt. nec ſcolas fre
quētaſſe leguntur apl̄i Cōiugatꝰ
eſt. ⁊ apoſtolꝰ vniꝰ vxoꝛis virum p̄
cipit eligendū In iniuriā matrimo
nij ſui reliquit vxoꝛem/ vt iohānes
a nupcijs ad euangeliū traditur re
uocatus Opicus aut poꝛ cꝰ elinguis
eſt. ſed aaron vices moyſi qui erat
impeditioꝛis lingue eciā ſacerdociū
legitur miſtraſſe Si moderniora
deſiderātur exēpla valerius vincen
cio fidei vt moꝝ auctoꝛ extitit ⁊ exē
plar martirij Scoꝛta ſectatꝰ eſt. ſꝫ
oſee mandāte dn̄o amplexibꝰ mere
tricis adheſit Inſipiens eſt. ſed per
inſipiētiā mūdi decreuit dn̄s ſalua
re credētes Percuſſoꝛ eſt. ſꝫ petrus
gladiū exerens ſerui p̄ncipis ſacer
dotū auriculā amputauit Meticulo
ſus eſt. ſed ionas ad niniuitas veri
tus eſt accedere. thomas ad indos
Tenetur fūctionibꝰ publicꝭ alliga
tus. ſed mathēꝰ de theloneo aſſūp
tus eſt Vinolētus eſt vt dedit ꝰ gu
le. ſꝫ dn̄s ipē dicꝰ eſt potatoꝛ vini.
voꝛatoꝛ carniū Nō acquieſcit ma
ioꝛibus. ſed vt paulus i faciē reſtitit
petro Cōtentioſus eſt. ⁊ inter diſci
pulos iheſu facta ꝯtētio memoꝛat̄
Garrulus eſt ⁊ linguoſus. facū dꝰ
habeatur. qm̄ ⁊ apoſtolꝰ. ſic dicꝰ
eſt. ſeminerbius Miliciā armatam
exercuit. ſꝫ martinꝰ iuliano legitur
militaſſe Vir ſāguinū eſt. ſed moy
ſes egiptiū interfcāt et abſcondit i
ſabulo Manifeſtū eſt homicidiū. et
ſamuel preſente populo regem pin
guiſſimū interfcat Perfidꝰ eſt ⁊ ꝑ
iurus. ſed petrꝰ ꝑfidiā ꝑiurio cumu
lauit Mutus eſt. ſꝫ hoc zachariam
a ſacerdocio nō excluſit Cecus eſt.
ſed paulꝰ videre nō poterat. qn̄ eū
ananias dn̄o ꝯſecrauit Exigētibꝰ
culpis depoſitus eſt. ſꝫ multi tales
reſtituti ſūt/ et poſtmodum eccie dei
plurimū ꝓfuerūt. Surdꝰ eſt Sed
hoc eū p̄dicari legē dei nō ꝓhibet.
p̄dicatoꝛ eni q̄ritur nō auditoꝛ Le
ꝓſus eſt. ſꝫ de paſtoꝛe paſtoꝝ eccia
recolit. qꝛ nec ſpem nec decoꝛē hūs
apparuit q̄ excludēdꝰ videretur tanq̄
lepꝛoſus. ⁊ nec humano dignꝰ aſ
pectu Perſona deſpicabilis eſt. ſed
in ſimili repulſe titulo aduerſꝰ mar
tinū nō audiuit eccia defenſoꝛē Er
rat i fide. hoc dicit̄ feciſſe cypꝛianꝰ.
Valitudinariꝰ eſt ſꝫ gregoꝛius in
ſūmo lāguoꝛe romanā optime gu
bernauit ecciam Dupꝉbꝰ ⁊ vanꝰ eſt
ſꝫ et talis bꝛicius turonēſis Coꝛ
poꝛe et mēbꝛis debilitatꝰ eſt. ſꝫ hoc
egregio ꝯfeſſoꝛi p̄nuncio legit̄ acci
diſſe Cōdēpnationē abitꝰ tulit. ſꝫ ⁊
filioꝝ zebedei petētiū p̄matū ē peti
cio reprobata Hereſim qnq; docuit/
ſꝫ augꝰ manicheū ſe fuiſſe teſtatur.

Coluit ydola· ſed marcellinꝰ mar
tir inſignis in papatu thuriſicare ꝯ
pulſus eſt· Forte nondū eſt xpianꝰ
ſed dum cathecuminꝰ eſſet· beati am
broſij fuit vt traditur electo celebra
ta Perſecutꝰ ē etiam dei· ſ3 et pau
lus ex pſecutore factus eſt predica
tor· Electio deeſt· ſ3 ⁊ apoſtoli nō
petentibꝰ populis miſſi ſunt· Non
vacat ſedes in quam poſſit ītrudi·
accedat preſidenti· Nam ⁊ auguſ
tinꝰ valerio yponenſi nō tam ſucceſ
ſiſſe ꝙ acceſſiſſe deſcribitur Auarus
eſt· diſperſa poterit cōgregare· ⁊ in
utiliter non diſtrahet ꝯgregata Ut
paucis vniuerſa complectar ad om
nia ineptus eſt· ſ3 ſamſon mandibu
la aſini philiſtijm expugnauit Po
tens eſt ⁊ nūc deꝰ de lapidibꝰ iſtis
ſuſcitare filios abrahe ¶ Ad hec du
biū eſſe nō debet· ꝙ cathedra epāl
ſcōs recipit· aut ſcōs facit· Nam ⁊
cum ſaul inunctꝰ eſſet in regem inſi
luit in eū ſpūs dñi· ꝓphetauitqꝫ ⁊
mutatus eſt ī virū aliū Cayphas
quoqꝫ licet ſacrilegus· ⁊ qui cū iu
deis cōſpirauerat in necem ſaluato
ris/ cū eſſet anni illiꝰ pontifex/ ꝓphe
tauit· vt conſtet ipm ab officio/ ꝓ
phecie grām quam demeruerat ac
cepiſſe ¶ Cum ergo ſedes ſuauis ⁊
dulce lignū/ gratis ⁊ ſine labore ō
nia deſiderabilia conferāt/ nōne ſuꝑ
flua ſollicitudo eſt dies laborioſos ⁊
noctes inſompnes ducē vt ad ſacra
riū phie accedant? Dulciꝰ eſt iacu
iſſe thoro tenuiſſe puellam· Terci
ciam digitis increpuiſſe lirā· Aut ſi
hoc nimis videtur arduū· qm̄ tactꝰ
lire ſonū eliciens ſuū laborem ha
bet ⁊ induſtriam exigit· tutius eſt
exultare quieſcentem ad ſonum ly
re· ⁊ vocem organi· ⁊ portas oīm
ſenſuū voluptatibus aperire· Inter
phantium ſtudia deridentur· Si
quid auditur incognitū quaſi ꝓpha
nū ſic ꝯdempnatur· aut ſi minorꝫ
eſt contempnitur· Nam vt auctori
tate aut rationibꝰ reprobetur· fruſ
tra expectas Si ratione vel auctori
tate nitens/ conſuetudinē qua ab
utūtur ⁊ quam fecerūt/ obiicient· di
citqꝫ proteruꝰ alter ad alterū Hoc
eſt cur pallet· cur quis nō prādeat·
hoc eſt Doctores qꝫ tuos cuncto cētuſ
ſe licetur· Et pſallūt in ſobrios hij
qui bibūt vinū ¶ Nec tamē ambi
tione tanta/ epālis dignitas/ dum
taxat oppugnat· eo ꝙ iā ſūmis et
minimis eadem eſt dñandi pſidē
diqꝫ libido Qui enī aſpirare nō au
det ad cathedram/ pari auiditate ⁊
eiſdem machinis prefecturas· archi
diaconatꝰ· ⁊ alias aggreditur dig
nitates· Indulge ei modicū/ aude
bit ampliora· ꝓcedet paulatim· re
miniſcens ꝙ audentes fortuna iu
uat/ ⁊ timor animos conuincit eſſe
degeneres· Nemo repente turpiſſi
mꝰ fuit· Si paululū ſucceſſerit eis
nichil eſt quod ſe fieri poſſe non ſpe
rent Tandē itaqꝫ qd̄ petit obtinet
ſ3 vt dici ſolet deo irato Tūc craſſos
tranſiſſe dies· lucēqꝫ paluſtrē Et ſibi
iā miſeri vitā gemuere relictā Nouā
ergo concipiūt ſollicitudinē ⁊ ſerā·
eo ꝙ temporis iactura reparari nō po
teſt· Quod in clauſtraliū pluteis cō
tinetur excaciunt litteratorum ex
pilant ſcrinia corrogant cedulas

Et pſallunt in ſobrios hii qui bibunt vinum

Aug

verborū floſculos legūt oraciuncu
las cōquirūt ⁊ modis oībus elabo
rāt · vt videātur ſcire quod neſciūt
Rā vt ſciāt aut in virtute pficiant
nondū ſolliciti ſūt · vmbrā dūtaxat
vtutis appetūt/quā ſp virtuti ptu
lerūt Uaq; nichil miſeri9 eſt · q̄ṁ in
alieno fulgore gloriari et ꝯſtat eſſe
inopē debitorē q̄ ſolutionē celebrare
nō pt · niſi noui gracia creditoris ·
Uerūptā ſic tpe redimē geſtiūt ·
vt tibi ſatyricus recte videatur illis
occurrere cū improperio ingerens ·
Udū ⁊ molle lutū es · iā nūc pro
perandus · et acri; fingendus ſine fi
ne · rota tibi luditur · effluis amēs
contēpnere ſonat viciū percuſſa ma
ligne · Reſpondet viridi non cocta
fidelia limo Uec eni non modo ad
uerſus prelatos eccleſie · ſz omnes
qui ante docendi officiū preſumpſe
runt q̄ṁ diſcipuli formā impleuerūt ·
ad pigriciā excitandā quaſi ſtimulū
libertas veritatis educat · Unde er
go noua et vetera proferet qui ſem
per eque noua et vetera contempſe
rūt? Nec eſt q̄ error ꝯcurrentiū
ſub pretextu multitudinis excuſet ·
quia viuendi forma a conuiuentiū
ſimilitudine nequaq̄ṁ trahitur · ſed
a verbo dei in cuius via beati ambu
lant · ⁊ recto calle ad vere felicitatis
patriā pergunt · Neq; eni q̄ a mul
tis peccatur peccatū nō eſt · ſed ideo
grauius · quia multū Nec delinquē
tis culpā ſocia minuit multitudo · ſz
pregrauat eo q̄ viribus ſuis ne cor
rigatur obſtat · Ne tamen aduer
ſus iuſticiā dei ambicioſorū multitu
do preualeat · non modo diuina · ſed
humana iura armantur lex ⁊ pro
phete · euāgeliū · ⁊ omnes regule pa
trū illorū deteſtantur audaciā · nich
ilomin9 tamē aduerſus deū erigū
tur Erubeſce ſydon ait mare · Et
tu clerice quid ſentis · cū laycus fere Inuectiua in ſymoniacos
legis ignarus ambitionē tuā argu
it ⁊ cōpeſcit? Obſtupeſce ꝓpha · cū
aſina te ſeſſorē ſuū reuocat · et tuos
ꝯuincat errores Brutū aīal · homo
ſtupidus/angelū videt tenentē gla
diū id eſt ſpiritū q̄ latet in lr̄a · et tu
cec9 in tanto lumīe ſcripturarū inſa
nus ruis in mortē Erubeſce ḡ obſtu
peſce · ſubſiſte et a maledictione ad
quā auaricia ſtimulāte feſtinas rece
de · Et q̄ ꝯtēpnis moyſen ⁊ ꝓphas
vel aſinā quā ambitiōis tue calcari
bus vrges · audi · Miraculo ſiquidē
op9 eſt · Balaam eni nō corripitur
niſi aſina loq̄tur · Nonne erubeſcis
q̄ṁ te ſic excecauit · ſic peſſūdedit ſui
ipi9 ignara ambitio · vt ꝓphias et
diuinis oraculis auditū aſine prefe
ras? Terreris forte et cōtremiſcis
ad vocē aſine · ſed nequaq̄ṁ conpūge
ris · Hoc eni diuini verbi/mun9 eſt
⁊ donū illi9 qui ſol9 in mentib9 elec
torū ignē caritatis accendit · Unū li
quet qm̄ inutiliter aſinā audit q̄cūq;
verbi dei ꝯtēpnit vocē · Audi tamen
⁊ aſinā vtilia ſuadentē · qr et in ea
ad eruditionē tuā loq̄tur ſpiritus ·
Preuidet āgelū cohibentē illicitos
greſſ9 tuos ⁊ eū oſtendit tibi Qua
via ad hōres eccleſiſticos aſcēdendū
ſit/q̄ via fugienda ſit canones docēt
Cōtēpnis tū qr ī via mādatorū dei
non vides angelū tenentē gladiū
vt occidat te · Eadem incedit aſina

homo tui collatione ſtolidus ł
tardus ł qui verbi ł exempli tui
calcaribꝰ vrgendꝰ eſt. vt faciat le
gem Videt angelū. timet. ſubſiſtit.
ł conſiliū dei tibi enūciat. loq̄tur ī
caſu iſto. Tu miraculū venerare. ⁊
ſingula verba eius repone ł exſcul
pe in tabulis cordis tui.

¶ Cplm̄ xx. De legibꝰ ſecularium
principum quibus curiales ⁊ offici
ales arcētur ab honoribꝰ ecclesiaſti
cis. ⁊ quibus exemplis cathanice/ ł
abitrari tate nituntur obtinere

AIt ergo imperator iuſtini
anꝰ Maxima in omnibus
ſunt dona dei. a ſuperna col
lata clementia. ſacerdotiū ł impiū
Illud quidē diuinis miniſtrās. hoc
aūt humanis preſidens/ac diligē
tiam exhibens/ex vno eodemq; prī
cipio vtraq; procedentia humanā ex
ornāt vitā Ideoq; nichil erit ſic ſtu
dioſū imperatoribꝰ. ſicut ſacerdotū
honeſtas. cū vtiq; pro illis ipſi ſē
per deo ſupplicent. Nam ſi hoc icul
pabile quidem ſit. vndiq; ⁊ apud
deū/fiducia erit plenū. Impiū aūt
recte ł competenter exornet tradi
tam ſibi rempublicā erit ꝯſonātia q̄
dam bona. ōne quicquid vtile ē hu
mano cōferens generi. Nos igitur
maximam habemꝰ ſolliciūdinē cir
ca dei vera dogmata ⁊ circa ſacerdo
tū honeſtatem / quā ilł obtinētibꝰ
credimꝰ. q2 per ea maxia bona no
bis dabūtur a deo. ⁊ ea q̄ ſēt firma
habebimus ⁊ q̄ nondū venerūt ac
q̄remus Bn̄ aūt vniuerſa geritur
⁊ cōpetenter. ſi rei principiū fiat de
cens ⁊ amabile deo. Hoc āt futurū

eſſe credimꝰ. ſi ſacratum regularū
obſeruatio cuſtodiatur. quam iuſti
laudati/adorādi / inſpectores tradi
derunt/⁊ miniſtri verbi dei apli/et
ſcī patres cuſtodierunt ł explana
uerunt ¶ Sancimꝰ igitur ſacras
ꝑ oīa ſequentes regulas. dū quiſpi
am ſequēti oī tempe ad ordinatio
nem epiſcopatus perducatur/ꝯſide
rari prius eius vitam ſcd̄m ſacrum
aplm̄. ſi honeſta. ſi inculpabilis/et
vndiq; irreprehenſibilis ſit. ⁊ in bo
nis teſtimoniū habeat. ⁊ ſacerdotē
decēs. ł neq; ex officiali aut ex cu
riali veniat fortuna. Neq; ex ydi
ota mox clericus. deinde paruū ali
quid preteriens/epūs appareat. ſꝫ
in virginitate degens a principio/
aut vxorē ſiq̄dē hn̄s ex virginitate
ad eū venientem neq; filios odibi
les Alioquin qui p̄ter h̄ aliq̄d agit
⁊ ipe cadet ſacerdotio. ⁊ q̄ eū ordi
nat extra epatū ſectabit̄ / hāc legē
offendens. Sed neq; ineruditꝰ ex
iſtens ſacrorū dogmatū/ ad epatū
accedat. Prius aūt/aut monaſticā
vitā profeſſus. aut in clero cōſtitu
tus/non minꝰ mēſibꝰ ſex. vxori tñ
nō cohereus. De cetero autē nulli
pmittimꝰ a poſitiōe legis. vxorem
hn̄ti/talē imponi ordinationē. Si
cut bonā grām/vel glām / in eo qui
ordinādꝰ ē q̄rimꝰ. ita etiā calūpni
am in eo qui fruſtra accuſauit puni
mꝰ Si aūt quis dicat cōſciū ſe eſſe
alicuiꝰ illiciterū ei/non prius mere
atur epi ordinationē/ ſꝫ querele ex
aminatio fiat / et vndiq; innoxius
appareat. Qꝫ ſi poſt huiuſmodi
cōtradictionem nō paſſus is qui or

dinē faciat lꝫiam examinationē ipo
ni cauſe curat ad ordinationē·ſciat
qđ ab eo fit ꝓ nichilo eſſe·ꝫ is qui
contra legem fit/cadat ſacerdotio· ⁊
qui ſine ꝓbatione ordinationē ipo
nit· ⁊ ipe ſimiliter ſede cadat ſacer
dotali· Jtē leo Si quęcq̄ ad epat9
gradū deo auctore/cōtigerit ꝓuehi·
puris hominū mentib9·nuda electi
onis ſcientia·ſincero omniū iudicio
ꝓferatur·nemo gradū ſacerdocij/ꝓ
cij venalitate mercetur· Qualiter
quiſq; mereatur/ nō quātū dare ſuf
ficiat eſtimetur· Profecto eni quis
locus tutus· ⁊ que cauſa poterit eſ
ſe excuſata·ſi veneranda dei templa
pecunijs expugnentur? Quem mu
ru integritati/aut vallū fidei ꝓuide
bim9·ſi auri ſacra fames venerāda
penetralia ꝓſerpit· Quid deniq;
cautū poterit ēē aut ſecurū·ſi ſcitas
incorrupta corrūpitur/ceſſet altari
bus iminere ꝓphanus ardor auari
cie· ⁊ a ſacris abditis repellatur pi
aculare flagiciū· Jtaq; caſtus ⁊ hu
milis nr̄is tempozib9 epūs eligat̄·
vt locoꝝ quocūq; venerit / oīa vite
ꝓprie integritate purificet· nō ꝓcio
ꝫ ꝓcib9 ordinetur antiſtes· tm̄ ab ā
bitu debet eſſe ſepoſitus·vt q̄rat̄ co
gend9 rogat9 recedat/inuitatus ef
fugiat· Sola illi ſuffragetur neceſ
ſitas excuſandi· Profecto enim in
dign9 eſt ſacerdotio·niſi fuerit ordi
nat9 inuit9· Cū ſane quiſq; hanc
ſanctam ⁊ venerabilē antiſtitis ſedē
pecunie interuentu ſubiſſe·aut ſiq̄s
vt alterū ordinaret·vel eligeret/ali
quid accepiſſe detegitur / ad inſtar
publici criminis ⁊ leſe maieſtatis /

accuſatione ꝓpoſita /a gradu ſacer
docij retrahatur· Nec ſolū deinceps
honore priuari·ſed perpetue quoq;
infamie dampnari decernimus· vt
eos quos facin9 par coinquinat et
equat· vtroſq; ſimil' pena comitet̄
Jtē iuſtinian9 ꝯſtitutiōe nouella· ꝓ
oīb9 illud obſeruari ſācim9· vt nul
l9 ꝑ ſuffragiū alicui9 muneris epūs
ordinetur· Si quid aūt tale cōmit
tatur·ipſi dantes ⁊ accipientes· et
eorū mediatores /dāpnationi ſubi
ciantur· ⁊ ppterea qui dat ⁊ qui ac
cipit· ⁊ mediator/ſacerdocij/aut cle
ri honore remoueatur· Qđ aūt ꝓ
hac cauſa datū eſt· ⁊ eccłie illi vendi
cetur cui9 voluit ſacerdociū cōꝑare·
Si forte mediator layc9 ꝓ hac cau
ſa aliq̄d accepit in duplū id eccłie
reſtituat Jdem·ſed neq; quēlibet ve
nerabilis dom9 gubernatorē ā aliā
quācūq; ſollicitudinem eccłiaſticam
agentē·dare aliquid illi /a quo cōſti
tuitur aut nulli ꝑte liceat/pro ꝯmiſ
ſa ſibi gubernatione· Qui vero dat
aut accipit·aut mediator fit·clero
nudabitur/acceptis vendicandis ve
nerabili loco·ſi aūt ſecularis ſit qui
accepit· aut mediator eſt· quod da
tum eſt/duplū eidem venerabili lo
co ab ipſo ꝓbeatur· Jdem· Sancti
m9 cū opus fuerit epiſcopū ordina
re clericos mox in tribus decreta fa
cere perſonis/ſacroſanctis euangeli
is tactis dicētes i ipis decret̄ qz ne
q; ꝓp̄t aliquā dōtiōez ā ꝓmiſſionē
ā amiciciā hos elegerīt Sz ⁊ ſciētes
eos rcā fidei/⁊ honeſte vite ēē· ⁊ lit
teras noſſe/⁊ quia neq; vxorem ne
q; concubinā· neq; filios hn̄t·neq;

hoc curiales · aut officiales eſſe. Itē
Sed neq3 curialem · aut officialē /
clericū fieri p̄mittim9 · vn̄ ex hoc / ve
nerabili clero iniuria fiat · niſi forte
monaſticam vitam / aliquis eoꝝ nō
minus xxv · annis impleuerit. Ta
les enim ordinari ꝑapim9 / q̄rta ꝑ
ꝓrie ſubſtantie ſibi retēta · reliq̄s ꝑti
b9 curie · ⁊ fiſco / reddicandis ſi ī cle
ro ꝯſtituti / monacho cōdecēte vitā
impleuerint. Itē ab epis deo ama
bilib9 / ſcd̄m dīnas regulas religio
ſos clericos cū multa fieri inquiſitio
ne ⁊ boni teſtimonij viros ordīari
ſācim9 · lr̄as oīmodo ſciētes · erudi
tos · ſʒ nullos magis in ſacris ordi
natioib9 diligim9 ꝗ̄ q̄ cū caſtitate vi
uētes · aut cū vxorib9 nō cohitātes.

Hec q̄dē ſeculi p̄ncipes · nā licet ec
cleſie doctores hec lati9 ꝓſequātur ·
qm̄ nimis videt̄ ardua q̄ dicit̄ ab
ipſis vileſcūt · vtiq3 q̄ vel iſtos non
audit cecior eſt hipſea · ⁊ dulichio
remige ſurdior · ⁊ q̄ merito ꝑapitan
d9 eſt ꝓſtratus ab angelo quē ꝯtēp
nit ī iſernū inferiorē. Nadab ⁊ abiu
igne ſuo ſuccenſos · ⁊ extra tabnacu
lū elatos / dn̄o mādāte audieras · ſʒ
hij templū dn̄i ⁊ ſancta ſcōꝝ moy
ſe repugnante id eſt lege dn̄i ꝓhibē
te / nituntur irrūpere · ſucceſſit eis ſo
boles īnumeroſa · replet atrium do
m9 dn̄i. Alienū ignē ſuccēdūt · adole
re thura nitūtur ꝓhibiti ad dathani
tarū ⁊ abyronitarū ſocietate ꝯtrac
ta / irruūt in moyſē · ſciētes eciā ·
ſacerdotiū ꝑturbātes · ſeditionem fa
cientes in populo · niſi ad ſacerdotiū
ꝑmittātur accedere. Cū ſibi ꝯalia
uerīt grām poteſtatū / de iure ꝓrie ſi
bi aſſerūt vniuerſa · eo ꝙ p̄nceps vt
dicit / legib9 nō ſubicitur · ⁊ qd̄ p̄n
cipi placet · legꝭ habet vigorē. Cū
ergo ꝑplūs ei · ⁊ ī eū oēm auctoritā
tē ſuā ꝯtulerīt ei obuiare / crimē ma
ieſtatis eſt · ⁊ manifeſta ſubūſio p̄n
cipatus. Si quidē ſacrilegij inſtar
eſt dubitare · an is dign9 ſit quē p̄n
ceps elegerit · nec temeritatis effu
git notam · ⁊ bene cū eo agitur ſi
vel penā quiſquis ex quacūq3 cauſa
volūtatē p̄ncipis euacuare ꝑat / nul
las leges credūt ciuilib9 ꝑferendas ·
has anacarſis ſathica / telis aranee
comꝑauit · q̄ muſcas ⁊ culices deti
nēt · ſʒ volatilia traſmittūt gradio
ra · ſic et circa ciuilia humilioꝝ rep̄
mūt voluntates · ſʒ ꝑfecto potētiori
bus cedūt · nā ex tranſgreſſione · vel
cōtēptu legittimā eis non irrogāt
penam · ſed nec interpellatos quidē
cauta diſſimulatione preteteūt · ad
hꝯ ꝯquiſita tyrannoꝝ exempla pro
ponūt · quib9 ꝑſuadeāt poteſtatib9
vniūſa licere. Maxime tn̄ ſicubi lo
coꝝ fuerīt · vbi iueterata cōſuetu
do optineat · eciam ſi ratiōi aduerſe
tur aut legi. Narrant · quis tyrā
n9 domeſticū ſuū aut familiarem in
ꝗ̄ ecciam ſine electione intruſerit ·
quis clericum vt ignotū et indignū
eligeret / terrorib9 ⁊ dampnis īpule
rit · quis eccleſiā dei vendiderit pa
lā · quis metroplolitanū cōpulerit
reprobabilem cōſecrare · quis epos
religioſos ī exiliū egerit · ā actos ab
alijs coegerit exulare · q̄s eciā ⁊ res
ſacerdotales auxerit muneib9 ſordidis · q̄s
īdignis ſupplicijs torſerit rligioſos
q̄s viliꝑēderit ⁊ peſſūdederit cleri

quis in prouincias induxerit ferale
inſtitutū/quis leges et canones ex
terminauerit a finib9 ſuis· quis in
dixerit ſilētiū epiſcopis vt q̄uis fla
gicia īpune ⁊ ſine vlla repꝛehenſiōe
cōmitteret·quis aduerſus eccl̄iaꝫ ro
manā diucius ⁊ ꝑniciosius intumu
erit·quis oīa nō tam ſua ꝙ̄ ꝑuerſa
lege tractauerit·quis tandē ꝯſueue
rit libito licitū coequare/ſi quis aūt
in hijs cōmemorādis copioſioꝛ eſt·
et in explenda malicia nequioꝛ/ſin
cerioris eſt fidei· ⁊ efficacioris induſ
trie· Qui vero ꝓ veritate fidei/aut
ſinceritate moꝛū/de iure diuino ali
quid loquitur/aut ſupſticioſus eſt/
aut iudeus/aut q̄d capitale eſt p̄n
cipis inimicus · Si dicas qꝛ ignis
qui p ſeptuaginta ānos babilonice
captiuitatꝭ ſub aqua vixerat/demū
extinct9 eſt anthiocho vendēte iaſo
ni ſacerdotiū· aut quod beatus gre
goꝛius teſtatur · quia peſtilentie et
fames·cōcuſſiones gentiū· colliſio
nes regnoꝝ· et ꝙ̄plurima aduerſa
terris proueniūt·ex eo ꝙ honores
eccl̄iaſtici ad p̄ciū·vel humanā graci
am cōferūtur perſonis non meritis
Si dicas ozan percuſſum a dn̄o/co
ꝙ archam nutantē p̄ſumebat erige
re/ſi regnante ozia rege leꝓzoſo ſilu
iſſe dixeris yſaiam/et eo moꝛtuo vi
diſſe dn̄m ſedētem ſuper ſoliū excel
ſū· ſi dixeris onera tabernaculi hu
meris et plauſtris leuitarū dūtax
at īminere· ⁊ ſi qua ſunt in lege dei
ſimilia· bene agetur tecū· ſi non mu
tilat9 retrudaris in carcerem aut in
exiliū ꝓpellaris· vndiqꝫ cōclamabe
ris· ⁊ tam ambiciosi ꝙ̄ fautoꝛes eo
rū/extreme dampnationis in te nō
verebūtur ferre ſententiam Vnū ta
mē remediū tibi dn̄s parabit· q̄d
cuiuſꝫ ſapientis ⁊ timentis deum cō
ſciencia ꝯſonat verbis tuis/inde eſt
ꝙ ſententia eoꝛū de te/dn̄o auctoꝛe
non ſemꝑ obtinet· Si eni ipſis cre
ditum fuerit· tu quaſi leſe maieſtatꝭ
reus / hoſtis publicus iudicaberis·
Diceris itaqꝫ publica euacuaē iudi
cia· et dum profeſſionis pꝛopꝛie ze
latoꝛ eccl̄iaſticam erigis libertatem/
ſapientiā ſubuertis pꝛincipū· ⁊ eos
quaſi ſtultos ⁊ contemptibiles red
dē machinaris Dacius erit vt dya
dema detrahētur p̄ncipis capiti· ꝙ̄
pꝛincipalis ⁊ egregie partis reipu
blice diſpoſitio· que ī religiōe verſa
tur illius ſubtrahatur arbitrio· non
pꝛiuata cupit romana quiſquis in
vꝛbe· Pompeium tranſire parat· et
foꝛte arrogantius pꝛiuatoꝛum vo
ta tranſgreditur· qui ſub ymagine
libertatis pꝛincipibus appetit do
minari · nam ſi quis pꝛincipum ſu
perſticioni huiuſmodi acquieſcat in
ſipiens eſt/⁊ ab illuſtrium regum
virtute degenerat· Dauid tamen
ſicut regum narrat hyſtoꝛia: ⁊ om
nis iſrahel ludebāt coꝛam domino
in omnibus lignis fabꝛefactis· ⁊ ci
tharis ⁊ timpanis· ⁊ liris ⁊ ſiſtris·
⁊ cimbalis· licet ei non defuerit hu
iuſmodi ī crepatoꝛ· hyſtoꝛia namqꝫ
memoꝛata ꝓſeq̄t̄ Et egreſſa micol
filia ſaul in occurſum dauid ait Q̄ꝫ
gloꝛioſus hodie rex iſrael· diſcoopꝛe
riens ſe ante ancillas ſeruoꝛū ſuoꝛū
⁊ nudatus eſt quaſi nudetur vnus
de ſcurris· Dixitqꝫ dauid ad micol

viuit domin9 / quia iudã ante dñm/
qui elegit me potius q̃ patrē tuū •
et q̃ omnē domū ei9 • ꝛ pcepit mi
chi vt eſſem dux ſuper populū iſrł
et iudã ꝛ vilioꝛ fiã pluſq̃ factus ſū •
et ero humilis in oculis meis ꝛ cū
ancillis de quibus locuta es glorio
ſior apparebo • igitur micol filie ſaul
non eſt natus fili9 • vſq; ad diē mor
tis ſue • David vero ſedit rex in do
mo ſua/ et dedit ei dñs requiē vndi
q; ab vniuerſis ſuis inimicis videos
ne q̃ diligent̄ puniri docet hyſtoria
hinc contēptū religionis cū arrogā
tia tumoris/ inde deuotionē fidei et
huilitatis cultū remunerat • Nam ꝛ
dauid quietē regni aſſequitur/ ꝛ mi
col praue increpationis merito ſteri
lis obiit • ꝛ nullū inditi generis et
felicis matrimonij reliquit fructū •
Recte quidē cū ꝛ micol ōnis aqua •
vel ex oībus interpretetur/ ſiquidē
multitudinis imperite cōſiliū • ꝛ que
populare iudiciū ſequitur • fruct9 bo
ni nec iocūditatē/ nec memoriā ha
bet • verūptamē cū iſtos cōſiliarios
magnatoꝝ audieris • nequaq̃ ſuſ
picaberis micol ſine ſobole deceſſiſſe
Omnes ei micol filios eſſe mirabe
ris • et ſi non carnē • ſpiritū tamē ex
traduce illius putabis illos proceſ
ſiſſe • Et quod iſtud tibi facilius per
ſuadeas • hij qui diuinā euacuare ni
tuntur/ vt ſuā ſtatuant auctoritatē:
ſine liberis moriuntur • aut eos re
linquūt degeneres ꝛ ignauos • Pro
culdubio quiſquis eccleſiaſticā dep̄
mit libertatē • aut punitur in ſe: aut
punitur in ſobole • Admittunt ergo
filij cāā propria cū hijsque fauore •
eoꝝ paterna impietas occupauit •

Capitulū xxi • De ypocritis quo
modo ambitionis labē falſa religio
nis ymagine nituntur occultare •

Licet aūt populi temeritas
aut licencia poteſtatū pre
ceptis legittimis ꝛ diuina
inſtitutione reprimi poſſit • ambitio
tamē domari non poteſt • Si enī in
manifeſto nō audet • clanculo ſerpit
et fraudulenter ingreditur • Si fo
res eccleſie muneribus nō aperiat/
ſi nec ſua nec aliena violentia reſe
rantur • confugit ad artes fallacie
ſue • Omnia que libertatē īpugnāt
que decretoꝝ ſtatuta conuellunt •
ꝛ que religioni contraria ſunt • tota
libertate ſpirit9 deteſtatur • Ypocri
ne vt ſimplices ꝛ credulos circūue
niat • miraberis redijſſe • Simulat
ꝛ diſſimulat: ꝛ aſtutiā gerit ſub pec
tore vulpē • Catone quoniis liberior
eſt cathone rigidior • Eſt quoq; in
terdū ſimplicior paulo doctore gen
tiū ſollicitior • feruentior petro • ꝛ ci
viuere criſtus eſt ꝛ mori lucrū • nec
gloriatur in aliquo niſi in cruce criſ
ti quā iugit̄ portat in corpoē vt ſpi
ritus ſaluus ſit • diſſolui dūtaxat cu
piens ꝛ eſſe cū xp̄o • Mortificat q̄
carnē cū vicijs ꝛ ꝯcupiſcēcijs • ꝛ nō
ſicut ceteri hoīm cū hoīb9 degēs vi
tā agit angelicā/ ꝛ in celeſtibus con
uerſatur • Ieiunāt hij cōtinue • ſine
intermiſſiōe orant • clare tn̄/ vt audi
at hoſpes/ aſpiis ꝛ ſordidis veſtib9
induuntur • et populū increpant • Ar
guūt clerū/ de moribus corrigendis
ſollicitant principat9 / ꝛ poteſtates •
teſtimoniū ſibi acquirentes iuſticie •

ſi vite detrahāt aliene. Ut vero
fraus ſub honeſtatis ſpecie cōualeſ
cat laudabiliū viroꝝ collegia expe
tūt/arduas ſubeūt ꝓfeſſioēs. oſten
tāt difficilia. ⁊ familiarī9 ſibi ꝓpicīj
poſſibilia ꝟ q̄ huānioꝛa ſūt exequū
t. Hc ergo baſilij. bn̄dicti. auguſti
ni. aut ſi h⁹ paruū ē aplōꝝ ⁊ ꝓphe
tarū fatetur ſucceſſoꝛes. veſtes car
thuſienſiū. ciſterciēſiū. cluniacēſiū
induūt/ ⁊ q̄ dignantur eſſe canonici
glātur in laneis tunicis ꝟ pellib9
agninis. Ueniūt eni in veſtimētis
ouiū. intrinſecus aūt ſūt lupi rapa
ces. ſ; vt ait dn̄s euidentiſſime cog
noſcūtur a fructib9 ſuis Non tn̄ a
fraude iſtoꝝ religioīs vera diminui
tur gloꝛia Nā indubitāter oīb9 cō
ſtat. qꝛ noīa que pꝛofitētur. ⁊ quo
rū pollicētur officia/ honeſtiſſima ⁊
fideliſſima ſūt Nā religio ī hījs ode
o vera/ adeo ꝓbata cōſiſtit. vt nulli
us rephēſionis aculeos refoꝛmidet
Siquidē carthuſiēſes quaſi aua
ricie triūphatoꝛes pāpui. vbiq; cla
reſcūt Ciſtciēſes btī bn̄dci. quē oīm
iuſtoꝝ ſpū plenū fuiſſe cōſtat ꝑcep
ta ⁊ veſtigia ſequūtur ad vnguem
Cluniacēſes multis ꝓuincījs foꝛmā
religioīs tradiderūt. ⁊ canonicis ſuf
ficere debet ad pleniſſimū laudē. q
regulā eoꝝ opoꝛtet omnes clericos
imitari Heremite quoq; baptiſtam
ſaluatoꝛis. ⁊ filios ꝓphaꝝ inſtituti
onis ſue habēt auctoꝛes Frēs tēpli
machabeoꝝ exēplo ponūt aīas ꝓ
frīb9 ſuis Xenodochioꝝ ſiue hoſpi
taliū puratoꝛes aplōꝝ ſequūtur
veſtigia. ⁊ ad ꝑfectionis cumulū aſ
pirātes in eo fideliſſiē audiūt xp̄m

q vivunt innocenter. ⁊ omnia que
habent pauperibus erogant. In
hījs tamen omnibus fideles inue
niuntur ⁊ repꝛobi nec ob id religi
onis aut pꝛofeſſiōis veritas defoꝛ
matur Que enim pꝛofeſſio eſt. aut
que legitur vnq̄ fuiſſe ſocietas in
quam macula nō irrepſerit? Ange
lum apoſtatam legimus. in p̄mis
fratribus parricidium. pꝛophetam
repꝛobum. apoſtolum pꝛoditoꝛē.
diſcipulos xp̄i ꝑfidos nec tamē coꝛ
rūpitur puritas ꝑſiſtentiū angeloꝝ
aut min9 ſcā eſt ſocietas inuicē dili
gentiū fratrū. aut ꝓphecie grā eſt ī
electis culpabilis. aut apoſtolat9 in
fidelib9 contēptibilis. aut diſciplina
xp̄i ꝑ varios errores aberrātū eſt
īfamis Dicit ergo āgel9 ſatha
ne trāſfigurat ſe ī angelū lucis. et
apl̄i pſeudo ad auctoꝛitatē aplicam
aſpirabāt/ poti9 q̄ ad vitā. ſic ꝟ ypo
crite ad ſupciliū phariſeoꝛū cōfugi
unt. dilatantes philateria et mag
nificantes fimbꝛias. ꝟ que in lege
dei ſcripta ſunt nolunt contingere
digito. niſi vt videantur ab homi
nibus a quibus honoꝛis aut alteri
us remunerationis mercedem expec
tant. Inde eſt q facie palloꝛem oſ
tentant pꝛofunda ab vſu trahunt
ſuſpiria. artificioſis ⁊ obſequentib9
lacrimis ſbito inūdāt. obſtipo capi
te luminib9 īterduſis/ coma bꝛeui.
capite fere raſo/ voce demiſſa/ labījs
ab oꝛatione mobilibus. in ceſſu trā
quillo et quaſi greſſu quadā ꝓpoꝛti
one ꝯpoſito pannoſi obliti / ſoꝛdes
veſtium et affectatam vendicant vi
litatem. vt eo facilius aſcēdāt. quo

ſe ſtudioſius videntur in locum no uiſſimū deieciſſe· et qui ſpōte ſua de creſcunt creſcere cōpellātur inuiti Hij ſunt qui ſi quid macule inheſit eccleſie dū peregrinatur· publicꝫ aſ pectibus detegūt· vt ipſi ab ōni ma cula videantur immunes· hij ſunt qui beneficia que necdū ſanctis col lata ſunt predicant auferenda· Hij ſunt qui poteſtatibus ſuadent vt propter vicia perſonaꝝ iure ſuo pri uentur eccleſie Decimatiões ꝛ pri uicias eccleſijs ſubtrahūt· ꝛ eccleſi as ipſas accipiūt de manu laycoꝝ epiſcopis incōſultis Hij ſunt qui p̄ dia cuncta ſubtrahentes indigenis· vicos ꝛ pagos redigūt in ſolitudinē et in ſuos vſus viciua q̄qꝫ ↄuertūt· eccl̄as diruūt· aut ī vſus reuocāt ſecu lares Que dom9 orōnis fuerat· aut efficit̄ ſtabulū pecorꝫ· aut opilioīs· aut lanificij officina Et q̄ſ maiora īpune faciūt ꝟ q̄ſi cornib9 gemine ptātis eccleſiā in cui9 ſinu quieſcūt et proteguntur vmbra/ventilare nō ceſſant Ad eccleſiā namqꝫ romanā confugiunt q̄ pietatꝫ mater religio ni conſueuit prouidere quietem Im plorant op̄m ei9· protectionis im petrāt clipeū· ne cuiuſq̄ꝫ poſſint ma lignitate vexari· et vt ſe poſſint ple nius exhibere· ꝛ caritatꝫ iplere mu nus· ne clamas dēt apoſtolico pri uilegio muniūtur ¶ Procedūt vl terius et quo ſibi plura impune lice ant· a iuriſdictione oīm eccleſiarum ſeipſos eximūt· et efficiuntur roma ne eccleſie filij ſpeciales· ita tamē vt pro foro cei vbiqꝫ cōueniant· ſed tamen cōuenīri non poſſunt niſi ro

me vel iheroſolimis Deinde ſecula rium poteſtatū implorant auxilium et eis diuinam gratiā pollicentur ſi uncqꝫ mediatores īter deū ꝛ homi nes et eos qui venia indigent ſuis aggregāt ſocietatib9· ↄfeſſiones ex cipiunt· ꝛ claues eccleſie vſurpātes aut ſuſcipientes petro/ligare preſu munt et ſoluere ꝛ dn̄o ꝓhibente fal cem mittūt in meſſem alienā Pote ſtiores tamen ꝛ diciores/fauore· vel mercede recepta/facilius exonerant et peccatis alienis humeros ſuppo nentes· iubēt abire in tunicas ꝛ veſ tes pullas quicquid illiſe ↄmiſiſſe deplorāt· Amplificāt miſericordiā domini qui nemīnē vult perire· quā ſicut apertam ꝟ patētem penitenti bus: ſic ſolis deſperātibus precluſā eſſe denuntiāt· Indulgent interim hijs qui criminib9 ardentius et te nacius inuoluuntur· peccare in ſpe· dum tamē ſibi in redēptionem eoꝝ aliquid prerogent· et audacter pro mittunt veniam eo q̄ ſicut aqua ig nem: ita elemoſina extiguit pecca tum Penitētia quoqꝫ nunq̄ꝫ ſera eſt ſi tamen vera Cōſentiunt ergo mo ribus iniquis et popularem prouo cantes affectionem· aſſentationib9 obturant aures hominū ne increpa tiones audiāt platoꝝ ¶ Ad hec tu multuoſos inq̄rūt· tumultib9 gaudēt· diſſidēciū ſecreta explorant et eadē nūc ad amicos ꝓferūt· nūc ad hoſtes vtriꝰ grā· vtriꝰ ꝓfidi· magis tn̄ ad iſta videt̄ ydonei· q2 ab ymagine re ligiōis min9 videt̄ ſuſpecti ¶ Quid in palatio· q̄d ī foro· q̄d ī agro expe diat· q̄d ī caſtrꝫ· ſoli credūtur noſſe qa

vniuerſa hec pre ceteris videtur cu
rare·qui iſtis iugiter immiſcetur· Si
conueniāt patres in curia·ciues in fo
ro·milites in expeditione·ſi deniq̃
conſiliū aut ſynodus conuocetur·pre
cipuam ſediū partem occupabit vm
bratilis iſta religio Clauſtroꝝ ſtac
ta cedes repagula·exhauſta thochi
a vel ſenodochia:⁊ a locis venerabi
libus examina conuenientiū euolaſſe
Adeo q̄ſ ſe religioſis ſpēs turbis ⁊
publicis aſpectibꝰ ingerit·ꝑmas ca
thedras creabitꝰ ꝑmos ſalutatioēs
primas vſurpant·⁊ ſi eas non defe
ras vehementiſſime indignantur·
Si eis obloqueris·religionis inimi
cus ⁊ veritatis diceris impugnator
Feras itaq̃ pacienter·ſi iniurias ⁊
dāpna intulerint·qui licentiam om
niū apoſtolica et regia auctoritate
obtinuiſſe videtur Nam ⁊ hoc me
ritis eorū deberi creditur·ſane qui
reſiſtit poteſtati/dei ordinationi reſiſ
tit·nec ego apoſtolice maieſtati ⁊ re
gie arbitror reluctādū Miror ta
men vt fideliū pace loquar·quid nā
ſit q̄ decimas:⁊ iura aliena vſurpa
re nō erubeſcūt Inquiēt forte Reli
gioſi ſumus Plane decimas ſoluere
religionis ꝓ eſt:⁊ eas adeo popu
lus dūtaxat religionis exigit· At
qui eas exigūt irreligioſi ſūt· Vos
aūt quis cōſtituit iudices ſup nos?
Aut q̄ eſtis vt exerceatis iudiciū in
ſeruos alienos? Vnuſq̄ſq̃ ſuo dn̄o
ſtat aut cadit Stabit āt Dumꝰ in
quiūt tuti aplico ꝓuilegio·cuiꝰ bn̄fi
cio de nutrimētis aialiū ⁊ laborибꝰ
nr̄is decimas retinemꝰ Nēpe aplīs
oia licent· ſ ab aplicis oia fieri ne

quaq̄ expedit Eſto q̄ illi vobis hoc
licēter cōceſſerīt·vos an recte peccari
tis videatis Nēpe q̄ petit·vt qd̄ de
bet nō faciat·iuſtiac ſpōtaneus nō
obedit Nūq̄d de nutrimentis abel
dn̄s nō reſpexit? Cayn fruges ob
tulit·recte q̄dē·q2 dn̄o debebātur· ſ
in ꝑticione iniqua · dum diuiſioni
aliq̄d ſubtrahit peccatū ꝯmittit Ac
ceptātur ꝑ illo munera eiꝰ q̄ fetus
aīaliū cū dn̄o partitur Et forte de
aīalibꝰ reddūtur rectius·q2 ſine cul
tura ⁊ cura nr̄a ꝓueniūt· plus eni
laboris eſt in frugibꝰ ſerēdis ⁊ me
tēdis· nō cogūt dare de ſuis Quis
eni de laboribꝰ alienis redditurꝰ eſt
rōnē? Quid multa? Multis ⁊ lō
gis allegatioibꝰ videt̄ aſtruere·q̄m
alios dare decimas non ꝓhibet·dū
ipſi ab eis dādis īmunes ſint·quia
adeo religioſi ſunt q̄ in ea ꝑte dero
gare poſſint ꝯſtitutioni diuine· ⁊ in
eo licēter minus grati ſunt grē dei·
quo eam amplioribꝰ beneficijs ex
ꝑiūtur Que ei ex ſola grā ꝓueniūt
vt ſūt fena et ſpōte naſcentia·nō cē
ſent̄ obnoxia religioni· Primo qui
dē dū religio paupꝑtate gaudebat·⁊
in alioꝝ neceſſitates aut vſus/effū
debat viſcera iopie ſue/īdulta ſūt ꝓ
uilegia ꝓfeſſioibꝰ·q̄ neceſſitate ceſ
ſante et frigeſcente caritate:potius
auariae q̄ religioīs inſtrumēta cre
dūtur Ecce eni·q2 oēs hij ꝓuilegi
ati q̄ ſua ſūt querūt·⁊ iheſus qui ꝑ
dicatur in publico aut oīno abeſt:
aut in abditis latet Inde eſt q̄ cū
ad iiiquū compendiū auariae priui
legia trahi conſpiceret beatus adri
anus volens ea omnino reuocare

liceñtiã eoꝝ hac moderatiõe cõpeſcu
it · vt que de laboribus vſurpãt ač
ta noualia duntaxat interp̃tetur·
Hic enim gaudere potuerũt p̃uilegi
is/ ſine graui diſpẽdio iuris alieni
Vnũ tamen eſt quod tantus pater
vtrũqꝫ ſuſtinuit·⁊ quia patrũ cano
nib9 reſtagatur mirabile eſt in ocu
lis noſtris Milites nãqꝫ templi/ſui
fauore eccĩarum diſpoſitionem vẽ
dicant·occupãt perſonat9·⁊ quodã
modo ſãguinem xp̃i fidelib9 miniſ
trare p̃ſumũt·quorũ fere profeſſio ẽ
humanũ ſanguinẽ fundere· Nõ eq̃
dem q̃ eos viros ſanguinũ dicã q̃
pene ſoli iter hoĩes legittima gerũt
bella· cũ ⁊ dauid non ꝓpter bella q̃
legittime exercebat vir ſãguinũ dic
tus ſit·ſed ꝓpter vriã cui9 ſãguinẽ
nocẽter fudit· Vt enim canonib9
cautum eſt·laycis quãuis religioſis
nulla de reb9 eccĩaſticis legitur attri
buta facultas· Eſſet vtiqꝫ vere reli
gionis indiciũ ſi ab illis9 rei diſpoſiti
one temperarẽt·quam ſibi dño pro
hibente tractare nõ licet· Sed nec
de rapinis nõ dico eccĩarũ· ſʒ nec q̃rũ
cũqꝫ fideliũ hoſpitalitatis munus iplẽ
dũ arbitror · qꝛ panem ſacrilegũ o
dit de9 ⁊ aſpernatur oblationes q̃
offeruntur ex ſanguine· ⁊ quociẽs
inuocatur a talib9 aures ſuas claudit
vt nec pateãt ad preces eoꝝ De
hijs q̃ i fraudẽ iuſticie dei ꝯmittũt a
talib9 adp̃ns nequaq̃ ſmo eſt inſti
tut9 licet iniquũ oĩno ſit q̃ amoř pe
cunie illecti eccĩas q̃s epĩ clauſerũt
apiũt Diuina ſuſpenſis celebrãt·
ſepeliũt mortuos quos eccĩa reiat ·
⁊ ſemel in anno faciũt vt toto ãno

excõicatus populus ad vocẽ eccĩe ob
ſurdeſcat · et quia correctõ non po
teſt emendari ꝯtẽpnat Circũeunt
ergo eccĩas· collegiorũ ſuorũ meri
ta preconantur· abolitiões criminũ
portant·⁊ interdũ predicant euan
geliũ nouũ·adulterãtes verbũ dei·
quod annũciant non ad grãm · ſed
ad preciũ·viuẽtes ad voluptatẽ nõ
ad veritatẽ·⁊ tandẽ cum in lacubul
ſero cõueniũt dic de virtute locuti·
clunem agitãt errore ⁊ labore noc
turno· Si ſic itur ad xp̃m fallax ⁊
vana eſt doctrina patrũ· que arctam
⁊ arduã viã mõſtrauit homini ten
denti ad vitã Cũ vero iſtis eccĩa
indignetur nulli õnino equi9 ꝯmo
uentur q̃ viri vere religioſi i quoꝝ
iniuriã hec omnia refundũtur Vnde
cõſet popul9 ſʒ religioſe ꝓfeſſiões ad
uerſ9 hãc ypocriſis labẽ iuſti9 ama
ricantur· Non eni hoc feciſſe dicun
tur ypocrite·ſʒ ciſtercienſes · aut clu
niacẽſes aut alij quorũ hij vẽtiloq̃
et vetriloqui habitũ induũt·ac vitã
mentiũtur· Nã clauſtrales qui pla
ne vere religioſi ſunt·dũ profeſſioni
b9 ſeruiũt ab hac malicia imunes
ſunt· Nulla vita fidelior·nulla ſim
plicior · nulla felicior· q̃ eorum qui
in clauſtris humiliter degũt· abiec
tione ſua gaudentes/obedientes p̃
latis ſuis in omni ſubiectione· ⁊ re
uerentia · nec appetentes ſub obedi
ẽtie nomine dominatũ· aut fraudã
di·aut vagandi·aut ociandi licenti
am·vaſa ſua poſſidentes in ſanctifi
catione ⁊ honore· p̃ſtolantes in ſi
lẽtio ⁊ patiẽtia ſalutarẽ dei·a detrac
tione ⁊ murmure alieni excipiẽtes

ab ore dñi i quiete verbũ· qđ ſalua
re poteſt aīas ſuas grata miſcētes
cum deo colloquia · et quaſi terreſ
tres angeli ſunt totiꝰ mũdane ꝑtur
bationis ignari Si quid oũt eſt qđ
eos contriſtare videatur: ad carita
tatē fraternã referendũ eſt qua et in
celis angeli nr̃is quodāmodo lapſi
bus compatiũtur· ꝛ ſuꝑ vno pcc̃ore
penitētiam agente congaudent· ¶
Cũ vero ph̄os imitari nr̃o tempꝫ
quo virtꝰ exinanita eſt · ꝛ aſtream
relictis hominibꝰ ad celũ conſtet re
diſſe ſit arduũ· Vita clauſtraliũ vͦ
tutem ph̄oꝝ incōparabiliter antece
dit· aut quod meliꝰ crediderī rectiſſi
me et tutiſſime ꝓbatur · Qui vero
ad explendas neceſſitates eorum
egrediũtur humiliter et in eis fide
liter verſantur· et ſi nō ſecariorē pla
ne vtiliorem exercēt et vitā maxīa
laude digni ꝛ reuerētia/nequaq̄ʒ ad
epycureorũ vel ypocritarũ factionē
accedũt · Nam ypocritas epycure
is certiſſime aggregabis qui ꝓbiam
ꝓfitentur · ꝛ ꝓprie ſeruiũt volupta
ti· Cũ lites foueant· ꝑuilegijs ab
utantur· ſeruiāt cupiditati· caritatꝭ
officia nequaq̄ʒ exerceant· ꝓpriam q̄
rant glām· nōne ſcđm carnem am
bulant· licet ſe ſpũales mentiatur·
merito expectantes interitum car
nis · ꝑtīapes future ichēnę illiꝰ cu
ius ꝛ nequā ſpũs ē· ꝛ qꝛ inani glā
intumeſcens altiſſimo ꝯformari vo
luit aut ꝑferri / deiectus et ꝑapita
tus eſt in lacum dampnationis eter
ne ? Hanc inſani ſunt qui hac via
incedũt et miſerabiliores omnibus
gentibꝰ qui et p̄ntis vite bonis pri

uantur et eterne maxime cum ille
qui pro peccatoribus pacēm ſuſtinu
it fieri ꝛ familiarē ſe exhibuit pub
licanis ꝛ meretricibꝰ : cũ ypocritis
pacem habere nequiuerit· qui nō in
digebāt iuſticia eꝰ · qđ planũ ē hijs
q̄ altricatioēs q̄s cũ phariſeis exer
cuit diligēt̄ attēdũt Nitur̄ tñ pha
riſeorũ exemplo loqui tenere p̄mũ ·
¶ Cpl̄m xxiij De eiſdē ꝛ de ezechi
a q̄ theſauros q̄s oſtētauit amiſit·

Difficillimũ aut impoſſibile
aſſerunt ſapientes in p̄nti
gaudere cũ mũdo et in et̄
nũ exultare cũ xp̄o Et plane miſer
rimũ eſt torqueri cum mũdo ꝛ in et̄
nũ cũ dyabolo flagellari· Si ergo
in hac vita tantum ſperantes ſunt
ypocrite triſtes/qui exterminant fa
cies ſuas vt probi hominibus ap
pareant· et quaſi preeminentibus ti
bis iuſticie ſue opera ꝑconantur · a
domio fruſtra retributionem expec
tant· quoniam in preſenti receperũt
mercedem ſuam De hijs enim qui
verbo ꝛ habitutenus honorant do
minũ/ex ſententia eius cōſtat· quo
niam ipſe elōgatur ab eis eo ꝙ cor
eorũ ab eo elongatũ eſt· ʒ ipa ope
ra eoꝝ diſpēdiũ ſalutis afferũt· et
babilonioꝝ p̄ncipi ſathane famulā
tur· Quia ei q̄ oſtētatiōis grā fiũt ꝓ
ficiſcũt̄ i mortē ¶ Regũ narrat hyſ
toria· ꝙ cũ ezechias rex ihr̄l' ꝑ ma
nũ yſaie filij amos ſignũ icolumita
tis recepiſſʒ· et ſalutꝭ a dño/vmbra
horologij retroſũ cedēte decē ḡdibꝰ
qđ nature videt̄ aduerſũ cũ vmbra
procedere debeat nō redire miſit baro
dach / baladam filius baladam rex

babiloniorū litteras et munera ad
ezechiam·audierat enī qđ egrotaſ
ſet ezechias· Letatus eſt autē in ad
uentu eorum ezechias·⁊ oſtendit eis
domū aromatū·⁊ aurū·⁊ argentū
⁊ pigmenta/ varia quoqꝫ vnguēta
⁊ domū vaſorū ſuorꝫ· ⁊ omnia que
hēre poterat in theſauris ſuis· Nō
fuit quicq̄ꝫ ꝙ nō monſtraret eis eze
chias in domo ſua·⁊ in omni ptāte
ſua· Venit autē yſaias ꝓpheta ad
regem ⁊ dixit ei Quid dixerūt viri
iſti·ꝗ vn̄ venerūt ad te? Cui dixit
rex· De terra longinqua venerunt
de babilone· At ille rn̄dit· Quid vi
derūt in domo tua? Ait ezechias·
Omnia que ſunt in domo mea vide
rūt· nichil eſt quod nō monſtrauerī
eis in theſauris meis· Dixit itaqꝫ
yſaias ezechie· Audi ſermonē dn̄i·
Ecce dies veniūt· ⁊ auferētur oīa
que ſunt in domo tua ⁊ que cōdide
rūt patres tui vſqꝫ in diem hāc ī ba
bilonem·non remanebit quicq̄ꝫ ait
dominus·ſed de filijs tuis qui egredi
entur ex te quos generabis tollent̄
⁊ erūt eunuchi in palacio regis babi
lonis· ¶ In ſuperficie quidē hyſtorie
ſcđm hebreos auctore iheronimo
veritas liquet·cū ananias azarias·
miſael·cū daniele captiuati ſūt ī ba
bilonem·ibiqꝫ caſtrati·vt in regꝫ pa
lacio ſcđm morem gentium miniſ
trarent· Niſi forte repugnet ꝙ ſine
macula pueri a rege iubentur in
troduci·vt linguam diſcerent calde
orum et conſtet ꝙ nō modo theſau
ri regis inde in babiloniam tranſla
ti ſunt·ſed magna pars vaſorum tē
pli domini in iheruſalem aſportata

legatur ⁊ ꝓphanata· ¶ Elegant̄
tamen cū deus miraculū indulſiſſet
regi babiloniorum nūcij cū muneri
bus acceſſiſſe dicuntur· quia tunc ꝑā
pue quis ſollicitatur a nūcijs ꝯfuſi
onis: quando ꝑ ammirabilē demē
tiam dei/ virtus eius clarius innoteſ
cit· Sed tunc imprudentis eſt exul
tare·quia hij non modo ſuſpecti ha
bendi ſunt· ſed quaſi hoſtes ꝑnicio
ſiſſimi ſtudioſius deuitādi· quia ti
mendi ſunt· eciam cū dona ferunt
Qui ergo aromata bonorꝫ operū
virtutis aurū·argentū eloquentie·
cogitationū pigmenta· vnguenta
mie·⁊ vtenſiliū ſuorum aptitudinē
oſtentat ⁊ decorem/ et ſiqua in the
ſauris bone ꝯſciencie cautius ⁊ vti
lius reponūtur·audiat verbum dn̄i
ſciatqꝫ pro certo ꝗa omnia ꝗ mili
tare videbantur ad gloriam/ confu
ſionis et mortis ſtipendium accepti
ta ſunt· Ipſa quoqꝫ eciam filiorum
ſucceſſio babiloniorū caſtratꝰ ꝑncipi
quia ea que alias meritū virtutis
habent ⁊ fructū· dum inanis glorie
cauſa fiūt· inutilia ſunt auctori· Iuſ
tus enim remunerator ypocritas aſ
pernatur·⁊ ſolius veritatis in bono
cultum acceptat· cuius oculi nullo fu
co· nulla malicia perſtringi poſſūt·
quia videt in abditis ⁊ cordium ꝓ
funda ſcrutatur· ſpecies diſcernit a
rebus nequa ſub erato mendoſum
tinniat auro· vnde et ypocriſis no
men accepit· que quidem epicurea
rum indubitata ſpecies eſt·
¶ Cplm xxiij· De cartuſienſes dn̄
moderatiōis habenis auariciā cohi
bet/ ⁊ magni motꝰ noua religio dn̄

omnia mundana ꝯtempnens et de
craſtino nō cogitās repellit omnia/
auariciam excludit/ ab ypocritarum
nota ⁊ nomine lōgius abſunt
Ypocritarum autem nomē
et notam cautiſſime ⁊ fide
liſſime declināt carthuſien
ſes et magni mōtis noua profeſſio
in antique virtutꝭ culmine ſaluato
re preuio ſolidata Siquidē carthuſi
enſes cupiditati ſue ꝑmo neceſſitati
limites ꝑfixerūt· ⁊ moderatiōis ha
benis omnē auariciā cohibent ⁊ in
terdū ipſi neceſſitati aliquid ſubtra
hūt ne ſub obtentu illi9 quippiam a
uaricia moliatur· magni pauldubi
o viri· ⁊ inter precipuos numerādi
cū non modo profeſſiones· ſed iam
ſeneſcente mūdo in tanta multitudi
ne labentium ſeculorum pauci pro
tulerint homines· qui ſacietatis ſi
bi aliquos ꝑſcripſerint terminos·
neceſſe eſt ſemꝑ deeſſe aliquid curte
rei· ⁊ ipſe hyat9 deſiderij aliquid vl
teri9 iugiter affectantis imperfecti
onis ſignū eſt· Dignū dico defectū
potius dixerim ꝯſciencie manifeſtū·
Quodam igitur modo coque glorio
ſo ꝑfectus eſt qui preuidet vn̄ poſſit
ſaciari· Quod et ſi neminē· vel ad
modum paucos gentiliū aſſecutos
credam· hinc tamen nonnullos inſi
tiſſe propoſito certum habeo· cum ⁊
ethic9 dicat· certum voto pete finē·
ſine quo in infinitum animi huma
ni conatus protenditur· ⁊ in id qđ
omnino nequeat apprehendi·
Porro magni montis incole vitā
precarduam elegerūt· ⁊ non modo
auaricie ſed ipſius nature quodāmō
domitores· omnia neceſſitatꝭ impe
ria excluſerūt· Abiecerūt ſollicitudi
nem craſtini oīa mūdi oblectamēta
ꝯtempnere parū eſt apud eos· qua
cūque ad portas eorū pulſet ymagi
ne excludit· ⁊ ꝯfuſ9 abſcedit In eos
quippe ſolus xp̄us ingreditur· cui9 ini
titur gr̄e/ iactantes cogitatū ſuū i
eum q̄ pullos enutrit· ⁊ dat iumē
tis eſcam pulliſque coruorū· lilia veſtit
agri ⁊ omnib9 ſperantib9 in ſe aut
ꝯſtitutionis ſue obtemperātib9 le
gi· neceſſaria preſtat· vt nichil deſit
hijs qui ſe eius nō ſubtraxerint vo
lūtati· Tantam ergo ſollicitudinē
ſuā et omnem in eo ꝓiciūt· cui de fi
delibus cura eſt/ adeoque prudentie
deuitant anguſtias· vt vita eorū
tota/ nōnullis temptatio videatur·
Pacti ſiquidē patres gen9 tempta
tionis diffiniūt· cum quis agenda
cum habenas diuino dūtaxat ꝯmit
tit miraculo humano nondū auxili
o deſtitutus· Ceterum ego vitā
deo placentē arbitror/ cupiditatꝭ ig
naram· inſiſtentē innocentie· ⁊ ꝑui
gilem in opere caritatꝭ Quid ergo
in hijs aut in illis ſibi palliata ypo
criſis vendicabit· cupiditate deduc
ta· Regula namque veriſſima eſt quod
de radice caritatis non oriuntur ma
la ⁊ de cupiditatis planta nequa
quam bona prouenient· Nec eſt quod
diſpliceat deo vbi ſincere volūtatꝭ
victima immolatur· aut quod cum
non offendat ſi in qualibet pingui
oblatione propriā ei quis ſubtraxe
rit voluntatem Ergo qui ſuam vo
luntatē facere diſponit· irritat domi
nū· ⁊ qui ſua poſtpoſita/ illius ſe

ſubiāt volūtati altiſſimum placat.
In eo ſiquidē ſolo vere iuſticie ſūma
cōſiſtit Unde illud in euāgelio. iudi
ciū meū inq̄t dn̄s iuſtū ē. q2 nō q̄ro
volūtatem meā. ſ3 volūtatē ei9 q̄
miſit me Moyſes quoq3 i leuitico
Oblatio oīs que offeret̄ dn̄o abſq3
fermento fiet. nec q̄cq̄ fermēti ac
mellis adolebitur in ſacrificio dn̄i.
Duplex nāq3 fermētū offertur et
mellis. cū quis neglecta huilitate
et amaritudīe mandatorū. q̄ppiam
offert ad nutū ꝓprie volūtat̄ Qui
vero mādatis legittimis ꝓpriā ſubi
cit volūtatē q̄cquid offerat fermēti
ac mellis a ſacrificio ꝓhibitū. ſ. ex
cludit dulcedinē Iſti itaq3 ꝓprie
volūtatis imemores c̄teros iugit̄
quō placeāt ei cui ſe ꝓ̄fuerūt/lau
dē que ab homib9 eſt contēpnētes.
nec habētes nec volētes habere di
uicias/quā diccōdi ſūt cum ypocritis
habere porcionē? Ad tamen mira
beris iā ad carthuſienſes diuertiſſe
dic9 eſt aliq̄s vt a ſcōꝝ ꝯſorcio eius
cat9 aſcēderet/ꝫ poſtea cōuerſus re
treſſū q̄d queſierat opm̄ teſtimonio
declaraſſe At ille iudiciū ſuū habet
nec tamē vnq̄ cōmittere potuit vt
ſanctiſſime ꝓfeſſionis gloriam deni
graret De magno monte neminē
adhuc aſſūptū audiui. ſ3 vtinā aut
nūq̄ aſſumat̄ aut talis q̄ nullo de
colorēt actu hoīm ſingularit̄ eminē
tie venuſtatē Alij baſiliū. alij bene
dictū. hij auguſtinū. at iſti ſingula
re habent magiſtrū ihm̄ xp̄m Licet
aūt duas iſtas ꝓfeſſiones min9 tn̄
q̄ meruerūt ꝯmendauerūt: nichil deo
teſte i ſuggillationē alioꝝ recte i ꝓ

feſſionib9 ſuis inducētiū ꝓtuli Dae
ti ſunt vtiq3 ciſtercienſes. ſci clunia
cenſes. ſci monachi ⁊ canonici regu
lares. ⁊ in hijs ſicut ſtella a ſtella
differt i claritate/ ſūt alij alijs ſāc
tiores. ⁊ q̄muis ꝓfeſſionē ꝓfeſſio an
tecedat in q̄uis caꝫ forte reꝑientur
q̄ poſſint ſāctis ſupioꝛib9 adequari.
Planc virginū ꝑm9 gradus et
ſingularis glorie titul9 eſt. in ꝯtinē
tib9 tn̄ ⁊ cōiugatis forte ſūt aliqui
multis v̄ginib9 ꝑferēdi Cōfeſſori
bus mēres ꝑferēdos catholica cōſite
tur ecclia/ꝫ tn̄ nōnullos cōfeſſores
aliq̄b9 mēb9 forte quo ad aliq̄d nā
verebit̄ acq̄re Nec ē q̄ ſe aliq̄s ſe
cularū mei. ſ. ſimiliū iā dictis ꝓfeſ
ſioib9 cōferat. q2 vix eſt vt quiſpiā
talis vel ignauo cenobite poſſ3 eq̄ri
Qui q̄s enī in nobis a ſeptēbs ydi
bus vſq3 ad paſcha ieiunet. oī die
nocturnis aſſit vigilijs. iugit̄ abſti
neat ab eſu carniū. omnē veneris
imūdiciā neſciat/horis cōpetentib9
nūq̄ deſit à caro. ⁊ hoc ex iuſta cau
ſa. ſobrietatis limites non excedat/
cautā ponat ſilēcij cuſtodiā ori ſuo /
et diurnos exceſſus deleat ſatiſfac
tione cotidiana. ꝫ quod precipitur
incūctanter et ſine mora explcat. ⁊
non modo verborum. ſed ꝫ verbe
rum acrimoniam ſufferat patien
ter vt coram tondēte ſe obmuteſ
cat. quis non cum quaſi virtutis
egregie ꝫ ſingularis meriti homi
nem ammiretur et cum reuerentia
preconetur tamq̄ reuera apoſtoli
cum virum ⁊ expreſſum xpriſti imi
tatorē? Hoc autē etiam ignaui ex
neceſſitate tamen faciunt cenobite.

Nam in eo a ſtudioſis differunt· ꝙ
illi ex dilectione exercent ea ad que
iſti ſtimulo neceſſitatis vrgentur et
ſepe inuiti· Sunt tamen in habitu
communi quos ſeculares nō audeo
nominare· cum nichil ſeculare dicen
dū ſit ī talibꝯ · niſi ꝙ ſeculo nequā
amoris federātur affectu Dicit enī
preputium nichil eſt· ⁊ circūciſio ni
chil eſt· ſed et obſeruatio mādatoꝝ
dei; ſic vt religioſoꝝ pace dicā· mo
nachatus nichil eſt· ⁊ canonicatꝯ
nichil mandatoꝝ obſeruatione de
ducta· Hec igitur tandem proſūt ſi
q̄s legem obſeruet· ſi vero ſine hijs
quiſpiā obſuat legem cū nequaꝙ̄
dixerim ſecularē· Veruptū gerāmꝯ
morem religioſis · ſint ſeculares in
terim quos veſtis pulla ab alijs nō
diſcernit Nulla enim iactura noīs
niſi ſecularis ſit et vita · ¶ Indig
nantur aliqui ꝙ de religioſis ego
habitu ſecularis · ⁊ ꝯuerſatione pec
catoꝝ iſta ꝓnūcio et dum cōmendo
cenobitas me alijs detrahere crimi
nantur· aduerſus hos nō ceſſarē· ſed
benedictū appello· qui ſicut gyroua
gos et ſarabaitas arguit ſic mani
feſte commendat cenobitas· Auctor
michi iheronimꝯ eſt licet cū nōnul
li monachoꝝ / minus benigne audi
ant eo ꝙ clericos quo ad aliq̄d diſꝯ
eſt ꝑtuliſſe· Auctor eſt inꝙ̄ ꝙ veſtis
neq̄ꝙ̄ religiōis differētiā faciat· ẜ in
omni habitu qui timet deū ⁊ opaꝛ
iuſticiam; acceptus eſt illi· Itē quo
ꝙ ait veſtes pullas eque vita vt cā
didas· ornatus vt ſordes / pari mō fu
gienda · qꝛ alterū delicias / alterum
gloriam redolet Nō abſꝫ lineo amic
tu incedere· ſed preciū lineatū veſ
tiū non habere laudabile eſt Etma
nifeſte videꝛ exprimere ſectam tem
poris nrī / hoīm ſcꝫ qui irregularem
regulam quandā profitentur / quos
an ex verbis eius poſſis agnoſcere
audi quid ī ꝯtinenti ſubiūgat Alio
quin inquit ridiculū et plenū dede
coris eſt referto marſupio ꝙ ſudari
um ⁊ orarium nō habeas gloriari·
Sunt qui pauperibꝯ parū tribuāt
vt ampliꝯ accipiant· ⁊ ſub ꝑtextu
elemoſine querunt diuicias qui ma
gis venatio appellanda eſt ꝙ̄ elemo
ſina· Sic beſtie· ſic aues· ſic capiun
tur ⁊ piſces Modica eſca in hamo
poniꝛ vt ī eo matronarū ſacculi ꝓtra
hāꝛ Eſt vtiqꝫ meliꝯ nō habē q̄d tri
buas ꝙ̄ vt tribuas petē ipudēꝛ Nō
hūt fr̄es hoſpitales· vel alij q̄d hic
de me querātur· qui enī hec loqui
tur doct̄e cātic ē· ⁊ forte ad coſiłe
ronimꝯ nō reſpexit Ipi licet ego nā
nouerā nouerūt regulā ſuā Noui ta
men regulā veritatis· q̄ michi ꝯſtat
ꝙ religio mūda et īmaculata apud
deū · et prēm hec eſt· viſitare pupil
los ⁊ viduas in tribulatione eoꝝ·
⁊ immaculatū ſe cuſtodire ab hoc
ſeculo· Hec aūt politicoꝝ omniū
eſt· et bene cum iſtis agitur· ſi eam
fideliter ſeruāt· Porro in ſacro ordo
dei degentium regulam in ſe pro
pheta exprimit dicens · Prouide
bam dominū in ꝯſpectu meo ſempꝛ·
qm̄ a dextris ē michi ne cōmouear
ꝓpter hoc letatū eſt cor meū ⁊ ma
ria excepta a turb· ⁊ in euāgelio ſe
dēs ſecꝯ pedes dn̄i vt audiret vbū
eiꝯ ¶ At vt de ypocritiꝭ ẜmo dauda

quid beatꝰ iob de hijs ꝓnūciet pro
feratur in mediū Hoc inquit ſcio a
ꝑncipio ex quo poſitꝰ eſt hō ſuꝑ ter
rā· ꝙ laus impioꝝ breuis ſit/ gau
diū ẏpocrite adinſtar puncti Si aſ
cenderit vſqꝫ in celū ſuꝑbia eiꝰ/ ⁊ ca
put eiꝰ nubes tetigerit· quaſi ſterq̄
liniū ꝑdetur in fine Capitulum
vigeſimūquartū De inuidis et de
tractoribꝰ

Ecce ꝗmiſer eſt finis ẏpo
critarū· q̄ ſacro teſtāte elo
quio ꝑdetur vt ſterq̄liniū·
quo nichil īmūdiꝰ eſt Fruſtra ergo
affectauerūt vmbrā bonoꝝ operꝝ·
nā ſi bona eſſēt reuera nequaq̄ ꝑde
rētur vt deſideria carnis iplerēt/ q̄
aduerſꝰ ſpm̄ ꝯcupiſcit Multa ſuſti
nuerūt ī fame ⁊ ſiti in frigore ⁊ nu
ditate· ⁊ ſimilibꝰ q̄bꝰ xp̄i ꝑaoſum
emi poterat margaritū Nō enī in
ſola īmūdicia vel gula ꝯſiſtunt oꝑa
carnis· cum aplūs ad galathas lo
quēs ea in multis vicijs manifeſta
eſſe ꝯuincat· vt ſt/ fornicatio· īmū
dicia· auaricia· īpudicicia· luxuria· ẏ
doloꝝ ſeruitꝰ· venefiscia· īimiciae· ꝯ
tētiones· emulatiōes· ire· rixe· diſſē
tiōes· hereſes· ſecte· īuidie· homicidi
a· ebrietates· ꝯmeſſatiōes· ⁊ ſimili
a· q̄ qui ꝯmittūt regnū dei nō poſſi
debūt Huic ergo ad finem īmūdi
cie· vel luxurie ſiue īanis glorie vel
auaricie exitū oꝑa referātur· qꝛ ꝑuā
tur fine ſuo· morte incurrūt Vnde
idē aplūs· nō efficiamī inq̄t inanis
glorie cupidi inuicē ꝓuocātes īuicē
īuidētes Pane vicia q̄bꝰ falſa iuſti
cia inoteſcit· prudenter ⁊ elegāter
expreſſit· cū arrogātie tumor ſcale

prouocet· vnde ſibi ꝯuenire victori
am opinatur· ⁊ liuor illis īuideat·
quos ſuꝑiores putat eſſe vel pares
Quo quidē nichil credidere ū eſſe mi
ſerius· licet nulla miſeria minꝰ mo
ueat miam/ ⁊ h̄ recte/ ꝙ calamitates
coꝝ q̄ ſponte abiecerūt beatitudinē
Quis ei ꝯpaciat̄ eis/ q̄ a felle ma
licie malūt eē miſeri ꝙ btī· Pa
tribꝰ ſiquidē ꝑdem placuit btitudi
nē ꝯſiſtere in v̄tute· ⁊ nullā ſine ca
ritate poſſe eſſe v̄tutem Cuiꝰ vtiqꝫ
fructꝰ iocundiſſimꝰ eſt aplō teſtante
q̄ opibꝰ carnis hec oꝑa ſpūs q̄ ad
vitā proficiūt eiudē̄ oppoit· q̄ ſūt·
caritas· pax· paciā· longanimitas·
bonitas· gaudiū· māſuetudo· conti
nētia· caſtitas Qui ergo hos virtu
tis ramos a tēra cordis ſui ſuccidūt
⁊ radicē caritatis de q̄ oriuntur ex
terminātur qua nam via ad beatitu
dinē ꝑgūt· Plane nichil eſt quod
magis caritatem impugnet ꝙ vene
num inuidie Eſt autem inuidia vt
philoſophis placuit· triſticia ex ap
parēti proſperitate alicuius iniqum
Si enim de tyranni vel peruerſi ci
uis apparēti quis proſperitate triſ
tatur· nequaq̄ deturpatur inuidie
macula· nam et bonis diſplicet/ cū
ī perniciem multorū/ bene ſuccedit
hijs qui ad mala credūt̄ ꝓniores
Si ergo liuor bonis affligitur ali
enis/ planum eſt ꝙ a caritate pluri
mū diſtat· qui ſua non querit ſed
proximorum Caritas in bonis ni
chil ſuum· in malis nichil reputat
alienum· malis ꝯpatitur alienis·
bona ſua diffūdit ī ꝓximos Nā ⁊
aios vnit vt idē velīt· idēqꝫ nolint

¶ Ait magnꝰ pater auguſtinꝰ. tol
le inuidiā. meū tuū eſt. et tuum me
um et forte nō erit aliq̇d meū vel
tuū. ſ3 oīa nr̄a erūt Ipſa enī ē q̄ qđ
ſibi vult adeſſe. idē ꝑimo abeſſe de
ſiderat/ ⁊ ſi nō abſit. infeliciꝰ cruciā
tur. et ſepe in eo quod nō deſiderat.
dū videt illud ꝑimo adeſſe torq̄t.
Recte quidē cum ꝗ ethicꝰ dicat q̄a
iuſtius inuidia nichil eſt/ q̄ ꝓtinus
ipſum auctorē rodit. excruciās aīm
Nec leue tormentū credas. quo nul
lū grauiꝰ potuerūt ſeculi excogitare
tyrāni Peſtem hanc licet poetica nu
be figmenti naſo depinxit. elegant̄
quidem ⁊ vere. Pallor in ore ſedet.
macies in corpore toto. Nuſq̄ꝫ rcā
acies. linent rubigine dentes. Pec
tora felle virent. ſubfuſa eſt lingua
veneno. Riſus abeſt. niſi quem viſi
fecere dolorē Vixꝫ tenet lacrimas
quia nil lacrimabile cernit. nec fru
itur ſompno vigilantibus excita cu
ris. Sed videt ingratos. intabeſ
citꝫ videndo ⁊ ſucceſſus hominū car
pitꝫ et carpit̄ vna Suppliciūꝫ ſu
um eſt. Non eſt minꝰ vera deſcrip
tio. licet rei incorporali corporis cō
poſitionē auctor aſcribat. cum ī eo ſi
gure que ſarcophegia vel ſarcogra
phia dicitur vis conſiſtat quod rebꝰ
incorporalibus. corporis liniamen
ta licenter attribuit. hoc quidem po
tius attendendum q̄ꝫ nulla vis be
neficij aut nature/ flammā reſtrīgit
inuidie. Nam/ et palladis viribus
et forma. motam deſcribit inuidiā
et ſororis felices talamos ſoror ſti
mulata ferre non potuit. et vt pro
miſſam numini. vel germane fidem
ſeruaret. nullo potuit precio inclina
ri Sepe mori voluit ne quicq̄ꝫ tale
videret. ¶ Ad parricidij facinus in
fratrem patriarchas excitauit inui
dia. vt nec impune reuelare liceret
gratiam. quam ſpiritus innocenti
monſtrabat in ſompnis. Ergo ſer
uitute dāpnatur innocēs frater. pr̄
orbitate. ⁊ vt diſpoſitionem grē dei
euacuet. in ſe famē/ ſeruitutis iugū
calamitatē exilij. calumpnias egyp
tiorum/ ſeuiciam pharaonis/ a iuſta
iudice iniquitas impetrauit Manꝰ
ioſeph in laboribus ſeruierūt. ⁊ ſuc
ceſſio coꝝ in luto. ⁊ latere ipſiꝫ pa
lcis reputatur īdigna. Videas mul
tos eiſdem liuoris ſtimulis vrgeri.
vt quos poſſūt obices opponāt grē
et diſpoſitionē altiſſimi nitātur īpe
dire. Si forte quaſi ſompniando co
nitiunt alicuius prouectum ⁊ obſtāt
reluctantur. vt quaſi fratrem pſ ma
licie exponant/ ſi non occidūt/ in
cruſtant ipſam ſinceritatem. et vt ꝓ
prium pretexant ſcelus innocent̄
tunicā oſtendūt cruentatā Hac eni
video in multis deſcriptionem. qui
ad oīa felicioris aure momēta vrū
tur ſibiꝫ vellēt aduerſari fortunā ⁊
dum alij grauius lederentur. Et
vt eſopo vel auiano credas. videbis
qui ſibi oculū alterū erui gaudeat ⁊
dū vtroꝫ priuetur proximꝰ. nec
eſt qua via declines inuidiā niſi mi
ſerrimꝰ fias. Celebre nāꝫ eſt ab
ātiquo ꝓuerbio ⁊ quia ſola miſeria
neſcit inuidiam ⁊ fortunaꝫ homi
nis miſerrima cui non inuidetur. ¶
Fertur plato cū ei condiſcipuli inui
derent. ſocratem interogaſſe ⁊ qua

ratione poſſet hominū declinare in
uidiam Cui ſocrates. Eſto inquit
vt terſites Dum ergo torquentur
inuidia. alios miſerie ſue volūt eſ
ſe participes. vndiqȝ querētes vt noce
ant et ipſā innocētiā/quādā putant
eſſe mortis ymaginē. Unde maro
vt ab vno diſcas oēs notans inui
dum ait. Et ſi nō aliqua nocuiſſes:
mortuꝰ eſſes. quo nichil minꝰ de
cet. phm aut virum auctoritate vel
moribꝰ grauē Unde ſocrates. nō il
le ātiquꝰ. ſꝫ quē auctorē geſtorū caſ
ſiodorꝰ in tripartita laudat hyſtoria.
Qꝫ inqt iulianꝰ tonſores ⁊ cocos a
palacio expulit nō mō imperatoris ſꝫ
⁊ phi opꝰ egit. vt āt detraheret atqȝ
dilaceraret? neqȝ phi neqȝ principis
fuit Cū ei ex quacūqȝ cauſa ceſſāt
opa. decurritur ad maliciā detrahē
di Hec eſt vtiqȝ īdubitata ples in
uidie Et caritatē abeſſe manifeſto iu
dicio preſtat Et nūc quidē bona a
liena peruertit/nūc minuit mala ā
fingit q̄ nō ſunt/aut magnificat et
extollit ſi qua ſūt Caritas nō agit
perperam At hec ſola peruerſitate leta
tur Cū apoſtolꝰ vicia gētiū multa
enumeraret. nouiſſime ⁊ q̄ſi in culmie
malorū ſiue profundo viciꝰ dixerim
poſuit detractores. eoſqȝ tanq̄ ſin
gulari nota/diuine bonitatis hoſ
tes exprimēs/quaſi ſolos deo odibi
les cēpnūciat ¶ Verūptamē illos
deo odibilioēs itē ceteros ēē credide
rim. qui latēti odio vt magis noce
ant eiſqȝ credatur fidelꝰ. laudes p̄
dicāt alienas. amiciciā ſimulāt. ſub
icientes tā in calce ſermonis. vel mo
dicū qd̄ p̄cedētibꝰ titulis aduerſetꝰ.

Felix ⁊ nato. felix ⁊ cōiuge ꝑtheus
Et cui ſi demas iugulati crimina
phoci Oia cōtigerāt Nūquid tāti
parricidij labes/oēs nō modo fortu
ne dotes. ſꝫ q̄uis magnifice virtutꝭ
titulos gradꝰ nō oblitterat? Ta
le eſt illud oratoris Iuliū fortuna
tū fateor virū forte. Et quem conſtet
ſtrenue egiſſe q̄plurima quo tamē
pacto iudiciū repetūdarū apud iudi
ces iuſtos euaſerit mirarer q̄dem/ſi
vis eloquij eiꝰ michi eſſet incognita
Hoc nonne venenū eſt Et quodāmō
ſpem boni operis. Et vt ita dicā/vtu
tis vitā extinguit? Et q̄dē de gna
tonicis. i. de adulatoribꝰ multa ſu
perius dcā ſt. ſꝫ quos detractores dix
erim gnatonicos an detractores: nō
ſatis liquet. vtrūqȝ tn̄ viciū apud
āntiquos inuenio morte mulctatum.
Nā ⁊ athenienſes thimagorā/inter
officia ſalutationis dario regi more
gētis illiꝰ adulātē/capitali ſupplicio
affecerūt. ⁊ lacedemoniorū ſenatꝰ ca
riſtolū itinu iuſſit. eo ꝙ magnorū vi
rorū carpe fcā maluit q̄ palā cōſtā
tia virili arguere Hoc eni apud bn̄
cōpoſitos ſemp̄ licuit. vt q̄ſqȝ ſuo iu
dicio vteretur. palāqȝ reprehēderet qd̄
neq̄q̄ recte fcm̄ videret Si q̄dē hāc
reprehēdēdi licēciā caritate ſubnixā
libertas approbat. Et tyrānica dū
taxat rabies p̄horreſcit. et impedit
¶ Ceterum detractores Et inuidos
ſic in curia videbis habundare ac ſi
in eam quaſi totius orbis ſentinam
confluxerint. Non eſt cetus conui
uencium(niſi religioſiſſimꝰ ſit)quē
liuoris ſtimulꝰ nō attigat. vbiqȝ tn̄
qui illuſtrioribꝰ clareſcūt meritis.

actiuꝰ inuidie toxicato dente rodũ
tur. Perit enĩ fulgore ſuo qui p̃gra
uat artes Infra ſe poſitas. extinctꝰ
amabitur idẽ. ſed pre ceteris ſerui
dños. p̄latos ſubditi inſequũtur.
Nam ſicut ſeruorum ita ⁊ ſubdi
toꝝ genꝰ plerũqꝫ querulũ ẽ. ⁊ aut
ſe iniuſte p̃mi aut indigne remunera
ri ſtudia aut officia male amminiſtra
ri cauſatur. Raroqꝫ inuenies q̄ in ali
quo non detrahat preſidenti. ⁊ ſi i
terdum omnia recte gerantur. Cõ
micos reuolue. relege tragicos. fa
miliã fere ſemper patrisfamilias vi
debis ingratam. At nõ modo in cu
ria ſed in ſcola. ſꝫ in clauſtro. ſed i ca
pitulo. morem hũc ſi tamen domeſ
tica vicia/ ſũt moribꝰ aggreganda/
inuenies obtinere ¶ Venerabilis
pater gilbertus herefordenſis ep̃s
michi referre cõſueuit clauſtralium
morem. quem in ſeipſo ſe fatebatur
expertũ. Cum enim monaſteriũ in
greſſus eſſet. feruẽs adhᶜ igne quẽ
de nouo conceperat/ magiſtratuũ ſu
orum ignauiã arguebat. Nec mo
ra promotus in modicis miſerati
one cõpliuum motus eſt. nõ tamẽ
pepercit maioribꝰ Paulo poſt ad p̃
ores aſcẽdit. prioribuſqꝫ ꝯpatiẽs :
carpere non ceſſauit abbates. Factus
eſt ⁊ ipſe abbas. ⁊ propitiꝰ in coab
bates epiſcoporum cepit vicia intue
ri. Tandem et ipſe epiſcopus coe
piſcopis parcit nec tamen ipſũ inui
dię vicio arbitror laboraſſe. Vide
bit prudẽs / quod hominibꝰ quodã
modo ingenitũ eſt eleganter expreſ
ſit Et forte hoc ſibi prefatus pater
impoſuit. vt ſic laborantium turbe

ſpõte conſerlas benignꝰ audiretur
Nam iuliꝰ ceſar audita catonis
morte tandẽ compaſſus eſt laboribꝰ
⁊ erumpnis extincti. ⁊ egregium ci
uem rebꝰ humanis defleuit exemp
tum/ publice tamen ꝯfeſſus eſt. q ⁊
cato virtuti eius inuiderat. ⁊ q ipſe
catonis glorie inuidebat Que vero
ad grãm ſine inuidia via expeditiſſi
ma ſit/ ſenex docet in audria. dũ fi
lium in omnibꝰ obſeq̃ neminem le
dere refert ¶ Ait quoqꝫ ſequẽde be
atitudinis pater auguſtinꝰ. qz dẽtẽ
caninũ. vel euitabit cautiſſima hũi
litas vel retũdet ſolidiſſima veritas
Alia ſiquidem virtute nemo detrac
tionis declinat aculeos. libere ta
men reprehenſionis medelam / ſa
na mens minime aſpnatur. licet iu
re conuicia puniãtur. famoſiqꝫ libel
li. Nam ſi mala condiderit in quem
q̄s carmina/ ius eſt/ iudiciũqꝫ / ⁊ ad
uerſus cõuiciatores p̄idẽ. lex ẽ ac
cepta. choruſqꝫ de inepta licẽtia pre
ſumẽtiũ ⁊ abutentiũ turpit̄ obticuit
ſublato iure nocẽdi Cplm xxv De
libertat̄ amore ⁊ fauore ⁊ de hijs
q̄ libere dcã patiẽti aĩo maiores tu
lerũt ; ⁊ de d̄ria lecorie ⁊ ſcomatis.

Libertas quoqꝫ de ſingul̄ p
arbitrio iudicat. ⁊ q̄ ſanis
videt moribꝰ obuiare. rep̃
hẽdere nõ veret̄ Nichil aũt ẽ gloſiꝰ li
bertate p̄t vtute. ſi tñ libtas rcẽ a
vtute ſeiũgit. Oibꝰ enĩ rcẽ ſapiẽti
bus liquet qz libertas vera aliunde
non prouenit Vñ qz ſũmũ bonũ i
vita cõſtet eſſe virtutẽ/ ⁊ q̄ ſola gra
ue ⁊ odioſũ ſeruitutis iugũ excutit/
p vtute/ q̄ ſingulari vincẽdi cauſa ẽ

moriendū ſi neceſſitas ingruit phi
cenſuerūt Ad hec pfecte ſine liberta
te nō puenit. libertatiſq; diſpēdiū
conuiat pfectā nō adeſſe virtutē Er
go vł p virtutū habitu qlibet liber
eſt: q̄tenꝰ eſt liber catenꝰ vtutibꝰ
pollet Cōtra viciā ſola/ſeruitutē in
ducūt. hoīemq; pſonis ꝛ rebꝰ inde
bito famulatu ſubiciūt. vł licet ſerui
tus pſone qnq; miſerabilior appare
at: viciorū ſeruitꝰ lōge ſemp miſeri
or eſt Quid eſt itaq; amabilius liber
tate. qd fauorabilius ei q virtutis ali
quā reuerētiā habet? Eā pmouiſſe
oēs egregios pncipes legimꝰ. nec
vnq̄ calcaſſe libertatē niſi manifeſ
tos vtutis hoſtes ¶ Que fauore li
bertatis ſūt introducta nouerūt iuriſ
periti. ꝛ q ob illiꝰ amorē magnifice
geſta ſūt. hyſtoricorū teſtimonio p
celebre eſt. Catho venenū bibit/
aſciuit gladiū. ꝛ ne qua mora pte
deret vitā ignobilē. iiecta manu di
latauit vulnꝰ. ſāguinē generoſū ef
fudit. ne regnantē videret ceſarem
Brutus arma mouit ciuilia. vt vr
bē eximeret ſeruituti. ipſaq; ſedes
impij miſerabili maluit bello ſemp
affligi q̄ dñm licet mitiſſimū ſuſti
nere Traſeo ad infirmiorē ſexum
Coīuges theuchonorū ob amorē
pudicicie rogātes victorē manū ve
dono mūerēt veſte vginibꝰ ſe quo
q; pmittētes cōcubitꝰ futuras exp
tes. cū minime audirētur. pxima noc
te ſpiritū ſibi laqueis eripuerūt. eli
ſo gutture. ne ſeruirēt/aut pudicicie
diſpēdiū paterētur. Si ſingula hu
iuſmodi referre voluero. tēpꝰ ante
q̄ exēpla deficiet. ¶ Libertatis ita
q; vſus eximius eſt. ei q; ſoli diſpli
cet. qui moribꝰ ſeruilibꝰ viuit Qui
libere dicūt. aut fiūt. ſicut timoris
ita vł temeritatis expꝑtia ſūt/vł dū
recta via incedūt. laudē merēt ꝛ gra
tiam. at cū ſub ymagine libertatis
temeritas/ſpūs ſui pfluit vehemē
tiam/ repꝛhēſionē incurrat Vulgi q
dē auribꝰ gratior. q̄ ſapiētiſſimi ci
uiſq; aīo pbabilior. vtpote frequēti
us tuta venia aliena/q̄ pudentia
ſua Viri tñ optimi vł ſapientiſſimi
c habenas laxare libtati. vł qlibet
dicta eiꝰ patiēter excipe Sed nec o
peribꝰ ſe opponit dū vtutis iacturā
incurrat Cū eni p ſeipſā virtꝰ que
q; reſplēdeat. patiētie titulꝰ glorio
ſiori fulgore clareſcit ¶ Priuernati
um quidam cum īterrogaretur qua
lem pacem habituri eſſēt priuerna
tes captiui ſibi īpunite donata. rñ
dit conſuli romanorum. ſi bonam
dederitis perpetuam. ſi malam nā
diuturnam. Quo voce libertatis
nōmodo veniam rebellionis obtinu
erunt priuernates. ſed eciam bene
ficium ciuitatis romane quia ſic in
ſenatu loqui priuernas auſus eſt.
Philippus quidam aduerſus ordi
nem ſenatorum libertatem exerce
it. ſegniciemq; pro roſtris expro
brācalio ſibi ſenatu opꝰ eſſe dixit.
nec tamen ſenatoria grauitas mo
ueri potuit. ſicut nec prudentia phi
lippi conſulis. cum ei a reo diceretur
cui littoris preceperat inicia manum.
non es inquit mi philippe michi
conſul. quia nec ego tibi ſenator
ſum. Magni pompeij inter cete
ros in hac parte virtus enituit.

Cum enī gneus piſo malliū criſpū
reum ageret / eūqꝫ euidenter nocen
tem / pōpeij grā eripi videret · iuueni
li impetu ac ſtudio ad accuſationē
prouectꝰ multa ⁊ grauia crimīa p̄
potenti defenſori obiecit Interroga
tus deinde ab eo cur ſe pre des quo
qꝫ nō accuſaret · da inquit · ⁊ tu pre
des reipublice te ſi poſtulatꝰ fueris
ciuile bellū nō excitaturū · et ego
etiam de tuo prius ꝙ̄ de mallij capi
te in conſilium iudices mittam Ita
eodem iudicio duos ſuſtinuit reos
accuſatione malliū · libertate pom
peiū · ⁊ eoꝝ alterū lege peregit · al
terū profeſſione qua ſolum poterat
Gneus lentulus marcellinꝰ cōſul
cū in cōtione de magni pompeij ni
mia potentia quereretur / aſſenſuſqꝫ
ei clara voce populꝰ eſſꝫ Acclamate
inq̄t quirites acclamate dū licet / iā
enī vobis intumeſcēte pompeio id
facere nō licebit Impune tamen tā
eximij ciuis pulſata potētia ē · hinc
inuidioſa querela · hinc lamētatione
miſerabili · Eidem candida faſcia
crus alligatū habenti fauonius nō
refert inquit / qua in parte corporis ſit
dyadema Kces eꝰ regias exprobās
cauillatione pāni exigui · ſed is neu
tra i parte mutato vultu vtrūqꝫ ca
uit · ne aut hylari frōte libenter ag
noſcere potentiā · aut triſti iram ꝓfi
teri videretur Idem cū helino for
miano libertini filio improperās ꝙ
redierat ab inferis vt luteū libonē
amicū pōpei accuſaret Ab inferis in
q̄d helinꝰ in libonē venio accuſator
ſed diu illuc moratꝰ ſū · vidi ꝙ̄ pluri
mos i diuerſa etate ⁊ ſexu inocen
tes ibidē de te grauiſſime conq̄ren
tes ꝙ ipſoꝝ ꝑ hāc importabilem bo
nis potentiā tuā nequiter condēpna
uens · et oīa pompeij ꝑuerſa ⁊ reꝑ
hendēda audientibꝰ cūctis expoſuit
Itaqꝫ eodem tempꝛe ⁊ fortiſſimū
erat pompeiū maledicere · ⁊ tutiſſi
mū Unde ⁊ delphilꝰ tragedꝰ inter
agendū populo dicta in pompeiū
manu miſeria inq̄t nrā magnꝰ es ·
Item gaio carbone ꝯſule iubente
ſibi obſides dari a placentinis mar
cus caſtitius libertate inflāmatꝰ ·
nec minis nec viribꝰ ceſſit · ꝑmo cō
ſuli dicēti ſe habere gladios Reſpō
dit / ⁊ ego ānos Decuius galba
pro pompeio obligatus · cū in foro
cōueniretur gai inquit ceſar ꝓ pom
peio genero quondā tuo tercio eius
cōſulatu pecuniā ſpopondi quo no
mine nūc appellor Quid agā? an
dependā? palā atqꝫ ap̄te ei bonoꝝ
pompeij venditionē exprobādo · ve
a tribunali ſubmoueretur meruerāt
Sed illud ipſa māſuetudine mitiꝰ
pcatꝰ · es pompeij · es alienū ex ſuo
fiſco ſolui iuſſit Piſiſtratꝰ athenie
ſiū tyrānus cū cū vxor hortaretur
vt capitale ſuppliciū ſumeret de ado
leſcente qui filie eiꝰ amore ſuccēſus
eam in via publica obuiam fuerat
oſculatꝰ reſpondit ſi eos qui nos
amant interficiamꝰ · quid faciemus
hijs quibus odio ſumꝰ? Vox qui
dem ciue dignior ꝙ̄ tyranno qui et
filie laudabiliter tulit iniuriam · ⁊
laudabilius ſuam · Idem a traſip
po amico conuicijs in cena ſine fine
laceratus ⁊ animum et vocē ab ira
cohibuit · Et licet eum traſippus

impetu temulentie ſputo in os eiꝰ
iecto reſperſerit·filios ⁊ familiam
ab vltiōe retraxit·poſteroq; die ſup
plicem ⁊ voluntariā morte de ſe exi
gentē; data fide in pſtine gradū ami
cicie recepit ¶ Nobiliſſimis ciuibus
fortune tn̄ diſpar/a ſenatu/hyſpa
nia puincia delegabat Audiēte ſer
uio ſulpicio humili viro·ſʒ liberrimi
ſpūs ¶ Cū ergo ſenatui cā popꝰ
pſtitiſſet aſſēſū/neutrū mitti michi
placet inqt ſulpicius qm alt nichil
habet·alteri nichil eſt ſatis·eq ma
lam liceris impij magiſtrā iudicās
inopiam atq; auariciā· ¶ Romanū
quoq; conſulē brutū liſitanie impa
torē legatꝰ ciuiorū aduerſꝰ roma
nū imperiū arma tractātiū Vbi gra
uitate mouiſſe poterat niſi romanꝰ
eſſet/qm huic pplō p ceteris mode
ratio ſemp amica fuit· ¶ Cū ei ciuij
ad redēptionē libertatis inuitaretur
legatꝰ ferrum ſibi a maioribꝰ quo
vrbē tueretur relictū eſſe reſpōdit·
nō aurū quo ab impatore auaro e
meret libtatē ¶ Paſchelius nimus
vir ſūma libertate multaq; ſciētia·
et domi et foris clarus· ſed in ſolo
philoſophandi ſtudio interrogatꝰ
quid ſibi tantam daret que vellet
dicendi licentiam· duo reſpondit·
que homines horrent ſenectutem ⁊
orbitatem ¶ Quid eni timebit ſenex
orbus? ¶ Pirrꝰ percūctatꝰ eſt eos
qui in conuiuio tarentinorum parū
honoratum ſermonem de ſe habue
rant· an que audierat vera eſſent·
¶ Tunc ex hijs vnus niſi inquit vi
num nobis defeciſſet· iſta que tibi
relata ſunt/pre hijs que dicturi era

mus ludꝰ ac iocus fuiſſent ¶ Tam
vrbana crapule excuſatio tāq; ſim
plex cōfeſſio veritatis iram tyrāni
cōuertit in riſum ¶ Inſerit ſe viris/
liberi ſpūs mulier/barbari ſāguinis
q a philippo rege temulento tumul
tu merens dampnata puocatem in
quit ad philippum·ſʒ ſobrium ¶ Sic
ergo excuſſit crapulā oſcitāti ⁊ pre
ſentis animi ebriū reſipiſcere· cauſa
q; diligentiꝰ inſpecta/coegit iuſtio
rem ferre ſententiā ¶ Siracuſana q
dā ſola cotidie tempe matutino vo
tis expetētibꝰ a dijs ſalutē grauiſſi
mi ⁊ importabilis tyrāni dyoniſij
deuotiſſime exorabat ¶ Qd vt is co
nouit·nō debitam ſibi āmiratꝰ beni
uolentiā· ad ſe vocatā cur aut quo
ſuo merito hoc faceret iterrogauit
¶ Tunc illa ¶ Certa eſt inquit ppoſi
ti mei ratio· ¶ Puella enim cū grauē
tyrānum haberemꝰ carere eo cupie
bam ¶ Quo interfecto; aliquanto te
trior arcem occupauit· eius quoq;
finiri dominationē magni eſtima
bam ¶ Terciam te/ſuperioribus im
portuniorem/cepimus habere recto
rem· ¶ Timens itaq; ne ſi et tu ab
ſumptus fueris eciam tibi ſuccedat
deterior caput meum pro ſalute tu
a deuoueo· ¶ Tam facetam audaci
am dyoniſius· et ſi teterrimus; pu
nire tamen erubuit· ¶ Quid eni
ſecurum erit ſi eciam virtutes inter
quas precipuum fere locum liber
tas obtinet puniuntur? ¶ Romani
ergo ſicut alijs preſtantiores; ita
et reprehenſionis patientiores exti
terunt/adeo quidem vt dūmodo in
iuriijs ⁊ locꝰ minꝰ ſobrijs careat

quiſquis eam iuſtam tamen horret
ac refugit. ſobrietatis videat̄ igna
rus Nam et ſi contumeliā habeat
euidentē. vel abſcōditā patientia re
prehenſionis apud ſapientes lon
ge glorioſior eſt q̄ꝫ pena Inde ledori
arum ꝟ ſtomachi eaq̄ aduerſus vi
ros ſūma poteſtate p̄ditos exerci
um liceciosum magis q̄ꝫ licitū eſt.
¶ Eſt autem vt in libro ſaturnali
orum euſtachius docet ledoria que
exprobratione. et directā cōtumeli
am continet Scoma quidē morſus
eſt figuratus. quia ſepe vel fraude
vel vrbanitate tegitur. vt aliud ſo
net aliud ītelligas Nec tamē ſem
p ad amaritudinem pergit. ſed nō
nūq̄ꝫ hijs ī quos iacitur ⁊ dulce eſt
Quod gen9 maxime vel ſapiēs vel
alias vrban9 exercet. preapue int̄
menſas ⁊ pocula vbi facilis eſt ad
iracundiam puocatio. Nam ſicut
in p̄apiti ſtātem vel leuis tact9 im
pellit. ita vino vel infuſū vel aſper
ſū puus quoq3 dolor īitat in furorē
Ergo cauti9 in cōuiuio abſtinēdū
ſcomate qd̄ tectam intra ſe habet ī
iuriam Tāto enī impreſſius herēt
dicta talia q̄ꝫ directe ledorie. vt ha
mi anguloſi q̄ꝫ directi mucrones te
nacius infigūtur Maxime q2 dicta
hm̄oi/riſum preſentib9 mouēt/quo
velut aſſenſus genere/ ↄfirmatur ī
iuria Eſt autē ledoria hm̄oi Oblit9
ne es quia ſalſamenta vendebas?
Scoma autem qd̄ dictū eſt cōtume
liam eſſe celatā. tale eſt Memim9
quando brachio te emūgebas Nā
cum res eadem/vtrobiq3 dicta ſit.
illud tamē ledoria eſt quod aperte

obiectum exprobratumq3 eſt. hoc
ſcoma/quod figurate Sunt ſcoma
ta minus aſpera. que quaſi edenta
te belue ſunt morſus. vt tullius in
conſulem qui vno tantum die cōſu
latum gegit Solēt inquit eſſe fla
mines dyales modo conſules dya
les habem9 ꝟ in eūdē. vigilantiſſi
mus eſto conſul noſter canius qui
in conſulatu ſuo ſompnū nō vidit.
Eidemq3 exprobranti ſibi q̄ ad eū
dem cōſulem nō veniſſet. veniebam
inquit. ſ3 nox me ↄphendit At de
vſu ledorie. vel ſcomat̄ ⁊ ciuilitate
dicetur in ſequētib9 ¶ Nunc oſtē
diſſe ſuffiaat. quia arguere licitum
eſt. quod equū eſt eſſe correctum P
nū tamē de ſcomatibus alexandri
quaſi in calce libelli huius ſuperiori
bus annectam Cum ei rex darius
vno et altero prelio virtutē ei9 ex
pert9 partem regni tauro monte te
nus ⁊ filiam in matrimoniū cū de
cies centū milibus talētis pollicere
tur. eiq3 pmenion vir magn9 inter
alexandrinos dixiſſet ſe ſi alexād
eſſ3 vſurum hac ↄditione/reſpōdit
Et ego ſi parmenion eſſem eadem
vterer. tacite quidem ↄſiliarij timi
ditatem arguens vox duab9 victo
rijs reſpondēte dignaq3 cui terciā ſi
cut euenit tribueretur ¶ Libera er
go fuit et ſemper licitum libertati
parcendo perſonis. dicere de vicijs
quoniam et ius eſt quo liceat veras
expromere voces ⁊ q̄ etiam ſeruis
aduerſus dominos dum vera loquū
tur decembrem indulget libertatem.
Tunc ergo non īpetrata venia q̄
ipſo iure competit linguas acuūt et

quicquid cos toto anno vrit impu
ne redarguūt· palam detegentes· ⁊
criminā dū tamē expletis ſaturnali
bus extra veniā nequaq̄ ad accuſa
tionē dñoꝝ patronoꝝ ve proſiliāt·
vtor ergo libertate decēbris ⁊ iuſ
ſis tuis obtemperās quod me et te
vrit beneficio iuris comuni fidenter
arguo/nō necesse ratꝰ veniam ipe
trare/in hijs que publice ſeruiūt vti
litati ⁊ tue ſunt placita volūtati·

Explicit liber ſeptimꝰ

Incipiūt capl'a libri octaui

De gnatonica ſubeſt traſoniane
⁊ de ſeptē p̄ncipalibꝰ vicijs ⁊ ſeq̄la
eoꝝ ſcd̄m gregoriū ⁊ ꝙ inanis gl'a
nobilē actū habet Cpl'm p̄mū
De ratus eſt conteptor glorie ⁊
de tribꝰ locis a q̄bus laudis mate
ria trahitur· ⁊ que ſit laus vera· q̄
perfecta· que neutra· ⁊ de moderati
one largitionū Capl'm ſcd̄m
De omnis profeſſio ſuos habet
traſones· ⁊ de pſonis q̄ ad ſimilitu
dinē eunuchi terēciane ſint apud in
aniter gloriantes· ⁊ ꝙ vana gloria
meretricis more ſequitur loculos·

Capitulū terciū

De nullū vicium peius auaricia
nec amari poſſe q̄ ſuſpectꝰ eſt auari
cie· ⁊ de duplici fonte liberalitatis·
⁊ vter ſit potior ⁊ de conſidio et gil
lia· Capitulum quartum
De duobus naturalibꝰ affectibꝰ
ſcilicet amore iuſti ⁊ amore cōmodi
⁊ de ſequela eoꝝ· amore· ſ· liberta
tis ⁊ amore dñandi· ⁊ de cōpatioē
ceſaris ⁊ cathonis· et de alexādro
ariſtotile auguſto ⁊ platone· ⁊ hijs
qui via deuia ad gloriam pergunt

Capitulum quītum
De luxuria ⁊ libidine ⁊ quinꝙ
ptito introitu mortis· ⁊ quoꝝ ſen
ſuū ſit voluptas preciosior/ ⁊ tripli
ci genere cōuiuioꝝ· ſcd̄m portunia
nū ⁊ pernicie gule· et de cōuiuio di
donis et euandri apud virgilium·

Capitulum ſextum
De cibarijs ⁊ ſumptuarijs legi
bus veterū ad intēperantiā coercen
dam· ⁊ differentia eaꝝ ſcd̄m portu
nianū· ⁊ de intēperantia anthonij· ⁊
frugalitate iulij ceſaris de auguſto
⁊ nerone G· ⁊ caligula· ⁊ vitellio ⁊
metello· Capitulū ſeptimū
De cōuiuio phicō· et ꝙ ei ciuile
connexum eſt et de ſumptuarijs le
gibus eius· Capitulū octauū
De ciuā in ſacra ſcriptura ſūt op
time ciuilitatis regule · et ꝙ nichil
virtute ciuilius · et que ſint regule
ciuilitatis in conuiuijs obſeruāde ·
et de verecundia Capl'm nonū
De gula cōuiuādi ſenſu ⁊ fere v̄
bis macrobij ſumpt᷒ de libro ſatur
naliorum Capl'm decimū
De moleſtijs et oneribus con
iugiorum ſcd̄m Iheronimū et ali
os philoſophos· et de pernicie libi
dinis· de mulieris epheſine et ſimi
lium fide Capitulū vndecimū
De brutis ⁊ inſenſibilibꝰ quidā
appetunt conformari· ⁊ q̄ꝫta huma
nitate cum ſeruis viuendū ſit· ⁊ de
trium reliquorum ſenſuum volupta
te·⁊· Capitulū duodecimū·
De frugalitatis cōmēdatioē et
nota q̄ntiliani i ſenecā· ⁊ quō fruga
liter poſſit auaricie ſuſpicio deuitari

Capitulum decimūterciū